

„Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja 2021 - 2030”

Správa o hodnotení strategického dokumentu

Júl 2023

Spracovateľ dokumentácie:

EKOJET, s.r.o.
priemyselná a krajinná ekológia

Staré Grunty 9A, 841 04 Bratislava, Slovenská republika
Tel.:(+421 2) 45 69 05 68
e-mail: info@ekojet.sk
www.ekojet.sk

Obsah

ÚVOD	1
ČASŤ A	2
ZÁKLADNÉ ÚDAJE	2
I. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O OBSTARÁVATEĽOVI	2
II. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O STRATEGICKOM DOKUMENTE	2
1. NÁZOV	2
2. ÚZEMIE (SR, KRAJ, OKRES, OBEC)	2
3. DOTKNUTÉ OBCE	2
4. DOTKNUTÉ ORGÁNY	3
5. SCHVAĽOVACÍ ORGÁN	3
6. OBSAH A HLAVNÉ CIELE STRATEGICKÉHO DOKUMENTU A JEHO VZŤAH K INÝM STRATEGICKÝM DOKUMENTOM	4
III. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O SÚČASNOM STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA DOTKNUTÉHO ÚZEMIA	10
1. INFORMÁCIE O SÚČASNOM STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA VRÁTANE ZDRAVIA A JEHO PRAVDEPODOBNÝ VÝVOJ, AK SA STRATEGICKÝ DOKUMENT NEBUDE REALIZOVAŤ	11
2. INFORMÁCIA VO VZŤAHU K ENVIRONMENTÁLNE OBZVLÁŠŤ DÔLEŽITÝM OBLASTIAM, AKÝMI SÚ NAVRHOVANÉ CHRÁNENÉ VTÁČIE ÚZEMIA, ÚZEMIA EURÓPSKEHO VÝZNAMU, EURÓPSKA SÚSTAVA CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ (NATURA 2000), CHRÁNENÉ VODOHOSPODÁRSKE OBLASTI A POD.....	35
3. CHARAKTERISTIKA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA VRÁTANE ZDRAVIA V OBLASTIACH, KTORÉ BUDÚ PRAVDEPODOBNE VÝZNAMNE OVPLYVNENÉ	40
4. ENVIROMENTÁLNE PROBLÉMY VRÁTANE ZDRAVOTNÝCH PROBLÉMOV, KTORÉ SÚ RELEVANTNÉ Z HĽADISKA STRATEGICKÉHO DOKUMENTU	41
5. ENVIRONMENTÁLNE ASPEKTY VRÁTANE ZDRAVOTNÝCH ASPEKTOV ZISTENÝCH NA MEDZINÁRODNEJ, NÁRODNEJ A INEJ ÚROVNI, KTORÉ SÚ RELEVANTNÉ Z HĽADISKA STRATEGICKÉHO DOKUMENTU, AKO AJ TO, AKO SA ZOHLĀDNILI POČAS PRÍPRAVY STRATEGICKÉHO DOKUMENTU	44
IV. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O PREDPOKLADANÝCH VPLYVOV STRATEGICKÉHO DOKUMENTU VRÁTANE ZDRAVIA.....	45
1. PRAVDEPODOBNE VÝZNAMNÉ ENVIRONMENTÁLNE VPLYVY NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A VPLYVY NA ZDRAVIE (PRIMÁRNE, SEKUNDÁRNE, KUMULATÍVNE, SYNERGICKÉ, KRÁTKODOBÉ, STREDNODOBÉ, DLHODOBÉ, TRVALÉ, DOČASNÉ, POZITÍVNE AJ NEGATÍVNE)	45
V. NAVRHOVANÉ OPATRENIA NA PREVENCIU, ELIMINÁCIU, MINIMALIZÁ-CIU A KOMPENZÁCIU VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZDRAVIE.....	75
1. OPATRENIA NA ODVRÁTENIE, ZNÍŽENIE ALEBO ZMIERNENIE PRÍPADNÝCH VÝZNAMNÝCH NEGATÍVNYCH VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE VRÁTANE ZDRAVIA, KTORÉ BY MOHLI VYPLYNÚŤ Z REALIZÁCIE STRATEGICKÉHO DOKUMENTU	75
VI. DÔVODY VÝBERU ZVAŽOVANÝCH ALTERNATÍV ZOHLĀDŇUJÚCICH CIELE A GEOGRAFICKÝ ROZMER STRATEGICKÉHO DOKUMENTU A OPIS TOHO, AKO BOLO VYKONANÉ VYHODNOTENIE VRÁTANE ŤAŽKOSTÍ S POSKYTOVANÍM POTREBNÝCH INFORMÁCIÍ, AKO NAPR. TECHNICKÉ NEDOSTATKY ALEBO NEURČITOSTI.....	79

1. UVAŽOVANÉ VARIANTNÉ RIEŠENIA ZOHLADŇUJÚCE CIELE A GEOGRAFICKÝ ROZMER STRATEGICKÉHO DOKUMENTU	79
2. NEDOSTATKY A NEURČITOSTI V POZNATKOCH, KTORÉ SA VYSKYTLI PRI VYPRACÚVANÍ SPRÁVY O HODNOTENÍ	83
VII. NÁVRH MONITOROVANIA ENVIRONMENTÁLNYCH VPLYVOV VRÁTANE VPLYVOV NA ZDRAVIE	84
VIII. PRAVDEPODOBNE VÝZNAMNÉ CEZHRANIČNÉ ENVIRONMENTÁLNE VPLYVY VRÁTANE VPLYVOV NA ZDRAVIE	85
IX. NETECHNICKÉ ZHRNUTIE POSKYTNUTÝCH INFORMÁCIÍ.....	86
1. ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O STRATEGICKOM DOKUMENTE	86
2. NAPLNENIE POŽIADAVIEK ROZSAHU HODNOTENIA	89
X. INFORMÁCIA O EKONOMICKEJ NÁROČNOSTI (AK TO CHARAKTER A ROZSAH STRATEGICKÉHO DOKUMENTU UMOŽŇUJE)	91
ZOZNAM RIEŠITEĽOV A ORGANIZÁCIÍ, KTORÉ SA NA VYPRACOVANÍ SPRÁVY O HODNOTENÍ STRATEGICKÉHO DOKUMENTU PODIEĽALI, ICH PODPIS (PEČIATKA).....	92
DÁTUM A POTVRDENIE SPRÁVNOSTI A ÚPLNOSTI ÚDAJOV PODPISOM (PEČIATKOU) OPRÁVNENÉHO ZÁSTUPCU OBSTARÁVATEĽA	93
PRÍLOHY	95

Použité skratky

BBSK	Banskobystrický samosprávny kraj
CHA	Chránený areál
CHKP	Chránený krajinný prvok
CHÚ	Chránené územie
CHVO	Chránená vodohospodárska oblasť
EHS	Európske hospodárske spoločenstvo
EIA	Posudzovanie vplyvov na životné prostredie
EK	Európska komisia
EP	Európske spoločenstvo
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
EZ	Environmentálna záťaž
GNÚSES	Generel nadregionálneho územného systému ekologickej stability
IDS / IS	Integrovaný dopravný systém / integrovaný systém
IÚS	Integrovaná územná stratégia
KSK	Košický samosprávny kraj
MCHÚ	Maloplošné chránené územia
MPŽPaRR SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
MÚSES	Miestny územný systém ekologickej stability
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
Natura 2000	Sústava chránených území členských štátov Európskej únie
NPP	Národná prírodná pamiatka
NPR	Národná prírodná rezervácia
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
OP	Ochranné pásma
OZE	Obnoviteľný zdroj energie
PHRSR PSK	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja 2021 – 2030
PP	Prírodná pamiatka
PSK	Prešovský samosprávny kraj
PR	Prírodná rezervácia
RO	Riadiaci orgán
RÚSES	Regionálny územný systém ekologickej stability
SHMÚ	Slovenský hydrometeorologický ústav
SPR	Strategický plánovací región
SR	Slovenská republika
ŠOP SR	Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
STN	Slovenská technická norma
UNESCO	Organizácia Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru
ÚSES	Územný systém ekologickej stability
VÚC	Vyšší územný celok
VÚPOP	Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy
Z. z.	Zbierka zákonov Slovenskej republiky
ŽSK	Žilinský samosprávny kraj
ŽSR	Železnice Slovenskej republiky

Úvod

Predmetom tejto Správy o hodnotení je posúdenie strategického dokumentu s dosahom na Prešovský samosprávny kraj: „Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja 2021 - 2030“ (ďalej len „PHRSR PSK“).

Správa o hodnotení strategického dokumentu je vypracovaná podľa rozsahu hodnotenia vydaného Okresným úradom Prešov, odbor starostlivosti o životné prostredie, oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia kraja (č. OU-PO-OSZP1-2022/004544-045, zo dňa 10.02.2022).

„Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja 2021 - 2030“ je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii (Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030) a je zároveň vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie regiónu (Územný plán Prešovského samosprávneho kraja).

PHRSR PSK reflektuje všetky relevantné nadnárodné, národné, ako aj regionálne strategické a koncepčné dokumenty (ako je najmä Agenda 2030, národné sektorové stratégie, Plán udržateľnej mobility PSK a pod.), pričom zároveň zohľadňuje výstupy z prebiehajúcich aj už zrealizovaných projektov a iniciatív s relevanciou k rozvoju územia kraja (napr. Iniciatíva Catching-up Regions).

PHRSR PSK spĺňa požiadavky na spracovanie integrovanej územnej stratégie v zmysle Nariadenia Európskeho parlamentu, Európskej Rady a odporúčaní Európskeho výboru regiónov. Je základom pre zabezpečenie integrovaného územného rozvoja podporovaného územnými nástrojmi EÚ, vrátane integrovaných územných investícií. Spracovaný je tak, aby jeho implementácia bola realistická, viazaná na rozpočtové programovanie verejného sektora a reálnu dostupnosť zdrojov.

ČASŤ A ZÁKLADNÉ ÚDAJE

I. Základné údaje o obstarávateľovi

1. Označenie:	Prešovský samosprávny kraj
2. Identifikačné číslo:	IČO: 37 870 475
2. Sídlo:	Námestie mieru 2, 080 01 Prešov
3. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo a iné kontaktné údaje oprávneného zástupcu obstarávateľa, od ktorého možno dostať relevantné informácie o strategickom dokumente, a miesto na konzultácie:	PaedDr. Martina Slivková, PhD., MBA Odbor strategického rozvoja - vedúca odboru Námestie mieru 2 080 01 Prešov email: martina.slivkova@psk.sk Tel. číslo: 051/7081 502 Mgr. Lenka Smetanková Odbor strategického rozvoja, oddelenie sekretariátu Rady partnerstva – vedúca oddelenia Námestie mieru 2 080 01 Prešov email: lenka.smetankova@psk.sk Tel. číslo: 051/7081 573

II. Základné údaje o strategickom dokumente

1. Názov

„Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja 2021 - 2030“

2. Územie (SR, kraj, okres, obec)

Navrhovaný strategický dokument (PHSR PSK) rieši otázky a problémy na úrovni dotknutého Prešovského samosprávneho kraja:

- **Štát:** Slovenská republika
- **Kraj:** Prešovský
- **Okres:** Bardejov, Humenné, Kežmarok, Levoča, Medzilaborce, Poprad, Prešov, Sabinov, Snina, Stará Ľubovňa, Stropkov, Svidník, a Vranov nad Topľou.
- **Obec:** Všetky mestá a obce na území Prešovského kraja

3. Dotknuté obce

Dotknutými obcami sú jednotlivé obce nachádzajúce sa na území Prešovského samosprávneho kraja v počte 665 obcí.

4. Dotknuté orgány

Dotknutými orgánmi sú všetky orgány verejnej správy, ktorých vyjadrenie sa vyžaduje pred prijatím alebo schválením strategického dokumentu.

Zoznam dotknutých orgánov:

- Ministerstvo životného prostredia SR, Námestie Ľ. Štúra 1, 812 35 Bratislava,
- Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, Štefánikova 15, 811 05 Bratislava
- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Dobrovičova 12, 812 66 Bratislava,
- Ministerstvo hospodárstva SR, Mlynské nivy 44/a, 827 15 Bratislava,
- Ministerstvo dopravy a výstavby SR, Námestie Slobody 6, 810 05 Bratislava,
- Ministerstvo zdravotníctva SR, Limbová 2, 83752 Bratislava 37
- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, Stromová 1 813 30 Bratislava
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Špitálska 4, 6, 8, 816 43 Bratislava,
- Štátna ochrana prírody SR, Tajovského 28B, 974 09 Banská Bystrica,
- Slovenský vodohospodársky podnik, š.p., Radničné námestie 8, 969 01 Banská Štiavnica,
- Košický samosprávny kraj, Námestie Maratónu mieru 1, 042 66 Košice,
- Banskobystrický samosprávny kraj, Námestie SNP 23, 974 01 Banská Bystrica,
- Žilinský samosprávny kraj, Komenského 48, 011 09 Žilina,
- Krajský pamiatkový úrad v Prešove, Hlavná 115, 080 01 Prešov,
- Okresný úrad Bardejov, Dlhý rad 16, 085 01 Bardejov,
- Okresný úrad Humenné, Kukorelliho 1, 066 01 Humenné,
- Okresný úrad Kežmarok, Dr. Alexandra 61, 060 01 Kežmarok,
- Okresný úrad Levoča, Námestie Majstra Pavla 59, 054 01 Levoča,
- Okresný úrad Medzilaborce, Mierová 4, 068 01 Medzilaborce,
- Okresný úrad Poprad, Nábřežie Jána Pavla II. 16, 058 44 Poprad,
- Okresný úrad Prešov, Námestie mieru 3, 080 01 Prešov,
- Okresný úrad Sabinov, Námestie slobody 85, 083 01 Sabinov,
- Okresný úrad Snina, Partizánska 1057, 069 01 Snina,
- Okresný úrad Stará Ľubovňa, Nám. gen. Štefánika 1, 064 01 Stará Ľubovňa,
- Okresný úrad Stropkov, Hlavná 51/26, 091 01 Stropkov,
- Okresný úrad Svidník, Sovietskych hrdinov 102, 089 01 Svidník,
- Okresný úrad Vranov nad Topľou, Námestie slobody 5, 093 01 Vranov nad Topľou,
- Mestá a obce Prešovského samosprávneho kraja,
- Dopravný úrad, Referát ochranných pásiem, Letisko M. R. Štefánika, 823 05 Bratislava,
- Železnice Slovenskej republiky, Generálne riaditeľstvo, Klemensova 8, 813 61 Bratislava,
- Správa a údržba ciest PSK, Jesenná 14, 080 05 Prešov.

Vymedzenie zainteresovanej verejnosti vrátane jej združení:

Zainteresovanou verejnosťou sú predovšetkým obyvatelia PSK a každý kto prejaví záujem o strategický dokument. Ďalej sem patria občianske iniciatívy, občianske združenia a mimovládne organizácie, podporujúce ochranu životného prostredia, ktoré prejavia záujem na postupoch environmentálneho rozhodovania v zmysle ustanovení §24 až §28 zákona č. 24/2006 Z. z.

5. Schvaľovací orgán

Orgánom kompetentným na prijatie strategického dokumentu je Zastupiteľstvo Prešovského samosprávneho kraja.

6. Obsah a hlavné ciele strategického dokumentu a jeho vzťah k iným strategickým dokumentom

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na roky 2021 – 2030 je spracovaný v zmysle zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov. Ide o strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii (Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030) a je zároveň vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie regiónu (Územný plán Prešovského samosprávneho kraja). PHRSR PSK reflektuje všetky relevantné nadnárodné, národné, ako aj regionálne strategické a koncepčné dokumenty (ako je najmä Agenda 2030, národné sektorové stratégie, Plán udržateľnej mobility PSK a pod.), pričom zároveň zohľadňuje výstupy z prebiehajúcich aj už zrealizovaných projektov a iniciatív s relevanciou k rozvoju územia kraja (napr. Iniciatíva Catching-up Regions).

PHRSR PSK spĺňa požiadavky na spracovanie integrovanej územnej stratégie v zmysle Nariadenia Európskeho parlamentu, Európskej Rady a odporúčaní Európskeho výboru regiónov. Je základom pre zabezpečenie integrovaného územného rozvoja podporovaného územnými nástrojmi EÚ, vrátane integrovaných územných investícií. Participácia sociálno-ekonomických partnerov na procese tvorby PHRSR PSK je predpokladom širokej akceptácie stratégie a nástrojom dosiahnutia konsenzu a je podmienkou účasti sociálno-ekonomických partnerov na jej implementácii. PHRSR PSK je spracovaný tak, aby jeho implementácia bola realistická, viazaná na rozpočtové programovanie verejného sektora a reálnu dostupnosť zdrojov.

Rozvojová stratégia PHRSR PSK je **inovačnou, integrovanou a integrujúcou SMART stratégiou**, keďže hľadá rozumné, efektívne a udržateľné rozvojové riešenia a prístupy pre rozvoj kraja.

6.1. Obsah strategického dokumentu

Obsah strategického dokumentu pozostáva zo základných východísk procesu tvorby a obsahu PHRSR, analytickej časti, strategicko – programovej časti a realizačno – finančnej časti:

Základné východiská procesu tvorby a obsahu PHRSR

A Úvod

- A.1 Základné pojmy
- A.2 Inštitucionálne východiská
- A.3 Obsahové východiská
- A.4 Systém strategického plánovania a manažovania územia Prešovského kraja v programovom období 2021 – 2030
- A.5 Zoznam použitej literatúry
- A.6 Zoznam tabuliek
- A.7 Zoznam obrázkov

Analytická časť

B Analytické východiská

- B. 1 Identifikácia územia
- B. 2 Demografická analýza
- B. 3 Analýza občianskej vybavenosti
- B. 4 Analýza cestovného ruchu a kultúry

- B. 5 Ekonomická analýza
- B. 6 Územno – technická analýza
- B. 7 Prírodno – environmentálna analýza
- B. 8 Prílohy

Strategicko – programová časť

C Rozvojová stratégia

- C.1 Vízia rozvoja kraja do roku 2030 a hlavný cieľ
- C.2 Štruktúra priorít a ich väzby
- C.3 Systém cieľov, ich súvislostí, indikátorov a strom cieľov
- C.4 Strategický prístup pre dosiahnutie vízie a hlavného cieľa, priorít a systému cieľov PHRSR PSK
- C.5 Strategickí sociálno-ekonomickí partneri pre spracovanie a implementáciu PHRSR PSK a stratégia ich zapojenia
- C.6 Špecifické rozvojové stratégie VÚC pre podporu rozvoja jednotlivých strategicko-plánovacích regiónov

D Implementačný plán a plán monitorovania

- D.1 Nástroje na implementáciu stratégie
- D.2 Zoznam použitej literatúry
- D.3 Zoznam tabuliek
- D.4 Zoznam obrázkov
- D.5 Zoznam grafov
- D.6 Zoznam máp

Realizačno – finančná časť

E Systém implementácie PHRSR a IÚS

- E.1 Systém monitorovania a hodnotenia napĺňania PHRSR PSK
- E. 2 Integrovaná územná stratégia (IÚS)
- E. 3 Systém implementácie IÚS

F Plán využitia/aktívacie zdrojov vrátane finančného plánu

G Identifikácia a zhodnotenie rizík a opatrenia na ich zníženie

H. Riadenie implementácie

I Odporúčania a požiadavky vyplývajúce zo spracovania PHRSR

- I.1 Zoznam použitej literatúry
- I.2 Zoznam tabuliek
- I.3 Zoznam grafov

6.2. Hlavné ciele strategického dokumentu

Hlavný cieľ PHRSR PSK:

Hlavným cieľom strategického dokumentu je vytvoriť podmienky pre vyvážený územný rozvoj kraja a zvyšovanie kvality života jeho obyvateľov.

Prešovský samosprávny kraj v rámci výkonu činnosti samosprávy podľa zákona č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov smeruje všetko úsilie do všestranného rozvoja svojho územia, zvlášť reflektuje potreby svojich obyvateľov. Toto poslanie PSK sa v svojej komplexnosti premieta do hlavného cieľa PHRSR, ktorý vytvára základ systému priorít, strategických a špecifických cieľov. Hlavný cieľ tak agreguje všetky úrovne stratégie a všetky oblasti územného rozvoja kraja (inovatívna a konkurencieschopná ekonomika, trh práce, zamestnanosť, cestovný ruch, sociálna oblasť, školstvo, kultúra, šport, zdravotníctvo, udržateľná doprava a energetika, životné prostredie a zmena klímy, dekarbonizácia, strategické rozhodovanie a plánovanie územia) s dopadom na kvalitu života jeho obyvateľov.

Rozvojová stratégia PHRSR PSK je členená do tematických oblastí – 4 hlavných priorít, ktoré tvoria zastrešenie strategických a špecifických cieľov a implementačný mechanizmus PHRSR. Priorita je vnímaná ako oblasť, do ktorej je potrebné smerovať investície a opatrenia, ktoré povedú k eliminácii identifikovaných nedostatkov/problémov, pomôžu zlepšiť situáciu a prinesú rozvoj danej oblasti. Priority nadväzujú aj na ciele Politiky súdržnosti EÚ, Agendy 2030, Partnerskej dohody, Program Slovensko 2021-2027 a ďalšie strategické dokumenty.

Priority a strategické ciele PHRSR PSK:

Priorita 1: Inovatívna a konkurencieschopná regionálna ekonomika

Strategický cieľ 1.1

- Zvýšiť ekonomickú výkonnosť kraja s dôrazom na inovatívnosť a udržateľnosť podnikateľského prostredia a trhu práce.

Strategický cieľ 1.2

- Podporiť rozvoj cestovného ruchu a kultúry využitím vysokého endogénneho potenciálu kraja.

Priorita 2: Kvalitnejšie životné podmienky obyvateľov kraja

Strategický cieľ 2.1

- Zlepšiť zdravie obyvateľov, zvýšiť ich bezpečnosť a budovať inkluzívnu a vzdelanú občiansku spoločnosť.

Priorita 3: Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí

Strategický cieľ 3.1

- Vytvoriť udržateľný model rozvoja dopravnej infraštruktúry a udržateľnej energetiky na území kraja.

Strategický cieľ 3.2

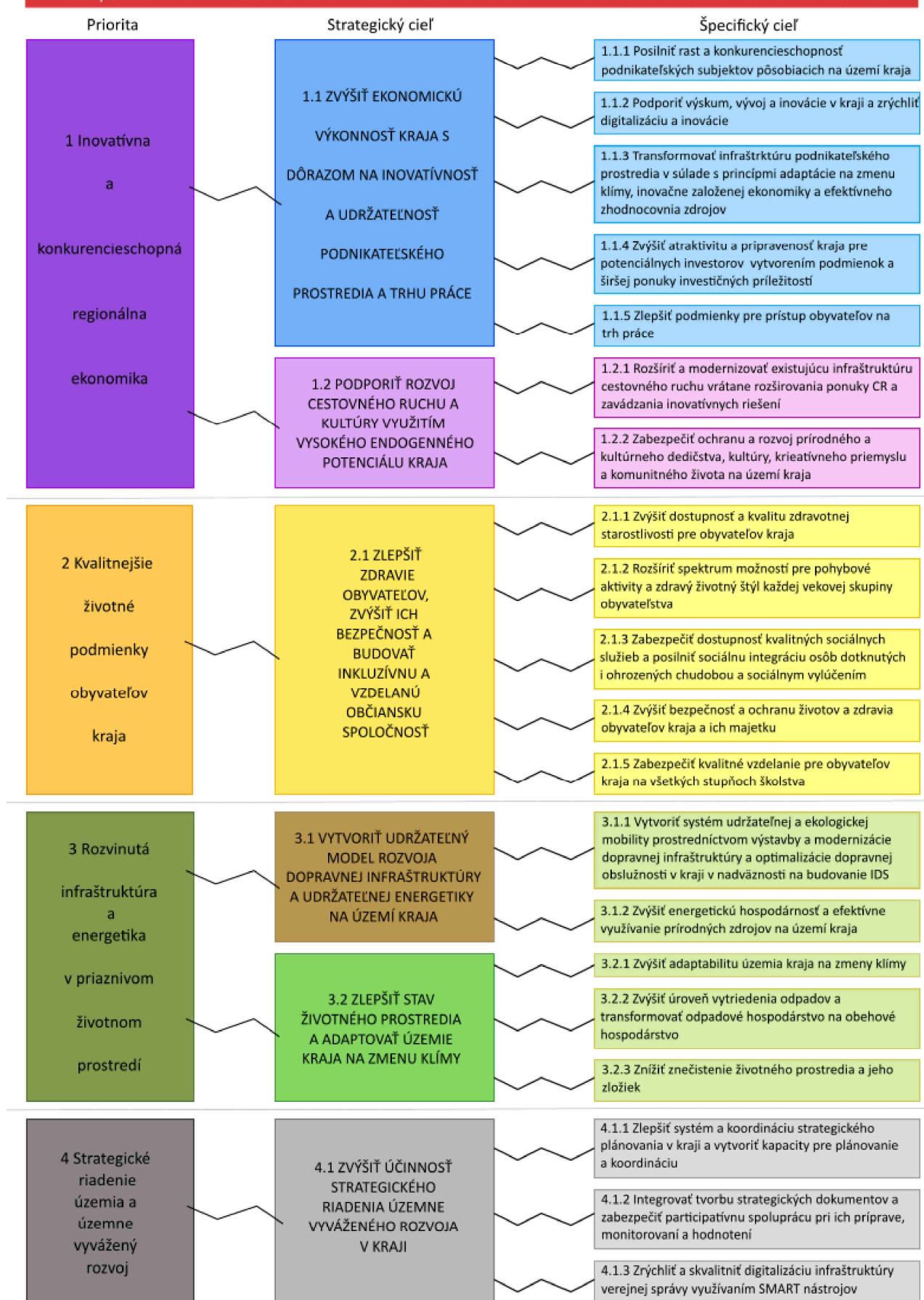
- Zlepšiť stav životného prostredia a adaptovať územie kraja na zmenu klímy.

Priorita 4: Strategické riadenie územia a územne vyvážený rozvoj

Strategický cieľ 4.1

- Zvýšiť účinnosť strategického riadenia územne vyváženého rozvoja v kraji.

Hlavný cieľ: VYTVORIŤ PODMIENKY PRE VYVÁŽENÝ ÚZEMNÝ ROZVOJ KRAJA A ZVYŠOVANIE KVALITY ŽIVOTA JEHO OBYVATEĽOV

Strategický dokument PHRSR PSK a prístup pre dosiahnutie vízie, hlavného cieľa, priorít a špecifických cieľov sú založené na prepojení / integrovaní nasledovného:

- využitie najnovších poznatkov, prístupov, technológií,
- využitie spolupráce medzi sociálno – ekonomickými partnermi,
- maximalizácia využitia vnútorných zdrojov územia PSK (ľudské, prírodné, kultúrne, materiálne, finančne, organizačne a inštitucionálne a na ich jedinečnosti, i odolnosti),
- zabezpečovanie efektivity a udržateľnosti rozvojom adaptačných schopností a flexibility v dynamicky sa meniacich a ťažko predvídateľných podmienkach.

Implementačná (programová) časť PHRSR PSK integruje infraštruktúrne riešenia s mäkkými organizačnými, inštitucionálnymi a sociálnymi inováciami a generuje systém nástrojov (opatrenia, aktivity, programy a projekty) pre plnenie stratégie:

- inštitucionálne a organizačné,
- informačné a vzdelávacie,
- investičné,
- finančné,
- programy a projekty verejného i súkromného sektora, vrátane integrovaných projektových balíkov a integrovaných projektových investícií.

6.3. Vzťah k iným strategickým dokumentom

PHRSR PSK vychádza z rámcov nadradených plánovacích dokumentov a plánov a zámerov rozvoja aktérov regionálneho rozvoja v zmysle princípu subsidiarity.

Nadnárodné dokumenty

- Agenda OSN pre udržateľný rozvoj 2030 (Agenda 2030)

Dokumenty SR

- Návrh národných priorít implementácie Agendy 2030
- Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030 (Národná stratégia regionálneho rozvoja)
- Východiskový návrh priorít SR pre politiku súdržnosti na programové obdobie 2021 –2027
- Stratégia hospodárskej politiky SR do roku 2030
- Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky
- Konceptia územného rozvoja Slovenska (KURS)
- Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR 2021 – 2027 (SK RIS3 2021+)
- Konceptia inteligentného priemyslu pre Slovensko a jej akčný plán
- Podpora inovatívnych riešení v slovenských mestách
- Konceptia mestského rozvoja SR do roku 2030
- Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030 - Fáza II
- Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike
- Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030
- Národný program rozvoja vzdelávania - Kvalitné a dostupné vzdelanie pre Slovensko, NPRVV 2018 – 2027
- Stratégia celoživotného vzdelávania a poradenstva na roky 2021 - 2030

Kľúčové regionálne dokumenty

- Územný plán Prešovského samosprávneho kraja
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na roky 2014-2020

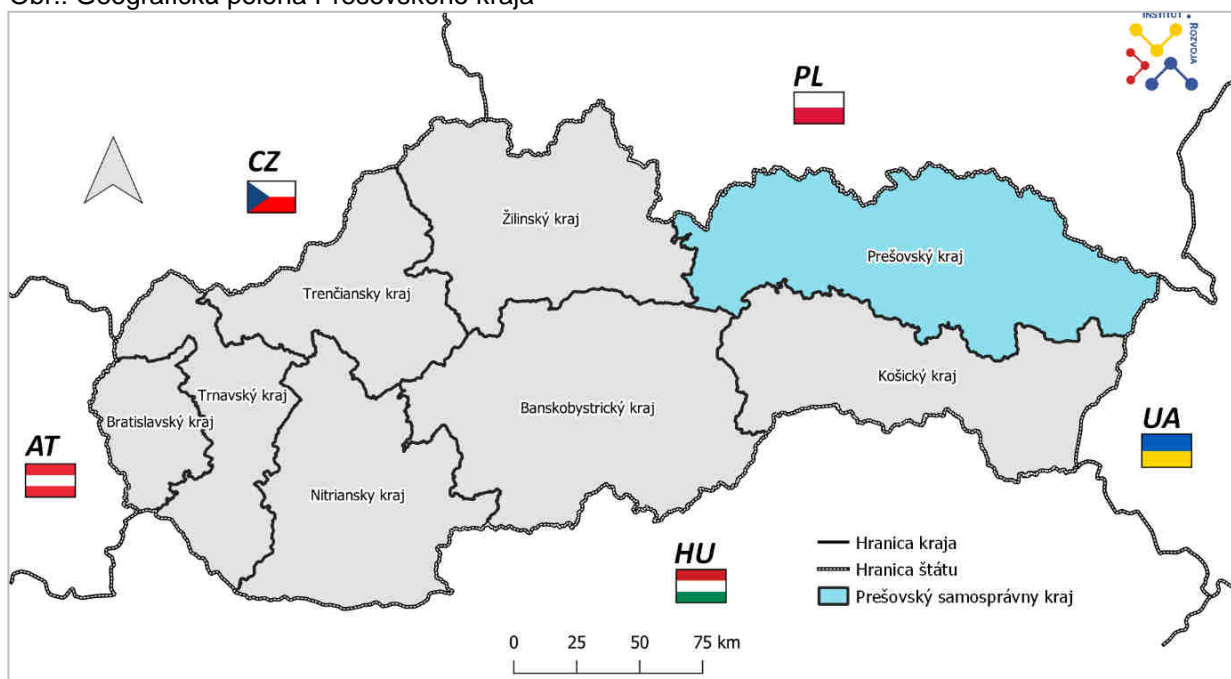
Ďalšie regionálne dokumenty

- Regionálna stratégia výchovy a vzdelávania v stredných školách v územnej pôsobnosti PSK na školský rok 2021/2022, Úrad Prešovského samosprávneho kraja, Odbor školstva, školský rok 2021/2022
- Stratégia PSK pre mládež na roky 2015 – 2020 s výhľadom do roku 2025, Úrad Prešovského samosprávneho kraja, Odbor školstva, obdobie 2015 – 2020 s výhľadom do roku 2025
- Stratégia výchovy a vzdelávania v Prešovskom samosprávnom kraji na roky 2017 – 2022, Úrad Prešovského samosprávneho kraja, Odbor školstva, obdobie 2017 - 2022
- Konceptia rozvoja sociálnych služieb v Prešovskom samosprávnom kraji na roky 2020 – 2025, Úrad Prešovského samosprávneho kraja, Odbor sociálnych vecí a rodiny, obdobie 2020 - 2025
- Quo vadis, Romale? Rómske komunity na území Prešovského samosprávneho kraja, Úrad Prešovského samosprávneho kraja, Odbor strategického rozvoja a projektového riadenia 6.
- Plán udržateľnej mobility, Prešovský samosprávny kraj, 2021
- Ďalšie sektorové koncepcné dokumenty SR a VÚC Prešov

III. Základné údaje o súčasnom stave životného prostredia dotknutého územia

Územie Prešovského samosprávneho kraja sa nachádza v severovýchodnej časti Slovenskej republiky. Má spoločné hranice s dvoma samostatnými štátmi – Poľskom (360 km), Ukrajinou (38 km) a tromi slovenskými krajmi – Košickým, Banskobystrickým a Žilinským samosprávnym krajom. Celková rozloha kraja je 8 974 km², čo predstavuje 18,3 % z celkovej rozlohy Slovenskej republiky. Podľa rozlohy je druhým najväčším krajom na Slovensku. Z hľadiska osídlenia Prešovský kraj s celkovým počtom 807 567 obyvateľov (r. 2022) predstavuje cca 14,9 % podiel z celkového počtu obyvateľov SR.

Obr.: Geografická poloha Prešovského kraja

(Zdroj: geoportal.sk), Pozn.: CZ – Česká republika, PL – Poľská republika, UA – Ukrajina, AT – Rakúsko, HU – Maďarská republika

Administratívne územie Prešovského samosprávneho kraja zahŕňa 665 obcí, z toho 23 so štatútom mesta a 13 okresov: Bardejov, Humenné, Kežmarok, Levoča, Medzilaborce, Poprad, Prešov, Sabinov, Snina, Stará Ľubovňa, Stropkov, Svidník, Vranov nad Topľou. Sídлом kraja je mesto Prešov.

1. Informácie o súčasnom stave životného prostredia vrátane zdravia a jeho pravdepodobný vývoj, ak sa strategický dokument nebude realizovať

1.1 Geologické, geomorfologické pomery a nerastné suroviny

1.1.1. Geologické pomery

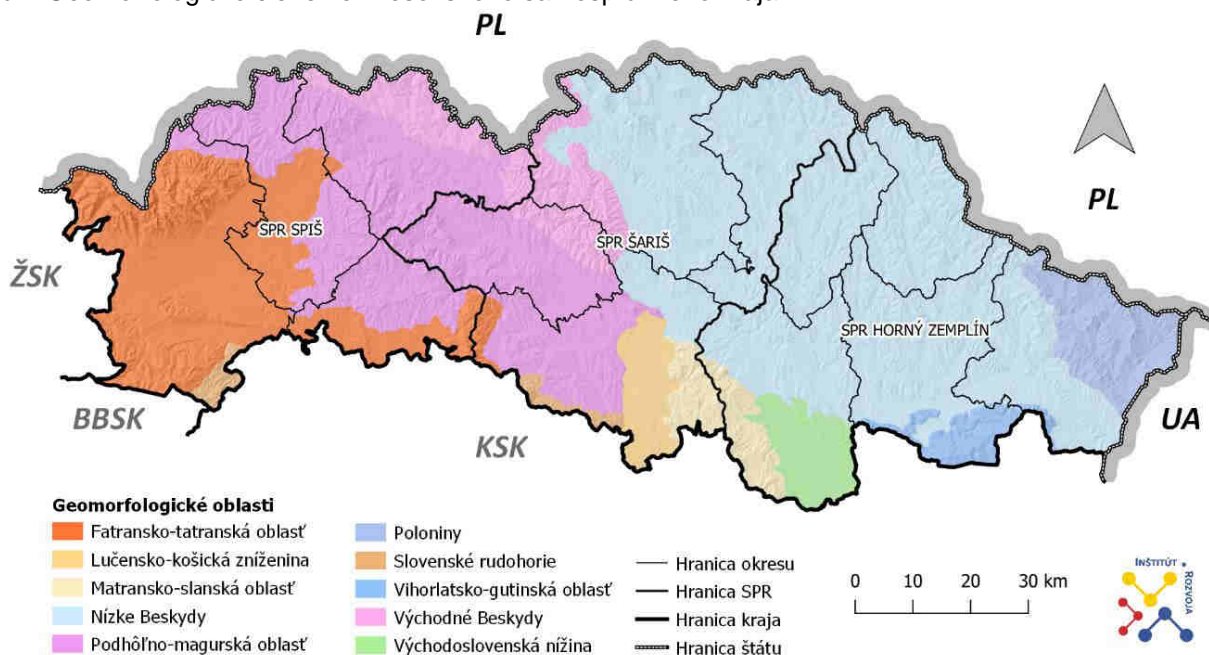
Územie PSK je charakteristické výskytom štyroch primárnych horninových prostredí. Prvé horninové prostredie predstavuje kryštalinikum s obalovými útvarmi budujúcimi Vysoké a Nízke Tatry, Branisko, Kozie chrby, Humenské vrchy a Čiernu horu. Druhé prostredie - Flyšový komplex pozostáva z vnútro-karpatského paleogénu (Spišská Magura, Hornádska a Podtatranská kotlina, Levočské vrchy a Šarišská vrchovina) a vonkajšieho flyšu (Čergov, Laborecká a Ondavská vrchovina, Bukovské vrchy), ktoré sú navzájom oddelené úzkym pruhom bradlového pásma. Neovulkanity, ktoré tvoria horské celky Vihorlat a Slanské vrchy tvoria tretie prostredie. Zastúpenie majú aj v okolí mesta Prešov (Strážovský komplex, Šarišský hradná vrchovina). Vrchná vrstva zemského povrchu, ako aj pokryv starších geologických útvarov je v súčasnosti tvorený predovšetkým fluvialnými, glacifluvialnými, eolickými a glaciálnymi sedimentmi pochádzajúcimi z obdobia štvrtohôr.

1.1.2. Geomorfologické pomery

Z hľadiska geomorfológie patrí územie PSK do Alpsko – himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincií Západné a Východné Karpaty, subprovincií Vnútorné Západné Karpaty, Vonkajšie Západné Karpaty, Vnútorné Východné Karpaty a Vonkajšie Východné Karpaty. Ďalej sa subprovincie rozčleňujú na nižšie geomorfologické jednotky oblasti a celky.

Reliéf územia je ovplyvnený geologickou stavbou. Na kryštalinikum a jeho obalovú sériu sa viaže horský až vysokohorský reliéf v Tatrách modifikovaný glaciálnou aktivitou. Flyšové pásmo je reprezentované zväčša hladšie modelovaným reliéfom, pričom nárastom vápencov sa členitosť úsekov zvyšuje až do pieskovcových flyšov s vrchovinovým až hornatinovým reliéfom (napr. Levočské vrchy, Čergov, Bukovské vrchy a pod.). Pahorkatinový reliéf s miernym zvlnením je typický pre Hornádsku a podtatranskú kotlinu. Časť územia PSK (juhovýchodná časť kraja, južne od mesta Vranov nad Topľou) zasahuje do Východoslovenskej roviny.

Obr.: Geomorfologické členenie Prešovského samosprávneho kraja

1.1.3. Nerastné suroviny

Pokiaľ ide o nerastné suroviny územie PSK je chudobné na surovinové zdroje, resp. zásoby rudných surovín. Reprezentuje však dôležitú surovinovú základňu zásob nerudných surovín a stavebných materiálov, ktoré umožňujú rozvoj stavebného priemyslu. Nachádzajú sa tu najmä ložiská bentonitu a zeolitu, cementárske suroviny, stavebné suroviny – andezity a ich suroviny. Medzi významnejšie ložiská patrí napr. ložisko kamennej soli v lokalitách Solivar – Prešov.

Realizáciou strategického dokumentu nebudú ovplyvnené existujúce chránené ani výhľadové ložiská nerastných surovín. V prípade realizácie strategických cieľov / aktivít strategického dokumentu v existujúcich chránených a výhľadových ložiskách nerastných surovín, resp. ich bezprostrednom okolí bude potrebné rešpektovať platnú legislatívu v zmysle zákona č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) v znení neskorších predpisov a zákona č. 51/1988 Zb. o banskej činnosti, výbušnách a o štátnej banskej správe v znení neskorších predpisov.

1.1.4. Geodynamické javy

Na území PSK možno z geodynamických javov identifikovať seizmicitu, eróziu, svahové deformácie a zosuvy.

Seizmicita

Seizmické ohrozenie v hodnotách špičkového zrýchlenia je na skalnom podloží v území kraja v závislosti od lokality rôzne. Pohybuje sa v úrovniach od 0,50 m.s⁻¹ vo východnej časti okresu Snina až po 1,29 m.s⁻¹ v okresoch Stropkov, Prešov, Humenné, Vranov nad Topľou a Kežmarok.

Erózia

Podľa zdrojov VÚPOP Bratislava je v PSK ohrozených 62,36% poľnohospodárskej pôdy vodnou eróziou. Pôdy extrémne ohrozované vodnou eróziou sa vyskytujú najmä v území okresov Bardejov, Humenné, Snina a Stará Ľubovňa. Silno ohrozované pôdy sa nachádzajú v okresoch Levoča, Medzilaborce, Prešov, Sabinov, Stropkov a Svidník. Pôdy v okresoch Kežmarok a Poprad patria medzi stredne ohrozované. Prítomnosť erózne neohrozených pôd je charakteristická pre Okres Vranov nad Topľou.

Tab.: Ohrozenosť pôd PSK vodnou eróziou podľa stupňov eróznej ohrozenosti

Kategória eróznej ohrozenosti v PSK								Výmera poľnohospodárskej pôdy v PSK
Žiadna až slabá erózia		Stredná erózia		Silná erózia		Extrémna erózia		
ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	
19 953	13,43	35 969	24,21	55 150	37,12	37 499	25,24	381 988

(Zdroj: VUPOP Bratislava)

Svahové deformácie a zosuvy

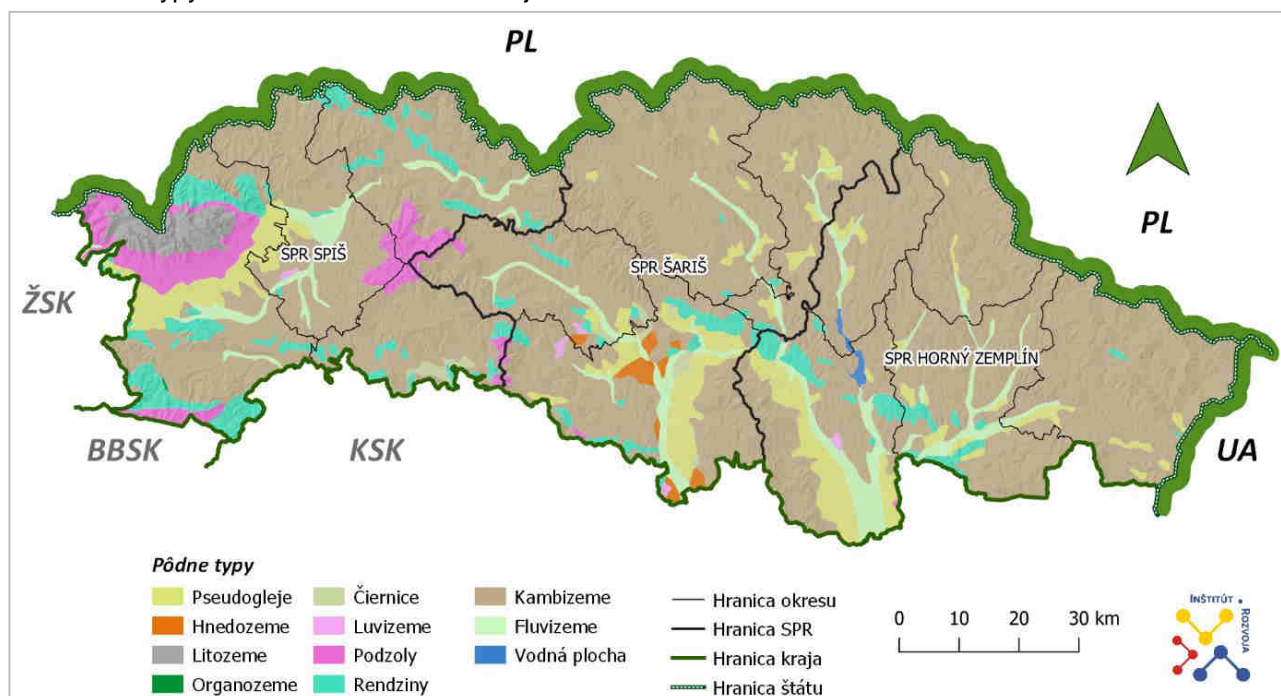
Významné prejavy exogénnych geodynamických procesov predstavujú svahové deformácie. K najporušenejším okresom patrí okres Poprad, Prešov, Bardejov a Snina, patriace k flyšovým územiám, neogénnym i sedimentárnym horninám. Významnou príčinou svahových deformácií je extrémna zrážková situácia a intenzívne topenie snehovej pokrývky. Zosuvné udalosti sú z časti naviazané na povodňové stavy. Svahové nestability môžu byť aktivované v dôsledku dlhodobého vysychania pôdy a podložia, odumierania stabilizujúceho vegetačného krytu, prípadne kombinácie extrémnych javov. Náchylnosť územia k svahovej nestabilite závisí aj na ďalších faktoroch ako je sklon svahu, rovnomernosť chodu zrážok, vzdialenosť vodného toku a pod. Z antropogénnych príčin sú to najmä nevhodné podkopanie alebo priťažovanie svahu, poddolovanie a

nekontrolované odvádzanie povrchových a splaškových vôd. Na základe Atlasu máp stability svahov SR sa nachádza v PSK celkom 6003 deformácií o rozlohe 81702,1 ha čo predstavuje 9,09% porušenosti výmery kraja (MŽP SR).

1.2 Pôdne pomery

Na území PSK sa vyskytuje viacero typov pôdy. Ich rozmiestnenie je podmienené predovšetkým výškovou zonálnosťou (nížina / kotlina / pohorie), geologickými a hydrologickými pomermi a pod. Poľnohospodárske pôdy PSK z väčšej časti spadajú do tzv. flyšovej oblasti. Najrozšírenejším pôdnym typom sú kambizeme (70,8%). Fluvizeme (10%) a pseudogleje (10,1%) dominujú v okrajových častiach Košickej kotliny a Východoslovenskej nížiny. V oblastiach stretu nížin s pahorkatinami až vrchovinami (úpätia svahov, kotliny) v mierne chladných a vlhších klimatických podmienkach sa vyskytujú luvizeme (1,5%). Aby pôdy poskytovali dobré úrody treba ich predovšetkým vápniť a dostatočne hnojiť. V kraji dominujú pôdy ťažké až stredne ťažké s vyšším obsahom ílovitej frakcie, ktoré majú zvýšenú náklonnosť k degradačným procesom vo forme zhutňovania. Pri lokalitách s výskytom spomínaných ílovitých pôd je nutné venovať zvýšenú pozornosť preventívnym a ochranným opatreniam.

Obr.: Pôdne typy na území Prešovského kraja

(Zdroj: data.gov.sk)

1.2.1. Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo

Poľnohospodárstvo

Poľnohospodárstvo v PSK je charakterizované veľmi ťažkými výrobnými podmienkami. Prevažná časť spadá do flyšovej oblasti s priemernou ročnou teplotou 5-6 °C a ročným úhrnom zrážok 700-900 mm.

Z celkovej výmery 372 360 ha má iba 10% pôd relatívne vhodné podmienky. Z ornej pôdy je začlenených 47% do súboru menej a málo produkčných. Až 68% ornej pôdy je erózne ohrozených. Značná časť poľnohospodárskej pôdy je výrazne ekologicky limitovaná z titulu určenia ochranných prírodných oblastí. Úrodno-pôdny potenciál sa v súčasnosti využíva na viac než 50-70% a rovnako je to aj s využitím genetického potenciálu zvierat.

Tab.: Členenie poľnohospodárskej pôdy v jednotlivých okresoch PSK podľa druhov pozemkov

Poľnohospodárska pôda spolu (ha)*													
BJ	HE	KK	LE	ML	PP	PO	SB	SV	SL	SP	SK	VT	KRAJ
44463	27638	30763	20410	15697	26710	48852	26145	24393	29022	14940	23731	40012	372776
47,51%	36,64%	48,84%	48%	36,74%	24,18%	52,31%	47,93%	30,31%	41,00%	38,41%	43,18%	52,02%	42%
Orná pôda (ha)**													
BJ	HE	KK	LE	ML	PP	PO	SB	SV	SL	SP	SK	VT	KRAJ
15074	9605	13569	8279	2091	11369	27472	12317	5395	8256	4007	6977	22763	147174
33,90%	34,75%	44,11%	41%	13,32%	42,56%	56,24%	47,11%	22,12%	28,45%	26,82%	29,40%	56,89%	39%
Záhrady (ha)**													
BJ	HE	KK	LE	ML	PP	PO	SB	SV	SL	SP	SK	VT	KRAJ
1295	1104	451	309	469	384	2066	905	794	462	362	791	1393	10785
2,91%	3,99%	1,47%	2%	2,99%	1,44%	4,23%	3,46%	3,26%	1,59%	2,42%	3,33%	3,48%	3%
Ovocné sady (ha)**													
BJ	HE	KK	LE	ML	PP	PO	SB	SV	SL	SP	SK	VT	KRAJ
112	91	2	143	11	6	488	427	5	33	21	60	470	1870
0,25%	0,33%	0,01%	1%	0,07%	0,02%	1,00%	1,63%	0,02%	0,11%	0,14%	0,25%	1,17%	1%
TTP (ha)**													
BJ	HE	KK	LE	ML	PP	PO	SB	SV	SL	SP	SK	VT	KRAJ
27981	16814	16741	11679	13126	14950	18827	12496	18198	20271	10550	15903	15386	212923
62,93%	60,84%	54,42%	57%	83,62%	55,97%	38,54%	47,79%	74,60%	69,85%	70,62%	67,01%	38,45%	57%

(Zdroj: Úhrnné hodnoty druhov pozemkov, štatistická ročenka o pôdnom fonde v SR, 2021)

Pozn.: * % z celkovej výmery PSK, ** % z výmery poľnohospodárskej pôdy PSK

Lesné hospodárstvo

Celková výmera poľnohospodárskej pôdy na území PSK (podľa Štatistická ročenka o pôdnom fonde v SR k 1. januáru 2023, ÚGKaK SR, Bratislava, 2023) predstavuje 897 268 ha, z toho poľnohospodárska pôda tvorí 372 164 ha (41,5% podiel z celkovej výmery PSK), lesné pozemky sú zastúpené na ploche 446 996 ha (49,9% podiel), zastavaná plocha je na úrovni 32 549 ha, ostatná plocha 31 609 a vodné plochy 13 950 ha.

Drevinové zloženie lesov PSK sa odvíja od polohy v rámci regiónu a tiež od nadmorskej výšky. Prevažnú časť pokrývajú listnaté dreviny - 255 085 ha (60,96% výmery porastovej plochy). Najväčšie zastúpenie z drevín má buk (42,12%) a smrek (20,22%). Potom nasleduje borovica (6,23%), jedľa (5,79%) a hrab (5,74%). Od krajského priemeru majú jednotlivé okresy drevinové zloženie značne rozdielne. Kým okresy Stropkov, Medzilaborce, Humenné, Vranov nad Topľou, Snina a Svidník majú zastúpenie ihličnanov len v rozmedzí 8,66% - 14,18%, v okresoch Stará Ľubovňa, Kežmarok, Levoča a Poprad je ich zastúpenie od 73,50 % do 87,52%. Smrek je dominantnou drevinou v okresoch Poprad (58,95%), Kežmarok (55,91%) Stará Ľubovňa (46,19%) a Levoča (38,25%) v ostatných dominuje buk, pričom nad 60% zastúpenia má v okresoch Medzilaborce (70,3%), Humenné (67,98%), Snina (64,52%) a Stropkov (60,22%) a nad 50% zastúpenia v okresoch Svidník, Vranov nad Topľou a Bardejov. Jedľa je výrazne zastúpená v okresoch Stará Ľubovňa (19,33%) a Sabinov (14,9%) a borovica v okrese Levoča (14,69%). Kosodrevina sa nachádza len v okrese Poprad (12,36%). Dub má najväčšie zastúpenie v okrese Prešov (13,31%), hrab v okrese Stropkov (16,56%).

Tab.: Výmera lesných pozemkov v jednotlivých okresoch kraja (ha)

Okres	Výmera celkom ha	Lesné pozemky ha	Lesnatosť %	Štátne	Neštátne	Spolu
Bardejov	93521,33	39466	42,2	17953	20596	38549
Humenné	75379,31	41534	55,1	28711	12138	40849
Kežmarok	63020,79	27288	43,3	9129	17274	26403
Levoča	42049,14	17114	40,7	4024	12712	16736
Medzilaborce	42701,6	24041	56,3	8927	14458	23385
Poprad	110489,2	76790	69,5	39016	26396	65412
Prešov	93322,4	34156	36,6	17495	15836	33331

Sabinov	54469,91	23531	43,2	10754	11619	22373
Snina	80511,89	50803	63,1	29833	19266	49099
Stará Ľubovňa	70852,56	33159	46,8	8856	23015	31871
Stropkov	38918,2	19031	48,9	6475	12362	18837
Svidník	54949,26	25991	47,3	5941	19593	25534
Vranov nad Topľou	76825,4	29040	37,8	18469	9938	28407
PSK spolu	896438,1	441944	49,3	205583	215203	420786

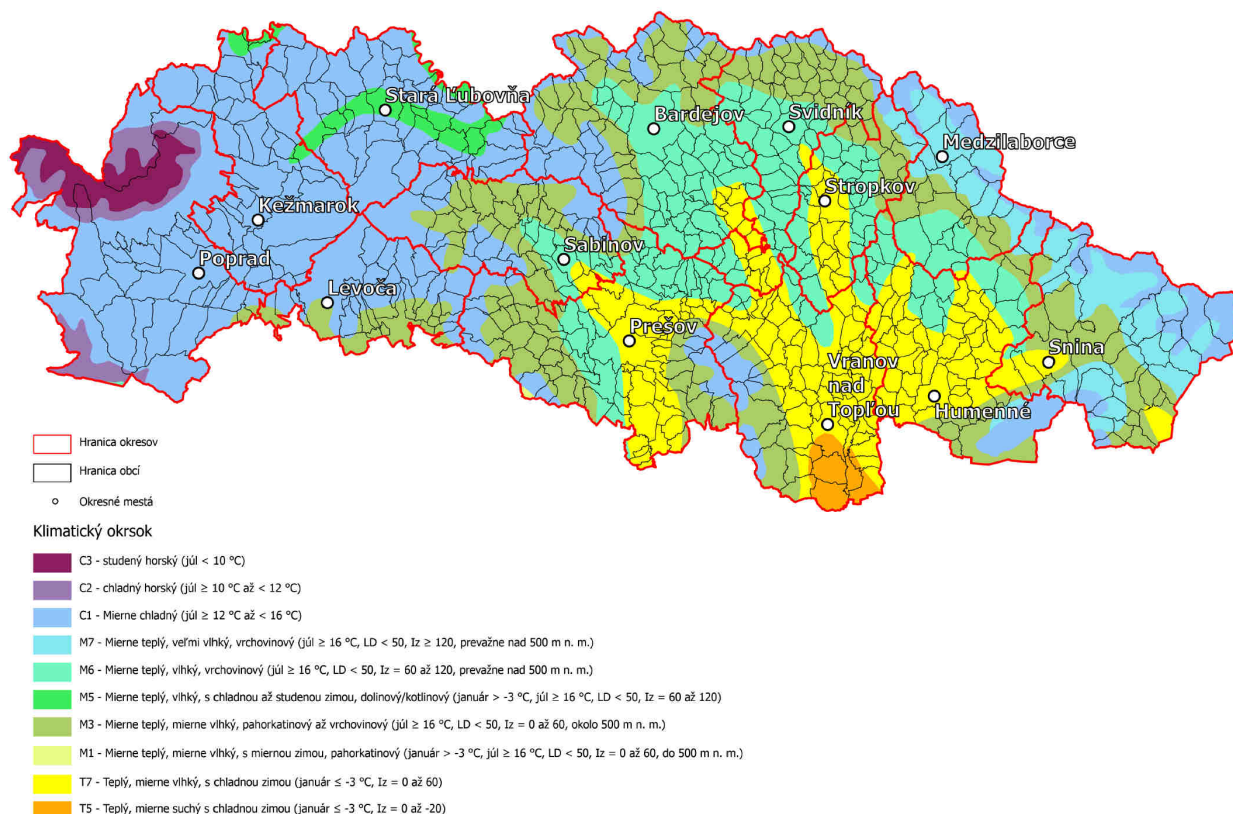
(Zdroj: Forestportal: Súhrnné informácie o stave lesov SR)

1.3. Klimatické pomery

Vzhľadom na zložité geografické pomery kraja je v území zastúpených viacero klimatických okrskov od teplých cez mierne teplé až po studené horské okrsky. Podstatné zastúpenie má mierne chladný okrsok C1, ktorý je vlhký až veľmi vlhký a priemer júlovej teploty v období 1961-1990 dosahoval 12 až 16 °C. Z teplých okrskov má najväčšie zastúpenie T7, teda teplý, mierne vlhký a s chladnou zimou (január s priemerom pod -3 °C).

Situácia sa však v období 1991-2020 výraznejšie zmenila, v teplom polroku a aj v júli a v januári sa zvýšili priemery teploty približne o 2 °C, čo zodpovedá posunu všetkých klimatických okrskov o 300 m do väčšej nadmorskej výšky. Úhrny zrážok sa príliš nezmenili (iba sa mierne zvýšili), vzrástol ale potenciálny výpar, takže došlo k významnému posunu hraníc týchto kritických klimatických okrskov aj z pohľadu podmienok zavlaženia. Zväčšila sa teda aj rozloha teplejších a suchších okrskov. Keďže sa úhrny zrážok len o málo zvýšili a potenciálna evapotranspirácia vzrástla v poslednom období asi o 80 mm za rok, je zrejmé, že došlo k posunu aj v tomto prípade. Koeficient zavlaženia (potreba vody na zavlaženie) sa prakticky v celom PSK zvýšil o 50 a 100 mm. V období 1991-2020 bol priemer teploty zväčša o 0,9 °C až 1,2 °C vyšší ako v období 1961-1990. V jednotlivých mesiacoch to ale mohlo byť aj inak. Treba pripomenúť, že rozdiel 1,2 °C znamená posun asi o 200 m nadmorskej výšky nahor. V súčasnosti dochádza k výraznému zvyšovaniu priemernej teploty vzduchu najmä v teplom polroku (TP, IV-IX).

Obr.: Klimatické oblasti PSK

(Zdroj: EKOJET, s.r.o.)

1.4. Hydrologické pomery

Z hydrografického hľadiska leží územie Prešovského kraja na hlavnom európskom rozvodí. V PSK sa nachádzajú oblasti povodia Váhu, Bodrogu, Hornádu, Dunajca a Popradu. Prevažná časť územia patrí k úmoriu Čierneho mora (povodie Bodrogu a Hornádu), iba severozápadná časť územia kraja patrí k úmoriu Baltského mora (povodie Popradu a Dunajca). Na území kraja sa vyskytujú toky bystrinné, horské, podhorské a rovinaté. Toky horskej oblasti majú strmé a úzke údolia so sklonmi cez 20%, v povodí Popradu až 40%. Úmerne ku pomerom sklonu je aj sklonitosť prilahlého územia veľká a ani pri výdatných dažďoch sa nevytvárajú väčšie inundácie. Toky podhorskej oblasti sa vyznačujú neustálenými korytami, ktorých pozdĺžny sklon sa pohybuje od 2 do 5%. Tvorí sa množstvo splavenín, ktoré sa ukladajú pri zaústení do hlavných recipientov. Vysoká intenzita dažďov, charakteristická pre túto oblasť, spolu s flyšovou stavbou územia spôsobujú, že najmä na prítokoch s malým povodím vznikajú ničivé povodne.

Všeobecne môžeme vidieť aj v roku 2020 na väčšine územia Slovenska potvrdenie trendu zmien rozdelenia odtoku v roku, ktorý sa v posledných 15-20 rokoch prejavuje v porovnaní s referenčným obdobím 1961- 2000, a to pokles prietokov najmä v mesiaci apríl a nárast v zimných mesiacoch (v roku 2020 najmä február). Výnimkou je október, ktorý v hodnotení posledného obdobia vykazuje na väčšine územia pokles mesačných hodnôt prietokov, v roku 2020 je však vzhľadom na povodňové situácie celoplošne nadnormálny.

1.4.1. Povrchové vody

Riečna sieť

Územie PSK odvodňuje hustá riečna sieť. Väčšina riek na území PSK pramení a tečie viac-menej južným smerom, patrí do povodia Dunaja, k úmoriu Čierneho mora. Okrem rieky Poprad, ktorá tečie severným smerom, patrí k povodiu Visly a úmoriu Baltského mora.

- Hornád preteká územím PSK v krátkom úseku južne od Kozích chrbtov Vikartovskou brázdou, za Spišským Štiavnikom opúšťa územie PSK.
- Torysa pramení v Levočských vrchoch, tečie Spišskošarišským medzihorím, územie kraja opúšťa pri Drienove v Košickej kotline. K najvýznamnejším prítokom Torysy patrí Sekčov, Svinka a Delňa.
- Topľa pramení v Čergove, tečie Ondavskou vrchovinou, Beskydským predhorím, JV od Sečovskej Polianky vteká do územia Košického kraja. K jej najvýznamnejším prítokom patrí Kamenec, Kurinka, Radomka.
- Ondava pramení v Ondavskej vrchovine na poľsko-slovenskej hranici, tečie cez Svidník a Stropkov Ondavskou vrchovinou a Beskydským predhorím, pod Dlhým Klčovom vo Východoslovenskej pahorkatine opúšťa územie PSK. K najvýznamnejším prítokom Ondavy patrí Chotčianka, Kapišovka, Brusnička.
- Laborec pramení v Laboreckej vrchovine pri hranici s Poľskom, tečie Laboreckou vrchovinou a Beskydským predhorím, pod Brekovom pod Humenskými vrchmi opúšťa územie PSK. K najvýznamnejším prítokom Laborca patrí Výrava, Údava a Cirocha. Najvýchodnejší cíp Bukovských vrchov odvodňujú Ulička so Zbojským potokom a Ubl'anka, obe tečú na Ukrajinu.
- Poprad vzniká sútokom Hincovho potoka a potoka Krupá. Hincov potok vyteká z Veľkého Hincovho plesa a potok Krupá z Popradského plesa, ktoré sa zlievajú v Mengusovskej doline vo Vysokých Tatrách. Medzi mestami Stary Sącz a Nowy Sącz v Poľsku sa vlieva do Dunajca. Po obec Čirč v okrese Stará Ľubovňa preteká len územím SR. Medzi Ruskou Voľou nad Popradom a Muszynou (dĺžka 5,1 km), medzi Legnavou a Mníškom nad Popradom (dĺžka 26 km) tvorí hraničnú rieku s Poľskom, a tak celková dĺžka hranice

tvorenej riekou Poprad je 31,1 kilometrov. Od Mníška nad Popradom odteká do Poľska, kde ústi do rieky Dunajec.

- **Dunajec** je hraničná rieka ležiaca na hranici Poľska a Slovenska. Je to pravostranný prítok Visly. Územím SR a kraja preteká v dĺžke 17 km a vytvára slovensko-poľskú štátnu hranicu od Lysej nad Dunajcom po Lesnicu.

Tab.: Priemerné výšky zrážok a odtoku v povodiach Váh, Hornád, Bodrog, Poprad a Dunajec

Čiastkové povodie	Váh	Hornád	Bodrog	Poprad, Dunajec
Plocha povodia (km ²)	14 268	4 414	7 272	1 950
Priemerný úhrn zrážok (mm)	937	878	934	1 073
Ročný odtok (mm)	333	218	193	494

(Zdroj: Hydrologická ročenka, Povrchové vody 2020, SHMÚ, Bratislava, 2022)

Vodné plochy / nádrže

Z prirodzených vodných plôch má význam sústava vysokohorských jazier - plies vo Vysokých Tatrách. Z umelých vodných plôch má špecifický význam vodná nádrž Starina (vodárenská nádrž, najväčšia nádrž na pitnú vodu v strednej Európe) v Bukovských vrchoch na Ciroche a vodná nádrž Domaša (vodohospodársky význam - regulácia prítokov vôd, zásobáreň úžitkovej vody a využitie na rekreačné účely). Účelové vodné nádrže na menších alebo malých výmerách sú na území celého kraja, plnia rôzne funkcie: rybníky, rekreačné plochy, odkaliská. Mnohé sú dôležitým prvkom environmentu (biotopy chránených a ohrozených živočíchov, udržiavanie vody v krajine ovplyvňovanie mikroklimy). Viaceré vznikli po ťažbe pieskov a štrku. K významným patria napr. štrkoviská pri Mengusovciach v okrese Poprad, rybníky pri Vrbove a Huncovciach v okrese Kežmarok, štrkoviská pri Orlove na rieke Poprad v okrese Stará Ľubovňa, Sigordská vodná nádrž a štrkoviská pri Veľkom Šariši v okrese Prešov, Smilnianské rybníky v okrese Bardejov, rybník pri Nižnom Mirošove v okrese Svidník a iné.

Vodné nádrže prispievajú k zlepšeniu mikroklimy, zvyšujú biodiverzitu v krajine a tým, že vo všeobecnosti zadržiavajú vodu v krajine, podporujú tzv. malý hydrologický cyklus. Vďaka tomu prispievajú k znižovaniu nepriaznivých vplyvov klimatických zmien. Novovybudované či obnovené vodné plochy môžu byť zaradené do systému protipovodňových opatrení a tým môžu zlepšiť protipovodňovú ochranu územia. Pri vhodnom hospodárskom využívaní týchto plôch je možné ich použiť aj na podporu samočistiacich procesov vody, najmä v intenzívne poľnohospodársky využívaných oblastiach. Na druhej strane sú vodné plochy zanášané splachom z priľahlých obhospodarovaných plôch.

Mokrade a vlhké lúky

Tieto typy stojatých alebo pomaly odtekajúcich povrchových vôd majú neobyčajný význam pri zadržiavaní vody v krajine a pri udržiavacej kvalite biodiverzity. Väčšinou sa jedná o lokality s relatívne malou výmerou na lesných pozemkoch, v prostredí lúk a pasienkov, zostatky mŕtvych ramien riek, v depresiách pozdĺž ciest a podobne.

1.4.2. Podzemné vody a vodné zdroje

Podzemné vody sú dôležitým zdrojom pitnej vody a zavlažovania. Výskyt podzemných vôd v PSK je ovplyvnený geologickou štruktúrou a hydrogeologickými pomermi. Individuálne hydrogeologické oblasti sa odlišujú hydrofyzikálnymi atribútmi horninového prostredia, ako aj cirkuláciou, režimom a chemickými vlastnosťami podzemných vôd. Podľa hydrogeologickej klasifikácie Slovenskej republiky PSK zasahuje do 24 hydrogeologických rajónov. Hlavné zásoby využiteľných podzemných vôd sa nachádzajú v kvartérnych aluviálnych sedimentoch pri hlavných tokoch a ich väčších prítokoch (s využiteľným objemom nad 9,99 l/s.km²). Ďalšie významné zásoby sa nachádzajú v Tatrách (s využiteľným objemom podzemných vôd medzi 5,00 a 9,99 l/s.km²).

Naopak, v severnej a v severovýchodnej časti kraja sa nachádzajú podzemné vody s najnižším využitelným objemom, ktorý sa pohybuje v rozmedzí od menej ako 0,20 do 0,99 l/s.km².

1.4.3. Dostupnosť vody a dopyt po vode

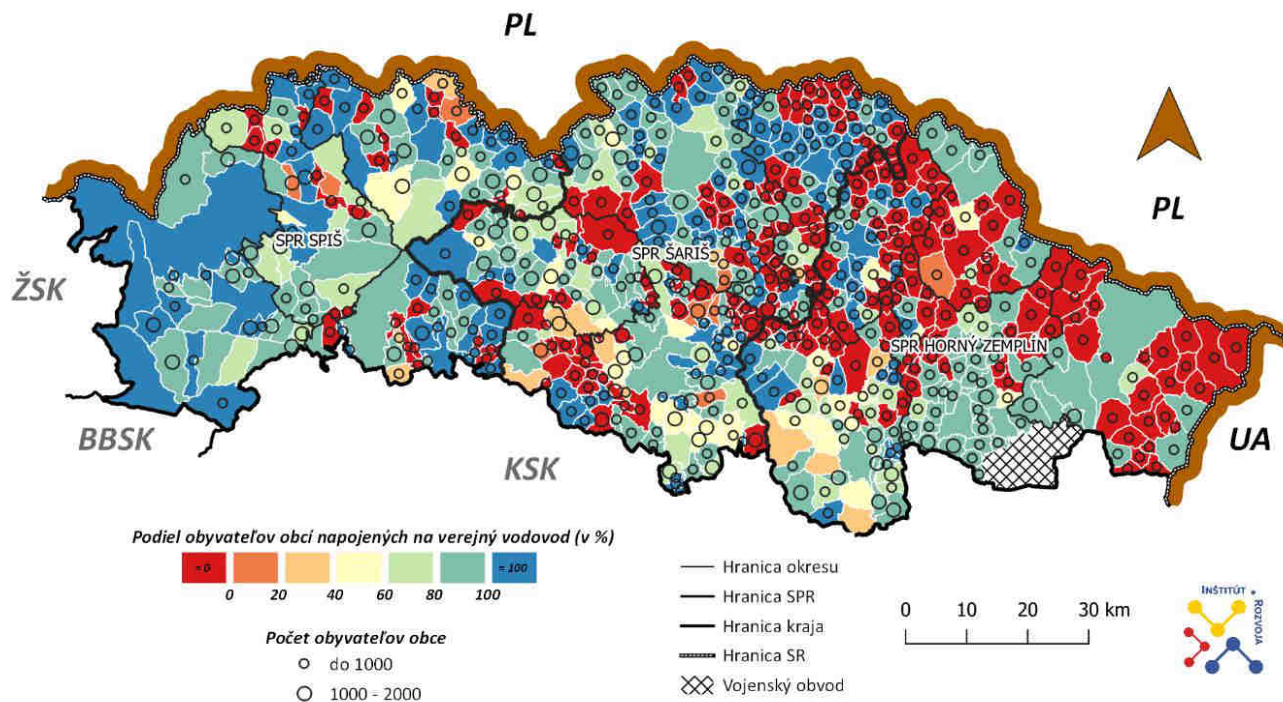
Na základe doterajšieho vývoja zmeny klímy môžeme predpokladať, že v budúcnosti môže dochádzať k závažným zmenám v ročnej a sezónnej dostupnosti vody. Môže dochádzať k obmedzeniu vodných zdrojov, navyše sa očakáva, že vyššie teploty spôsobia zvýšený dopyt po vode, zvlášť na zavlažovanie a zásobovanie miest. To povedie k nárastu konkurencie o dostupné zdroje. Okrem toho je možné očakávať zmeny výdatnosti podzemných zdrojov (EEA, 2008).

Tab.: Hodnotenie zásobovania v jednotlivých okresoch a vybavenia sídiel verejnými vodovodmi

Okres / Kraj	% obyvateľov s VV z celkového počtu obyvateľov
Bardejov	84,79
Humenné	87,46
Kežmarok	80,43
Levoča	86,66
Medzilaborce	68,17
Poprad	97,32
Prešov	77,68
Sabinov	73,73
Snina	84,23
Stará Ľubovňa	82,80
Stropkov	80,43
Svidník	78,29
Vranov nad Topľou	73,90
PSK	82,11

Zdroj: ZBERVaK, 2020, Pozn: VV – verejný vodovod

Obr.: Napojenosť obcí Prešovského kraja na verejný vodovod

(Zdroj: PHRSR PSK)

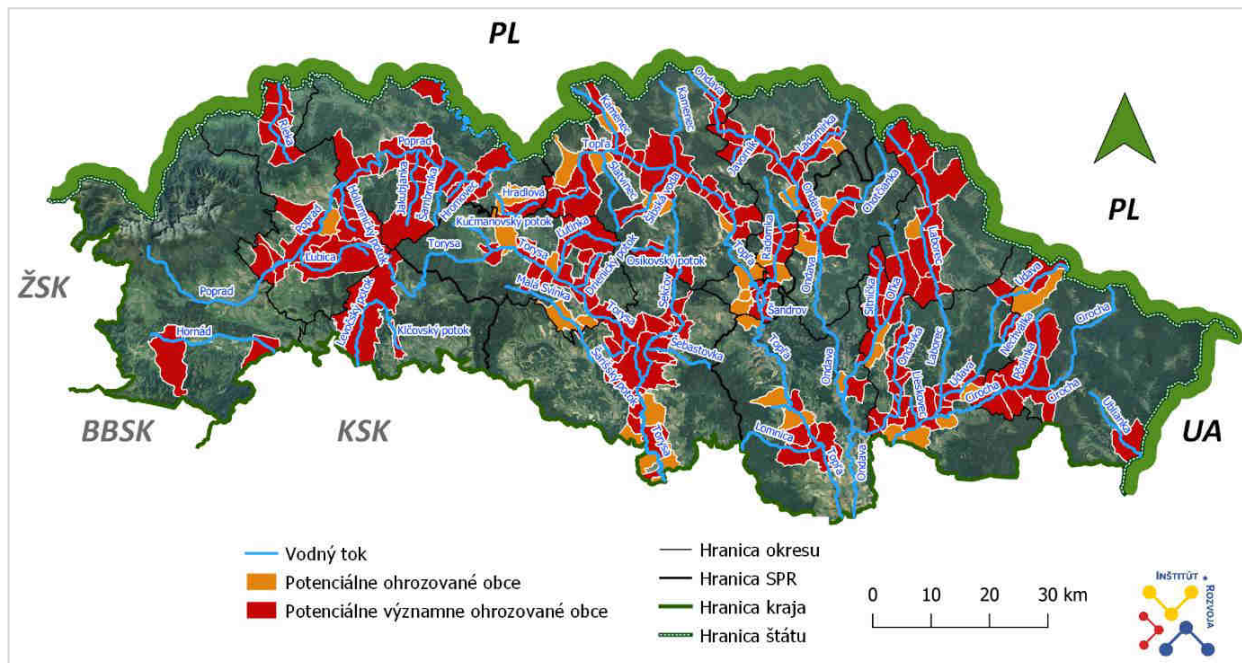
Počet obcí Prešovského kraja napojených na verejný vodovod k 30.6.2020 bol 447, z tohto počtu obcí má 286 obcí podiel obyvateľov napojených na verejný vodovod nad 90%. V 156 obciach môžeme sledovať 100 % napojenie obyvateľov na verejný vodovod. Obce, v ktorých absentuje napojenie na verejný vodovod sa vyznačujú počtom obyvateľov menším ako 2000, takýchto obcí je v kraji 217. Celkovo je bez pripojenia na verejný vodovod v kraji 148 493 obyvateľov, z toho je 63 923 obyvateľov v obciach s počtom obyvateľov do 2000 a 2623 obyvateľov v obciach nad 2000 obyvateľov

1.4.3. Povodne a povodňové riziko v PSK

Príčinou povodní v PSK je zrážková činnosť, intenzívne zrážky, búrkové lejaky, prudký dážď, prietrž mračen, ľadovec, topenie snehu. Povodne majú za následok zaplavenie ciest, odplavenie cestných panelov, domov, garáží, záhrad, zatarasené koryto toku, poškodenia až odplavenie mostov, ihrísk, vytvorenie výmoľov, poškodenie brehov, zaplavenie susedných pozemkov. V oblasti vodného hospodárstva spôsobujú povodne škody na vodohospodárskej infraštruktúre, to znamená priame poškodenie čistiarní odpadových vôd, obmedzenie alebo narušenie funkčnosti ich biologického stupňa, zatopenie lokálnych vodných zdrojov, priame škody na vodných dielach, korytách vodných tokov, poškodenie prahov, poškodenie technickej infraštruktúry.

Európska únia v roku 2007 ustanovila spoločný rámec na hodnotenie a manažment povodňových rizík (Smernica EU2007/60/ES). Tento dokument bol transformovaný v SR zákonom č. 7/2010 Z. z. o ochrane pred povodňami. Podľa §5 ods. 3 zákona a §11 ods. 4 a 5 zákona sa vykonalo predbežné hodnotenie povodňového rizika na celom území SR s cieľom určiť oblasti s potenciálne významným povodňovým rizikom. V súčasnosti je vypracované Predbežné hodnotenie povodňového rizika v Slovenskej republike – aktualizácia 2018. V zmysle spomínaného dokumentu je v PSK identifikovaných 160 úsekov vodných tokov s existujúcim potencionálne významným povodňovým rizikom v rámci katastrov 139 obcí.

Obr.: Zoznam obcí s povodňovým rizikom v Prešovskom kraji za rok 2018

(Zdroj: Predbežné hodnotenie povodňového rizika v Slovenskej republike – aktualizácia 2018, MŽP SR)

1.4.4. Geotermálne zdroje

Štruktúry geotermálnej energie predstavujú oblasti vhodné na exploataciu a energetické využívanie a na Slovensku sú zastúpené predovšetkým geotermálnymi vodami. V rámci územia Prešovského kraja sa nachádza, resp. zasahuje tu 5 štruktúr geotermálnej energie, a to SK300140FK – Levočská panva Z a J časť, SK300150FK – Levočská panva SV časť, SK300170FK – Košická kotlina, SK300160FK – Humenský chrbát a okrajovo i východná časť SK300130 – Liptovská kotlina. Významné zdroje termálnych vôd sú v Poprade, Starej Lesnej, Vrbove, Vyšných Ružbachoch.

1.5. Fauna, flóra, vegetácia

Fytogeografické a zoogeografické členenie

Fytogeografické členenie PSK je výsledkom geografického rozdelenia rastlinných spoločenstiev v tomto regióne. Prešovský kraj sa nachádza v rámci fytogeografickej oblasti Východné Karpaty. V rámci dotknutej lokality sa vyskytujú rôzne vegetačné typy v rámci horských oblastí, lesných porastov, lúk a polí.

Zoogeografické členenie PSK sa zaoberá geografickým rozdelením živočíšnych spoločenstiev v regióne. Vzhľadom na svoju polohu východne od hlavného hrebeňa Vysokých Tatier je Prešovský kraj súčasťou zoogeografického regiónu Východné Karpaty. V tomto kraji je možné nájsť rôzne druhy živočíchov, vrátane zástupcov hôr, lesných oblastí, údolí riek a poľnohospodárskych oblastí.

1.6. Obyvateľstvo, jeho aktivity, infraštruktúra

Prešovský kraj pozostáva z 13 okresov, v ktorých sa nachádza 665 obcí, z toho je 23 miest. Rozlohou najväčším okresom je okres Poprad s rozlohou 1 104,4 km² a najmenším je okres Stropkov (388,9 km²). Z hľadiska počtu obyvateľov je Prešovský kraj s 827 028 obyvateľmi najľudnatejším krajom na Slovensku. Jeho najväčším okresom je okres Prešov s počtom obyvateľov 176 781 (k 31.12.2020) a najmenším okres Medzilaborce s počtom obyvateľov 11 708. Prešovský kraj má spomedzi krajov najnižší podiel mestského obyvateľstva (46,4 %). Najviac obyvateľov žije v krajskom meste Prešov (88 464), ktoré je zároveň tretím najväčším mestom Slovenska. Počet obyvateľov vyšší ako 50 tis. má okrem Prešova aj Poprad. V týchto dvoch mestách žije takmer 17 % obyvateľov kraja. Prehľad počtu obyvateľov v SR a dotknutom kraji (PSK) v rokoch 2019 až 2022 je uvedený v nasledujúcej tabuľke:

Tab.: Stav počtu obyvateľstva v SR a dotknutom kraji (PSK) v rokoch 2019 až 2022

Ukazovateľ	Bývajúce obyvateľstvo Rok 2019	Bývajúce obyvateľstvo Rok 2020	Bývajúce obyvateľstvo Rok 2021	Bývajúce obyvateľstvo Rok 2022
Slovenská republika	5 457 873	5 459 781	5 434 712	5 437 412
Bratislavský kraj	669 592	677 024	719 537	723 714
Trnavský kraj	564 917	565 324	566 008	565 296
Trenčiansky kraj	584 569	582 567	577 464	573 699
Nitriansky kraj	674 306	671 508	677 900	673 547
Žilinský kraj	691 509	691 136	691 613	689 525
Banskobystrický kraj	645 276	643 102	625 601	620 986
Prešovský kraj	826 244	827 028	808 931	807 657
Košický kraj	801 460	802 092	782 216	780 288

(Zdroj: datacube.statistics.sk, stav k 31.12.2019 až k 31.12.2022)

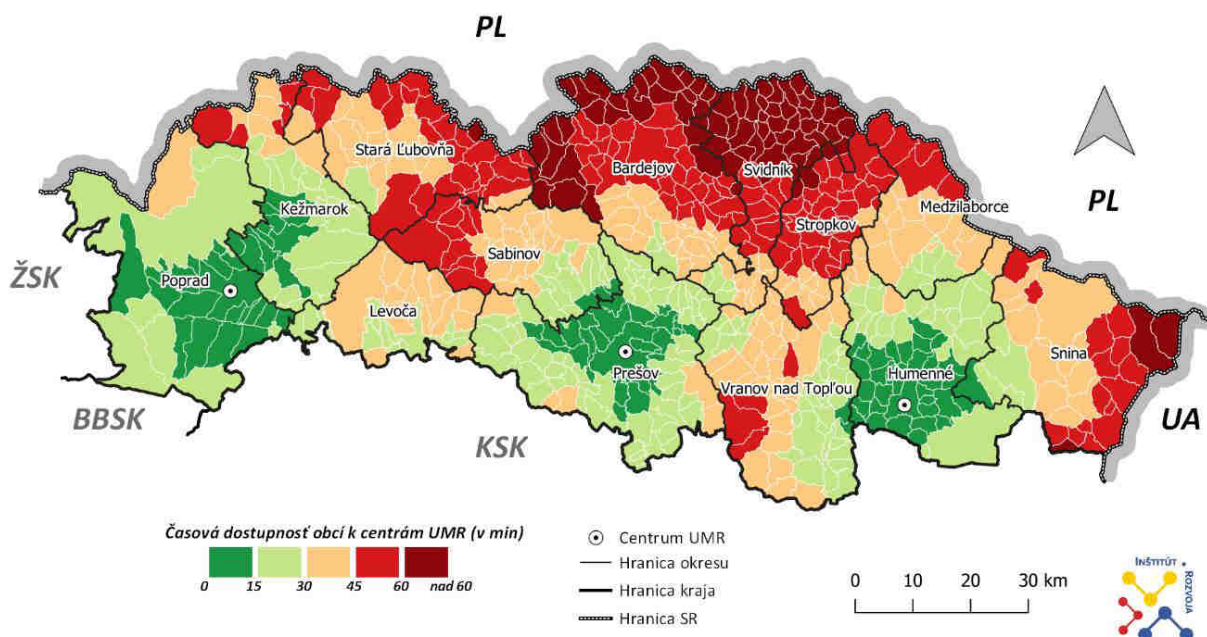
Tab.: Základné kvantitatívne charakteristiky okresných miest

Mesto	Počet obyvateľov	Rozloha ha	Hustota obyv./km ²
Prešov	89 618	7 044	1 275
Poprad	51 750	6 310	822
Humenné	33 660	2 863	1 181
Bardejov	33 699	7 234	454
Vranov nad Topľou	22 682	3 437	661
Snina	20 031	5 861	343
Kežmarok	16 562	2 478	668
Stará Ľubovňa	16 333	3 079	531
Levoča	14 800	11 477	129
Sabinov	12 709	2 38	544
Svidník	11 206	2 020	557
Stropkov	10 669	2 467	433
Medzilaborce	6 654	4 748	140

(Zdroj: ŠU SR)

V súlade s vývojom spoločnosti, a najmä úrovni produkčných činností, sa historicky z jednotlivých obcí vyvinuli určité typy obcí. Niektoré z nich špecificky zabezpečovali vybrané činnosti aj pre ostatné obce. Popri vytvorení centier osídlenia sa vyvíjali aj obslužné centrá. V rámci Prešovského kraja, pôsobí jeho krajské mesto Prešov dominantne, ako z ekonomického, tak aj sociálneho hľadiska. Prejavuje sa to sústredením vyššieho počtu obyvateľstva v porovnaní s ostatnými centrami osídlenia v kraji. V tomto kontexte môžeme mesto Prešov považovať aj za najvýznamnejšie ťažisko osídlenia v kraji.

Obr.: Časová dostupnosť obcí k centráм udržateľného mestského rozvoja

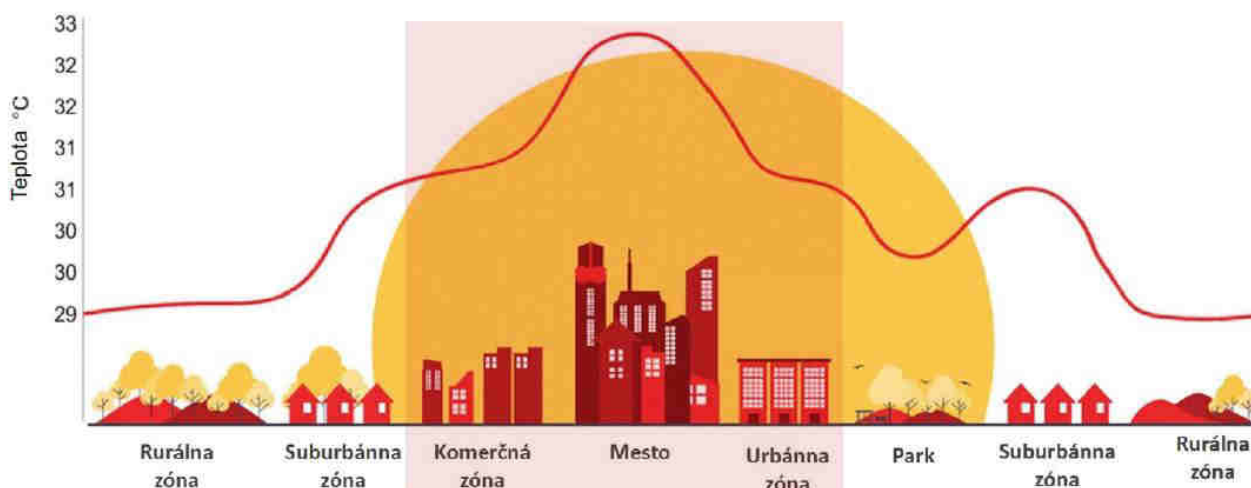
(Zdroj: PHRSR PSK)

Krajina sídiel zahrňuje zastavané plochy vrátane verejných priestorov a plôch verejnej zelene, priemyselných a logistických areálov a rekreačnej zástavby, ale tiež dopravno-technickú infraštruktúru, vodné nádrže a ďalšie ľudskou činnosťou premenené územie. Veľké zastúpenie spevneného územia ovplyvňuje celkovú mikroklimu a spôsobuje prehrievanie povrchu, vyššie teploty vzduchu, zvýšený výpar, prašnosť a rýchly odtok zrážkových vôd.

Tepelné ostrovy

Tepelné ostrovy (ďalej UHI - skratka z anglického termínu - Urban Heat Island) sa prejavujú zvýšenými teplotami mestského prostredia oproti teplotám v okolitej krajine. Tento jav je spôsobený tým, že zastavané oblasti absorbujú viacej tepla, než miesta vidieku. Urbanizované plochy mesta sa vyznačujú neschopnosťou odrážať slnečné žiarenie, a tým narastá jeho teplota. V meste je celý rad povrchov, ktoré nie sú schopné viazať a uvoľňovať vodu, absorbujú žiarenie a akumulujú teplo. Do tejto kategórie spadá väčšina umelých povrchov (asfalt, betón, súvislá zástavba). Maximálna denná teplota týchto povrchov, pokiaľ nie sú zatienené, môže v dotknutom území dosahovať ak viac ako 50 °C. Rozdiel oproti povrchom schopným viazať vodu a uvoľňovať vodu môže presiahnuť niekoľko desiatok °C. V priebehu noci tieto povrchy akumulované teplo uvoľňujú, čo môže viesť k rastu minimálnej nočnej teploty, a tým aj k zvýšeniu počtu tropických nocí. Naopak vegetácia má rolu úplne opačnú. Ďalšími príčinami vzniku tepelného ostrova sú vysoké mestské budovy, ktoré poskytujú väčšie plochy pre absorpciu slnečného žiarenia a zvyšujú tak možnosti jeho pohlcovania (tzv. kaňonový efekt). Budovy tiež bránia priechodu vetra, ktorý by urbanizované plochy mohol ochladzovať.

Obr.: Tepelný ostrov

1.7. Doprava a dopravné plochy

1.7.1. Cestná sieť

Cestná sieť PSK predstavuje dôležitú infraštruktúru, ktorá zabezpečuje plynulú dopravu a spojenie medzi rôznymi obcami a mestami v tomto regióne. Súčasťou cestnej siete sú cesty rôznych kategórií, od diaľnic až po miestne komunikácie. Tieto cesty umožňujú cestujúcim dostupnosť k rôznym cieľom, ako sú pracovné miesta, školy, zdravotnícke zariadenia, obchody a turistické atrakcie. Prešovský kraj je prepojený s ostatnými regiónmi Slovenska cez dôležité cestné tepny, čo zabezpečuje spojenie medzi miestami na vnútroštátnej aj medzinárodnej úrovni. Správa cestnej siete sa snaží udržiavať cesty v dobrom technickom stave a zabezpečiť bezpečnosť cestujúcich. Cestná sieť Prešovského kraja je neodmysliteľnou súčasťou hospodárskeho a sociálneho rozvoja regiónu a zohráva dôležitú úlohu v podpore mobility a plynulosti dopravy.

Rozsah cestnej siete na území PSK, ktorý je evidovaný v systéme Centrálnej evidencie cestnej siete SR spravovanom SSC predstavuje:

Tab.: Rozsah cestnej siete PSK

Okres	PSK (km)		SR (km)			Celkom
	II. trieda	III. trieda	I. trieda	RC	Diaľnica	
Bardejov	33,00	269,68	47,35	-	-	350,04
Humenné	48,55	148,76	22,07	-	-	220,01
Kežmarok	56,32	123,01	30,37	-	-	209,71
Levoča	12,90	117,10	38,66	-	31,70	200,37
Medzilaborce	82,71	46,65	-	-	-	129,36
Poprad	74,51	139,01	95,40	-	35,65	344,59
Prešov	34,39	261,40	93,59	-	43,38	452,77
Sabinov	-	147,10	26,56	-	-	173,67
Snina	60,99	84,40	39,53	-	-	184,92
Stará Ľubovňa	20,78	141,04	72,64	-	-	234,46
Stropkov	32,09	108,80	22,42	-	-	163,31
Svidník	8,70	153,39	67,96	4,45	-	234,51
Vranov nad T.	55,55	155,68	80,28	-	-	291,53
Celkový súčet	520,52	1916,07	637,52	4,45	110,74	3189,32

(Zdroj: Plán udržateľnej mobility PSK, 2020)

1.7.2. Autobusová doprava

Autobusová doprava zabezpečuje dôležitú a nevyhnutnú súčasť verejnej dopravy v dotknutom regióne. Sieť autobusových liniek spájajú množstvo miest, obcí a sídiel a tým umožňujú cestujúcim pohodlnú a spoľahlivú dopravu. Prevádzkovatelia autobusových liniek sa snažia poskytovať spoje s primeranou frekvenciou a pokrývajú rôzne trasy, aby pokryli potreby cestujúcich z rôznych častí kraja. Autobusová doprava tak hrá dôležitú úlohu v udržiavaní plynulosti mobility v Prešovskom kraji.

Tab.: Analyzované počty spojov a cestujúcich jednotlivých dopravcov autobusovej dopravy v PSK

Dopravca	Počet cestujúcich	Počet spojov
Bus Karpaty	5534	278
SAD Humenné, OZ HE	11645	640
SAD Humenné, OZ VT	18414	952
SAD Poprad, PAL Kežmarok	6916	467
SAD Poprad, PAL Levoča	5205	281
SAD Poprad, PAL Poprad	9716	553
SAD Prešov	39067	1626
Celkový súčet	96497	4797

(Zdroj: Plán udržateľnej mobility PSK, 2020)

1.7.3. Železničná doprava

Územím Prešovského kraja prechádzajú hlavné železničné koridory siete TEN-T. Základnú sieť tvorí trať Košice – Žilina (Core Network), ktorá cez Prešovský kraj prechádza len na úseku v okrese Poprad (Vydrník – Poprad – Štrba – Važec) a je zaradená do koridoru Rýn – Dunaj. Na území kraja je taktiež aj železničná trať Kysak – Plaveč – Plaveč, št. hr. (Extended Core), ktorá je zaradená do koridoru Baltské more – Čierne more – Egejské more.

Železničná trať Košice - Poprad - Žilina má celoštátny a taktiež aj medzinárodný význam. V budúcnosti sa ráta s modernizáciou a zvýšením traťovej rýchlosti na 160 km/h. Po modernizácii sa očakáva so zaťažovaním tejto trate najmä tranzitnými prepravnými prúdmi v smere východ – západ (Čierna nad Tisou – Košice – Žilina). Ďalšou traťou celoštátneho a medzinárodného významu je trať Kysak – Prešov – Plaveč – Muszyna (PL) v ďalšom prepojení Kysak – Košice – Čaňa – Hidasnémeti (H). Trať s regionálnym a medzinárodným významom je aj na úseku Prešov – Vranov – Strážske – Humenné – Medzilaborce – Palota – Lupkow (PL).

Hustota železničnej siete v PSK predstavuje 0,047 km/km², resp. 47 km/1000 km² čo zaostáva za priemerom SR (približne 73 km/1000 km²). V prepočte na 1000 obyvateľov, je v priemere v Prešovskom kraji 0,5 km železníc. V rámci okresov Prešovského kraja, má najviac km železníc okres Poprad (84,675 km), kde sa nachádzajú aj Tatranské elektrické železnice a ozubnicová železnica Štrba – Štrbské Pleso. Odhladiac od okresov, v ktorých železnice nie sú (Stropkov, Svidník), má najmenej železníc v kraji okres Levoča (8,740 km). Hustota železničnej siete dosahuje najvyššie hodnoty v okrese Poprad (0,077 km/km²) a Medzilaborce (0,076 km/km²). V prepočte na 1000 obyvateľov, je najviac km železníc v okrese Medzilaborce (2,747 km/1000obyv.). Táto vysoká hodnota v okrese Medzilaborce je spôsobená výrazne nízkym počtom obyvateľov v okrese.

Tab.: Základné údaje o železničnej sieti v okresoch Prešovského kraja v roku 2021

Okres	Dĺžka železníc	Hustota železničnej siete	
	(km)	km/km ²	km/1000 obyv.
Bardejov	24,117	0,026	0,310
Humenné	38,966	0,052	0,631
Kežmarok	30,752	0,049	0,407
Levoča	8,740	0,021	0,259
Medzilaborce	32,376	0,076	2,747
Poprad	84,675	0,077	0,807
Prešov	55,245	0,059	0,314
Sabinov	30,647	0,056	0,505
Snina	18,022	0,022	0,499
Stará Ľubovňa	48,570	0,069	0,900
Stropkov	-	-	-
Svidník	-	-	-
Vranov nad Topľou	45,301	0,059	0,560
Prešovský kraj	417,411	0,047	0,505

(Zdroj: ŽSR, 2021)

1.7.4. Letecká doprava

Spolu s letiskom Košice patrí letisko Poprad - Tatry do súhrnnej siete letísk systému transeurópskej dopravnej siete TEN-T. V súčasnosti sa z tohto letiska vykonáva pravidelná a nepravidelná (charterová) letecká doprava. Zároveň sa na území PSK nachádza vojenské letisko Prešov a tiež letiská pre všeobecné letectvo, a to vnútroštátne verejné letisko Svidník, vnútroštátne neverejné letiská Ražňany, Kamenica nad Cirochou a heliport vrtuľníkovej záchrannej zdravotnej služby pri NsP Poprad. V Prešovskom samosprávnom kraji sa nachádzajú tieto letiská pre letecké práce v poľnohospodárstve, lesnom a vodnom hospodárstve: Hertník, Kurov, Zborov, Kurima, Udavské, Voliča, Veľká Lomnica, Mirkovce, Ďačov, Šarišské Michaľany, Kamienka, Kolonica, Stropkov - Sitník, Vranov – Čemerné (Generel dopravnej infraštruktúry Prešovského kraja, 2015).

V rámci plánovanej výstavby a ďalších aktivít na území PSK je potrebné rešpektovať ochranné pásma a územia letísk / osobitných letísk (podľa predpisov platných od 01.01.2021 sa letiská pre letecké práce v poľnohospodárstve bez platného povolenia na prevádzkovanie považujú za osobitné letiská) a leteckých pozemných zariadení.

1.7.5. Cyklistická doprava

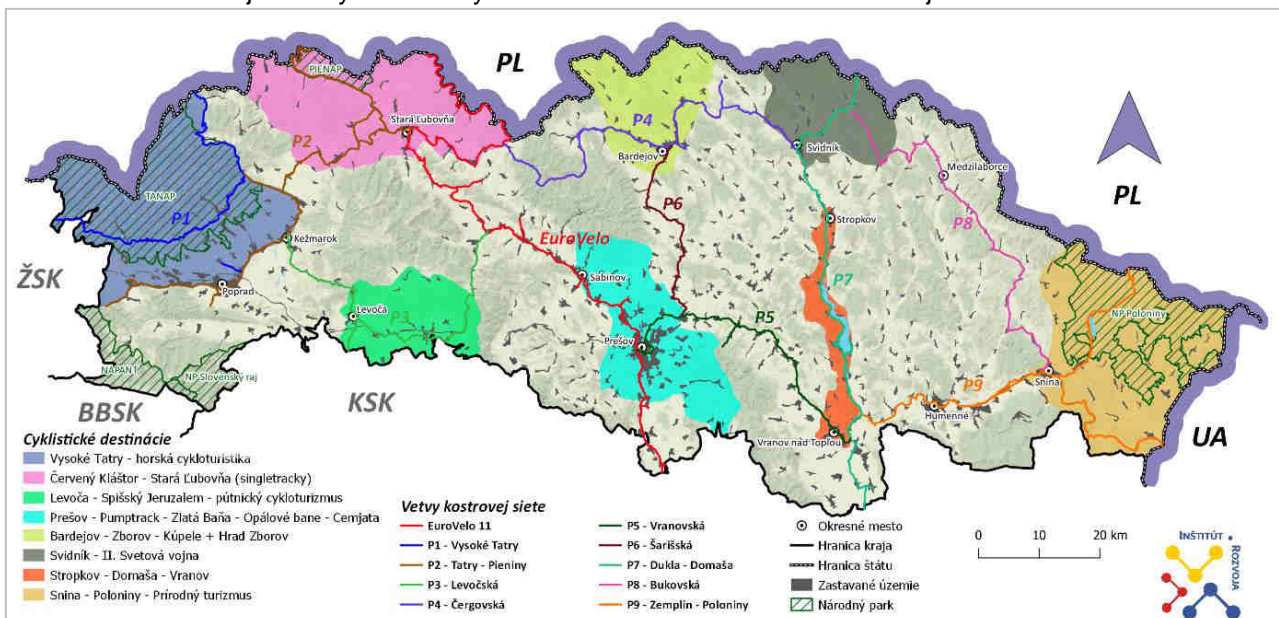
Cyklistika je rozvíjajúci sa druh novodobej dopravy. V súčasnosti sa v našich podmienkach silno rozvíja najmä rekreačná cyklistika, nastupuje však aj obdobie renesancie „dopravnej“ cyklistiky, t. j. každodenného využívania bicykla ako výhodného dopravného prostriedku v mestách a obciach na

vzdialenosti do 5 až 10 km. Rozvoj nemotoristickej dopravy je jednou zo základných úloh dopravnej politiky podporovanej Európskou úniou v rámci stratégie trvalo udržateľného rozvoja. Európske i národné politiky ohľadom klimatických zmien, kvality vzduchu, cestnej bezpečnosti, rozvoja turizmu, ako aj mnohé ďalšie, svorne uvádzajú potrebu rozvoja príležitosti pre rozvoj a propagáciu cyklistiky ako jedného zo základných druhov dopravy najmä v urbanizovaných územiach.

Podpora cyklistiky je na Slovensku zakotvená v Národnej stratégii rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike, schválenej uznesením vlády č. 223/2013 dňa 7. mája 2013. Rozvoj cyklistickej infraštruktúry aj v Prešovskom kraji, rovnako ako na celom Slovensku nie je konzistentný. Do značnej miery bol závislý od aktivity miestnych iniciatív záujmových združení a mimovládnych organizácií a od prístupu a možností jednotlivých samosprávnych orgánov. Existujúca cyklistická infraštruktúra je veľmi rozmanitá od samostatných cyklistických cestičiek prevažne v zastavanom území obcí a miest po sieť cyklistických trás vedených po rôznych typoch komunikácií, s veľmi rôznou kvalitou, náročnosťou, vybavením a údržbou. V kraji je cca 2 000 km cyklistických trás, ale ich hustota, kvalita a dostupnosť v jednotlivých častiach (regiónoch) je veľmi rozdielna a rozdielna je aj miera ich využitia. Súčasné poznatky jednoznačne ukazujú, že čím je kvalita cyklotrasy nižšia, tým je menšia aj miera jej využívania cyklistami.

V Prešovskom kraji postupne pribúdajú aj úseky siete cyklistických komunikácií EuroVelo11, ktoré spájajú významné európske destinácie v rámci celého kontinentu. Na cyklotrase alebo v jej blízkom okolí je množstvo prírodných, historických a kultúrnych zaujímavostí, ktoré priblížia históriu a tradície Prešovského kraja. Návrh kostrovej siete cyklotrás a cyklistické destinácie v Prešovskom kraji je uvedená na nasledujúcom obr.:

Obr.: Návrh kostrovej siete cyklotrás a cyklistické destinácie v Prešovskom kraji

(Zdroj: ÚPSK, 2021)

1.8 Priemysel a energetika

Oblasti priemyslu a energetiky sú a do budúcnosti budú ohrozené dopadom klimatickej zmeny, ako je zrejme z novo formulovanej klimaticko-energetickej politiky EÚ, tak z koncepcií a programov Slovenskej republiky formulovaných v Integrovanom energetickom a klimatickom pláne na roky 2021–2030.

Priemysel

V štruktúre podnikov podľa druhu ekonomickej činnosti podľa SK NACE Rev.2 tvorí priemysel v PSK podiel 12,2%. Z hľadiska priemyselnej štruktúry patrí k najvýznamnejším odvetviam:

- Výroba potravín orientovaná na výrobu mlieka a mliečnych výrobkov, spracovanie mäsa a výrobu mäsových výrobkov, pekárenských výrobkov, piva, alkoholických nápojov a upravovaných minerálnych vôd. Významné podniky: Tatranská Mliekareň, a.s. Kežmarok.
- Chemický priemysel charakteristický pre okresy Humenné a Poprad, kde ide hlavne o spracovanie a výrobu minerálnych výrobkov. So zahraničnou účasťou sú významné podniky, a to Chemes, Chemlon Humenné a Chemosvit Svit. Významný je štátny podnik IMUNA PHARM Šarišské Michaľany.
- Odevný a textilný priemysel.
- Drevospracujúci priemysel, zastúpený významným podnikom Bukóza Holding a.s., Bukocel, a.s. Hencovce.
- Strojárske priemysel, zastúpený podnikom Tatravagónka, a.s. Poprad, Whirlpool Slovakia, s.r.o. Poprad, Spinea, s.r.o. Prešov.
- Stavebníctvo s podielom 14,2%. Z hľadiska celoslovenského zaujímajú významné miesto Bardejovské pozemné stavby a.s., Chemkostav HSV a.s. Humenné, Staving, a.s. Prešov.
- Ťažba a dobývanie stavebného kameňa a tehliarskej hliny s podielom 0,1%.

Energetika

Energetická infraštruktúra je súčasťou tzv. kritickej infraštruktúry, ktorou sa rozumejú výrobné a nevýrobné služby významné pre bezpečnosť, životy a zdravie obyvateľov, ekonomiku a verejnú správu. Energetická infraštruktúra zahŕňa zásobovanie elektrickou energiou, teplom, plynom a ropou. V štruktúre podnikov podľa druhu ekonomickej činnosti podľa SK NACE Rev.2 tvorí energetika v podobe dodávky elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu v PSK podiel 0,3%.

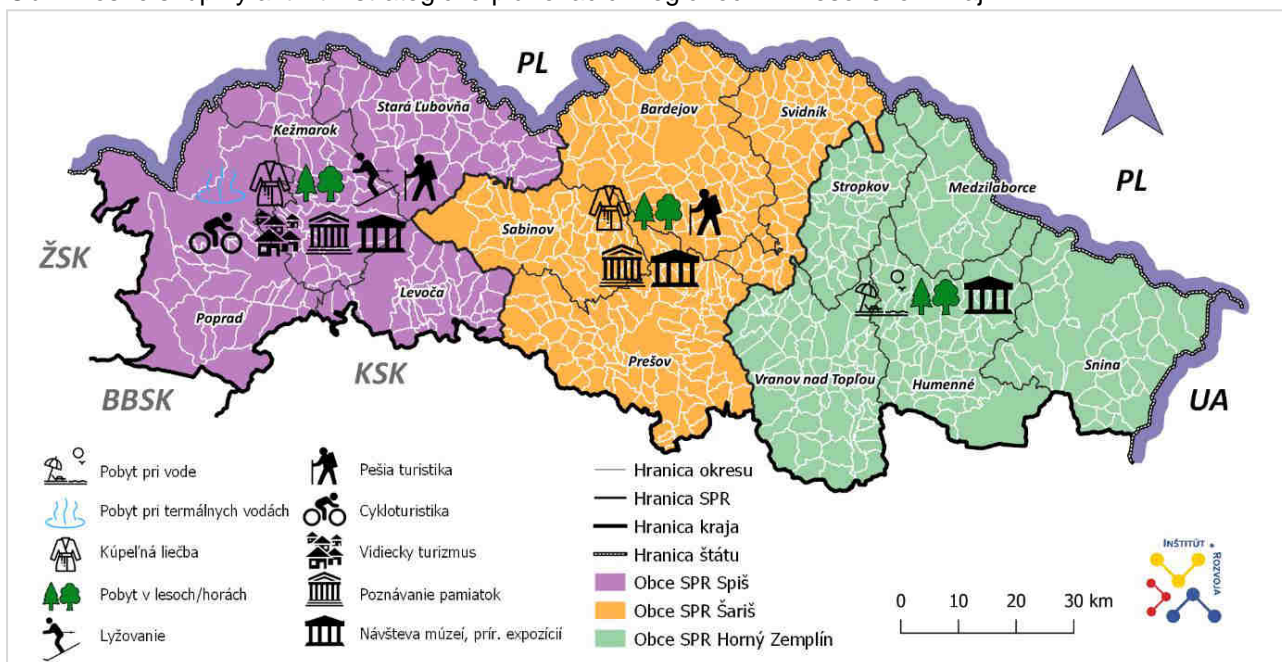
Na území kraja nie sú žiadne významnejšie zdroje energie. V prevádzke je šesť firemných teplární, ktoré zároveň vyrábajú aj el. energiu pre vlastnú potrebu a pre odberateľov materských akciových spoločností: Bukocel, a.s. Hencovce, Bioenergy, a.s. Bardejov, Bukóza Holding a.s. Hencovce, Energy Snina, a.s. Snina, Chemes, a.s. Humenné Chemosvit Energochom, a.s. Svit a VSE a.s.

Prenos elektrickej energie zabezpečuje Slovenská elektrizačná prenosová sústava a.s. Elektroenergetické zdroje v PSK sú naviazané na systém rozvodní a prenosovej sústavy 400 a 220 kV. Územie PSK je zásobované elektrickou energiou z nadriadenej prenosovej sústavy z uzlov Spišská Nová ves 400/110 kV, Lemešany 400/220/110 kV a Voľa 220/110 kV. Rozvod el. energie do centier jednotlivých regiónov sa prevádza vzdušnými elektrickými vedeniami 110 kV.

1.9 Cestovný ruch

Na území PSK rozhodujú o rozvoji cestovného ruchu prírodné a spoločenské podmienky. Medzi prírodné podmienky sa zaraďujú klimatické a hydrologické pomery, reliéf krajiny, vegetácia a fauna. Spoločenské podmienky sú dané bohatou históriou územia kraja. Potenciál územia regiónu charakterizujú rozvinuté podmienky pre zimné športy, kúpeľný cestovný ruch, letný pobyt pri vode, horskú turistiku a rekreáciu, vidiecky turizmus. Prvky cestovného ruchu sa sústreďujú v rámci strategicko-plánovacích regiónov (SPR): Spiš, Šariš, Horný Zemplín.

Obr.: Nosné skupiny aktivít v strategicko-plánovacích regiónoch v Prešovskom kraji

(Zdroj: spracované ÚPSK, podľa Regionalizácia CR SR, 2021)

Strategicko – plánovací región Spiš (SPR Spiš)

SPR Spiš z hľadiska cestovného ruchu je najvýznamnejší región kraja, existujúci potenciál predurčuje tento región na budúce úspechy v udržateľnom rozvoji cestovného ruchu. Vysokohorská poloha Tatier vytvára vhodné podmienky pre zimné športy a turistiku v strediskách Štrbské Pleso, Starý Smokovec a Tatranská Lomnica, kde sa nachádza Múzeum TANAP-u. Obec Ždiar disponuje unikátnou historickou drevenicou. Centrom celého regiónu je mesto Poprad, centrami cestovného ruchu sú Smokovce, Tatranská Lomnica, Štrbské Pleso, Tatranská Kotlina a Ždiar. Vyhladávanou, modernou atrakciou Bachledovej doliny je Bachledka, tzv. Chodník v korunách stromov s celkovou dĺžkou 1 234 m. Tatranský ľadový dóm na Hrebienku je ďalšou veľkou dominantou regiónu. Múzeum Červený kláštor s goralskými dedinkami Osturňa a Jezersko sú lákavou časťou Zamaguria. Charakteristickou črtou tohto územia sú Pieniny. Z chránených prírodných rezervácií sú známe Haligovské skaly s najväčšou v súčasnosti neprístupnou jaskyňou Aksamitka. Oblúbeným pútnickým miestom na hore Zvir je obec Litmanová a Mariánska hora v Levoči. Známe je aj bývalé cirkevné mestečko Spišská Kapitula a kalvária Spišský Jeruzalem. Zamagurie je turisticky prítiažlivé splavom rieky Dunajec na tradičných drevených pltiach.

Strategicko – plánovací región Šariš (SPR Šariš)

SPR Šariš je regiónom s rozmanitou ponukou a rozsiahlym potenciálom pre rozvoj cestovného ruchu. Je vyhladávaným najmä pre širokú možnosť trávenia voľného času a poznávací turizmus (mestské centrum Prešov), púťavými miestami pre návštevníkov sú solné a opáľové bane, prírodné vojenské múzeum vo Svidníku a zrúcaniny hradov (Kamenický, Kapušiansky, hrad Plaveč, Šebeš, Zbojnický, Šarišský, hrad Bodoň), ďalej kúpeľné mesto Bardejov.

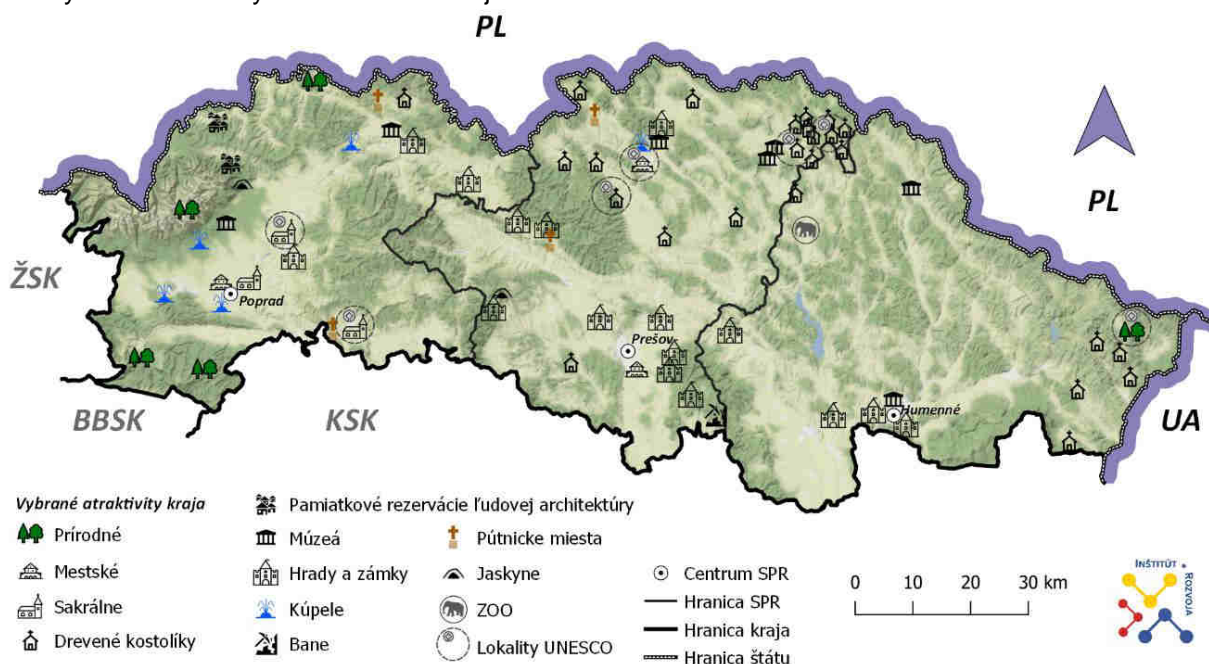
Strategicko – plánovací región Horný Zemplín (SPR Horný Zemplín)

SPR Horný Zemplín je v súčasnosti menej využívaný pre cestovný ruch v porovnaní s ostatnými regiónmi kraja. Aj rozsahom obmedzené kapacity sú veľmi málo vyžívané. V minulosti hlavná atrakcia letnej rekreácie – vodná plocha Veľká Domaša vyžaduje modernizáciu vybavenosti, ale aj riešenie problému nízkej hladiny vody. Popri tejto vodnej ploche možno turisticky zužitkovať neporušenosť lesných porastov a tiché lokality, architektúru drevených kostolíkov a pod. Prítiažlivou oblasťou pre slovenských a zahraničných turistov je Národný park Poloniny.

Atraktivitou mesta Humenné je kaštieľ s Vihorlatským múzeom a skanzenom s expozíciou ľudovej architektúry a sakrálnou stavbou. Svetoznámy je unikátne medzilaborecké Múzeum moderného umenia Andyho Warhola. V blízkom okolí sa nachádzajú vyhľadávané drevené chrámy. Prírodné atraktivity územia tvoria Sninský kameň, Sninské rybníky, náučné chodníky v Slanských vrchov a iné.

Na území Prešovského samosprávneho kraja sa nachádzajú 2 chránené krajinné oblasti (biosférická rezervácia CHKO Východné Karpaty a Vihorlat) a 177 chránených krajinných území, vid'. kap. 2/2.2.). Do kultúrneho dedičstva UNESCO sú zapísané štyri krajské lokality – Bardejov (historické jadro mesta (2000)), Drevené kostoly v slovenskej časti Karpatského oblúka (2008), Levoča a kultúrne pamiatky okolia (1993; 2009). Prírodné dedičstvo UNESCO tento región obohatil o Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy. Okrem uvedených lokalít sa na území PSK nachádzajú aj ďalšie atraktívne lokality.

Obr.: Vybrané atraktivity v Prešovskom kraji

(Zdroj: spracované ÚPSK, podľa Stratégia destinačného marketingu cestovného ruchu PSK, 2021

1.10. Kultúrne pamiatky

V Prešovskom kraji sa nachádza 4199 nehnuteľných pamiatkových objektov, čo tvorí 24,3 % zo všetkých nehnuteľných pamiatkových objektov SR, ktorých je 17 248. Najpočetnejšiu skupinu v Prešovskom kraji tvoria meštianske domy s celkovým počtom 1053 (25 %), ďalšie rozšírené NKP sú kostoly s počtom 414 (9,8 %) a ľudové domy s počtom 328 (7,8 %). Vo vlastníctve PSK je 98 nehnuteľných NKP, ako napr.: Šarišské múzeum (BJ), Vila Rákóczi (Bard.Kúpele), kaštieľ s areálom v Humennom, kaštieľ a park v Jabloni (HE), Thökölyho hrad, t.j. Kežmarský zámok, mestské hradby v Kežmarku, Csákyovský kaštieľ v Bijacovciach (LE), Župný súd v Levoči, Mariássyovský kaštieľ v Batizovciach (PP), sanatórium v Tatranskej Lomnici, Kaštieľ Pillerovcov v Ličartovciach (PO), Solivar - výrobná soli – vozovňa (PO), Divadlo Jonáša Záborského (PO), Krajská galéria v Prešove (PO), Rákocziho dom (PO), Kaštieľ rod. Rollovských v Snine (SV), Kaštieľ a park v Dúbrave (SV), Ľubovniansky hrad (SL), Bánovský kaštieľ v Giraltovcich (SK), Hvezdáreň v Roztokoch (SK), Šoóšovský malý kaštieľ a Veľký barokový kaštieľ v Hanušovciach nad Topľou (SK), Vodný hrad (VT).

Na území Prešovského kraja sa nachádzajú štyri lokality zapísané v Zozname svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO (s viacerými objektmi).

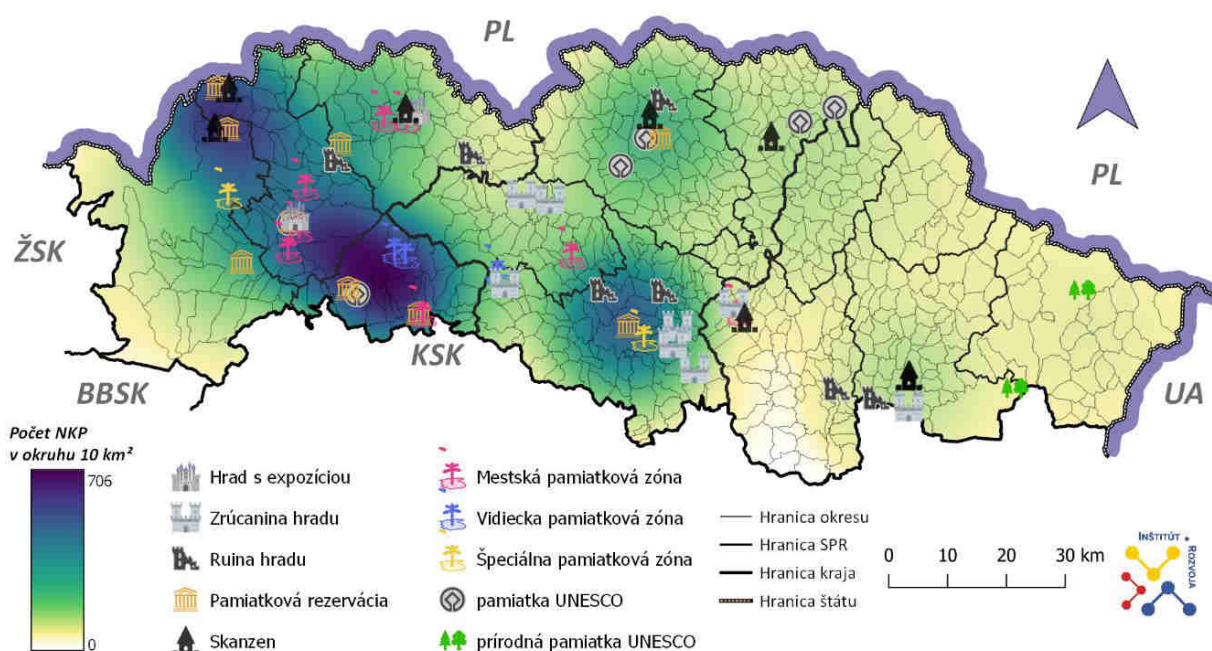
Kultúrne dedičstvo UNESCO:

- Levoča a kultúrne pamiatky okolia, Bardejov – historické jadro mesta, Drevené kostoly v slovenskej časti Karpatského oblúka – na území Prešovského kraja sa jedná o drevené Gréckokatolícke kostoly v Lodomírovej a v Bodružali, Rímskokatolícky kostol v Hervartove pri Bardejove a Evanjelický kostol v Kežmarku

Prírodné dedičstvo UNESCO:

- Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy

Obr.: Kultúrne dedičstvo v Prešovskom kraji

(Zdroj: PHRSR PSK)

1.11. Súčasný zdravotný stav obyvateľstva a celková kvalita životného prostredia pre človeka

1.11.1. Zdravotný stav obyvateľstva

Na celkovej kvalite životného prostredia a zdravotného stavu obyvateľstva sa podieľajú viaceré zložky pôsobiace v rámci širšieho okolia obytných celkov, ako aj samotného obytného prostredia obyvateľov. Kvalita životného prostredia je jedným z faktorov, ktorý má vplyv na celkový zdravotný stav obyvateľstva. Celkové zhoršenie kvality životného prostredia negatívne vplýva na zdravotný stav obyvateľstva. Škodlivé emisie z dopravy sa podieľajú na vzniku akútnych respiračných ochorení horných dýchacích ciest, ktoré sú jednou z najčastejších skupín ochorení v detskom veku.

Kvalita životného prostredia v oblastiach výskytu zdrojov znečistenia – priemyselné, ťažobné oblasti, zaťažované oblasti SR a pod. sa nepriaznivo odrzkadľuje na celkovom zdravotnom stave obyvateľstva žijúceho v daných oblastiach.

Základným ukazovateľom úrovne životných podmienok obyvateľov a úmrtnostných pomerov je stredná dĺžka života. Ide o priemerný počet rokov, ktorý pravdepodobne prežije osoba za predpokladu, že sa úmrtnostné pomery v území nezmenia. V poslednom období stredná dĺžka života slovenských mužov a žien stúpa, ale stále nedosahuje priemer obyvateľov Európskej únie.

Prirodzený pohyb a stredný stav obyvateľstva v SR a v dotknutom samosprávnom kraji (PSK) v roku 2021 je uvedený v nasledujúcej tabuľke:

Tab.: Prirodzený pohyb a stredný stav obyvateľstva v SR a v dotknutom samosprávnom kraji (PSK) v roku 2021

Územie	Rok	Počet obyvateľov	Živonarodení	Zomretí	Prirodzený prírastok (úbytok) obyvateľ.
Slovenská republika	2021	5 449 270	56 565	73 461	-16 896
Bratislavský kraj		719 537	8 133	8 050	+ 83
Trnavský kraj		566 008	5 447	7 779	-2 332
Trenčiansky kraj		577 464	5 184	8 339	-3 155
Nitriansky kraj		677 900	6 000	10 514	-4 514
Žilinský kraj		691 613	7 251	8 940	-1 689
Banskobystrický kraj		625 601	5 849	9 444	-3 595
Prešovský kraj		808 931	9 936	9 883	+53
Košický kraj		782 216	8 765	10 512	-1 747

(Zdroj: Zdravotnícka ročenka Slovenskej republiky 2021, Národné centrum zdravotníckych informácií, Bratislava 2022)

Na území PSK prevládajú z hľadiska najčastejších príčin úmrtia obyvateľstva choroby obehovej sústavy, nádorové ochorenia, choroby tráviacej sústavy, dýchacej sústavy a vonkajšie príčiny chorobnosti a úmrtnosti.

1.11.2. Zaťažené oblasti

Environmentálna regionalizácia

Environmentálna regionalizácia Slovenska predstavuje prierezový zdroj informácií o stave životného prostredia a odráža jeho diferencovaný stav v rôznych častiach územia SR. Regióny SR vykazujú rôzny stav zaťaženia jednotlivých zložiek životného prostredia a v rôznej miere sa v nich uplatňujú rizikové faktory.

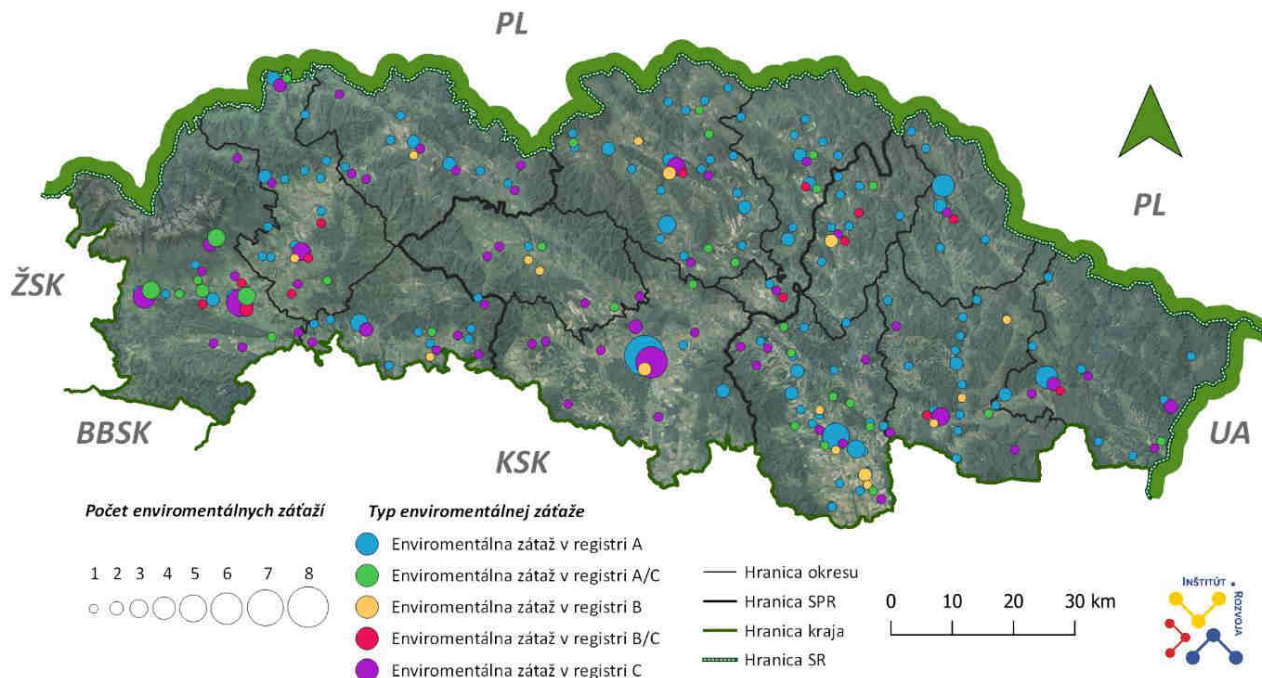
Z aspektu zaťaženia kvality životného prostredia sa v PSK nachádzajú prevažne regióny s nenarušeným prostredím, ďalej s mierne narušeným prostredím, v rámci ktorého sa vyskytujú rajóny so značne narušeným prostredím – Rudniansky a Prešovský okrsk. Nachádzajú sa tu aj regióny so silne narušeným prostredím, v tomto prípade ide o južnú časť kraja, kde zasahuje Košický a Zemplínsky región.

Environmentálne záťaž

Na území PSK je zaznamenaných 371 environmentálnych záťaží a sanovaných/rekultivovaných lokalít v troch registroch environmentálnych záťaží. V registri A – pravdepodobná environmentálna záťaž je evidovaných 195 záznamov, v registri B – potvrdená environmentálna záťaž je evidovaných 38 záznamov a v registri C – sanovaná/rekultivovaná lokalita 138 záznamov (IS envirozáťaž 2021). Environmentálne záťaž na území Prešovského kraja predstavujú viac než 18 % všetkých záznamov na Slovensku. Takmer jedna pätina environmentálnych záťaží s vysokou prioritou riešenia z celkového počtu environmentálnych záťaží na Slovensku, je práve v

Prešovskom kraji. Najviac environmentálnych záťaží sa vyskytuje v SPR Horný Zemplín, kde je evidovaných 119 záťaží. Spomedzi všetkých okresov Prešovského kraja má najviac záťaží okres Vranov nad Topľou (46). Celkovo najmenej environmentálnych záťaží sa nachádza v SPR Šariš (94). Okres, ktorý má spomedzi všetkých okresov Prešovského kraja najmenej environmentálnych záťaží je okres Sabinov (9).

Obr.: Environmentálne záťaže v Prešovskom kraji za rok 2021

(Zdroj: IS EZ, 2021)

1.11.3 Znečistenie ovzdušia

Znečistenie ovzdušia predstavuje jedno z najvýznamnejších environmentálnych rizík – najmä z toho dôvodu, že sa vyskytuje predovšetkým v urbanizovaných husto zaľudnených oblastiach. Najvýznamnejšími látkami zapríčínujúcimi znečistenie ovzdušia sú oxidy síry, dusíka, oxid uhoľnatý, tuhé znečisťujúce látky a ťažké kovy.

Kvalitu ovzdušia vo všeobecnosti určuje obsah znečisťujúcich látok vo vonkajšom ovzduší. Hodnotenie kvality ovzdušia sa uskutočňuje v zmysle zákona č. 137/2010 Z. z. o ovzduší. Kritériá kvality ovzdušia (limitné a cieľové hodnoty, medze tolerancie, horné a dolné medze na hodnotenie a ďalšie) sú uvedené vo vyhláske MŽP SR č. 244/2016 Z. z. o kvalite ovzdušia. Môžeme konštatovať, že na znečistenie ovzdušia výraznou mierou vplyvajú veľké a stredné zdroje znečistenia.

Stav v rokoch 2017 – 2019 z hľadiska tvorby emisií v PSK a jednotlivých okresoch je vyjadrený v nasledovnej tabuľke:

Tab.: Množstvo emisií zo stacionárnych zdrojov v okresoch PSK za roky 2017-2019

Okres	Rok	Tuhé znečisťujúce látky	Oxidy síry (SO ₂)	Oxidy dusíka (NO ₂)	Oxid uhoľnatý (CO)	Organické látky – (COÚ)
Bardejov	2017	11,04	2,733	110,307	25,56	17,031
	2018	10,906	2,477	109,854	25,21	15,638
	2019	10,499	2,105	106,677	24,23	12,91
Humenné	2017	7,628	25,311	53,427	32,523	34,68
	2018	7,263	23,751	50,779	31,958	36,946
	2019	5,886	21,753	47,302	29,231	32,342

Okres	Rok	Tuhé znečisťujúce látky	Oxidy síry (SO ₂)	Oxidy dusíka (NO ₂)	Oxid uhohnatý (CO)	Organické látky – (COÚ)
Kežmarok	2017	5,672	4,171	32,726	37,413	46,407
	2018	6,196	1,622	37,22	36,131	60,952
	2019	6,095	1,635	36,988	36,905	54,188
Levoča	2017	3,457	3,842	7,96	17,734	5,431
	2018	3,918	4,353	8,5	27,588	5,783
	2019	3,866	3,201	8,891	48,964	6,244
Medzilaborce	2017	7,489	0,011	12,4	23,219	0,939
	2018	6,158	0,006	9,71	2,054	0,75
	2019	6,116	0,067	8,551	2,164	2,21
Poprad	2017	18,986	1,526	99,64	151,866	138,826
	2018	17,042	1,473	93,339	153,392	156,903
	2019	18,333	1,38	91,468	127,253	167,069
Prešov	2017	27,914	4,932	151,445	433,552	98,689
	2018	29,262	5,534	153,272	508,551	113,818
	2019	28,285	4,866	140,449	452,81	103,644
Sabinov	2017	4,036	0,048	15,979	12,39	6,966
	2018	3,068	0,359	14,166	10,664	5,147
	2019	2,871	0,058	14,997	10,724	5,195
Snina	2017	14,291	0,216	36,622	79,764	43,242
	2018	12,761	0,207	33,032	65,928	35,234
	2019	14,885	0,205	33,109	71,587	35,271
Stará Ľubovňa	2017	2,481	0,243	21,023	6,794	34,425
	2018	2,737	0,239	20,445	6,732	35,684
	2019	2,856	0,25	20,605	6,519	49,588
Stropkov	2017	0,359	0,287	3,856	1,491	1,83
	2018	0,354	0,07	3,147	1,216	1,917
	2019	0,3	0,249	3,278	1,273	2,01
Svidník	2017	3,745	3,341	10,338	9,421	16,402
	2018	3,858	2,014	7,961	7,177	12,351
	2019	2,959	2,733	8,368	7,108	14,991
Vranov nad Topľou	2017	85,832	257,452	569,317	356,598	37,726
	2018	84,58	313,629	795,053	381,661	38,966
	2019	63,776	288,653	713,441	533,668	38,043
PSK spolu	2017	192,93	304,113	1 125,04	1 188,33	482,592
	2018	188,103	355,733	1 336,48	1 258,26	520,089
	2019	166,727	327,154	1 234,12	1 352,44	523,704

(Zdroj: SHMU)

Stav ovzdušia je taktiež ovplyvňovaný okrem bodových zdrojov znečistenia aj líniovými zdrojmi znečistenia ovzdušia – automobilovou dopravou. Znečisťujúce látky z dopravy sa vyskytujú prevažne v blízkosti najzaťaženejších cestných komunikácií. Množstvo emisií znečisťujúcich látok v cestnej doprave bezprostredne súvisí so spotrebou pohonných látok v cestnej doprave pri realizovaní jazdných výkonov, s prevádzkovaným vozidlovým parkom (jeho rozsahom, štruktúrou, vekom, technickým stavom), ale aj stavom vozoviek, od ktorých sa odrážajú jazdné vlastnosti a rýchlosti, spotreba pohonných látok, ako i s ďalšími rôznymi vplyvmi.

1.11.4. Znečistenie územia hlukom

Hluk v životnom prostredí je v súčasnosti považovaný za jeden z významných environmentálnych problémov väčších sídelných útvarov nielen na území SR, ale aj v Európe. Hluk má priamy vplyv na kvalitu životného prostredia a na zdravotný stav obyvateľov krajiny. Hlukové zaťaženie prostredia je sprievodným javom mnohých aktivít človeka a je produkované najmä v priemyselných prevádzkach, v energetickom, v ťažobnom priemysle a v neposlednom rade aj v doprave (cestné komunikácie – cesty I. triedy, diaľnice, mestské komunikácie, železničné trate) a v polohe existujúcich vzletových, resp. pristávacích dráh letísk.

1.11.5. Tvorba odpadov

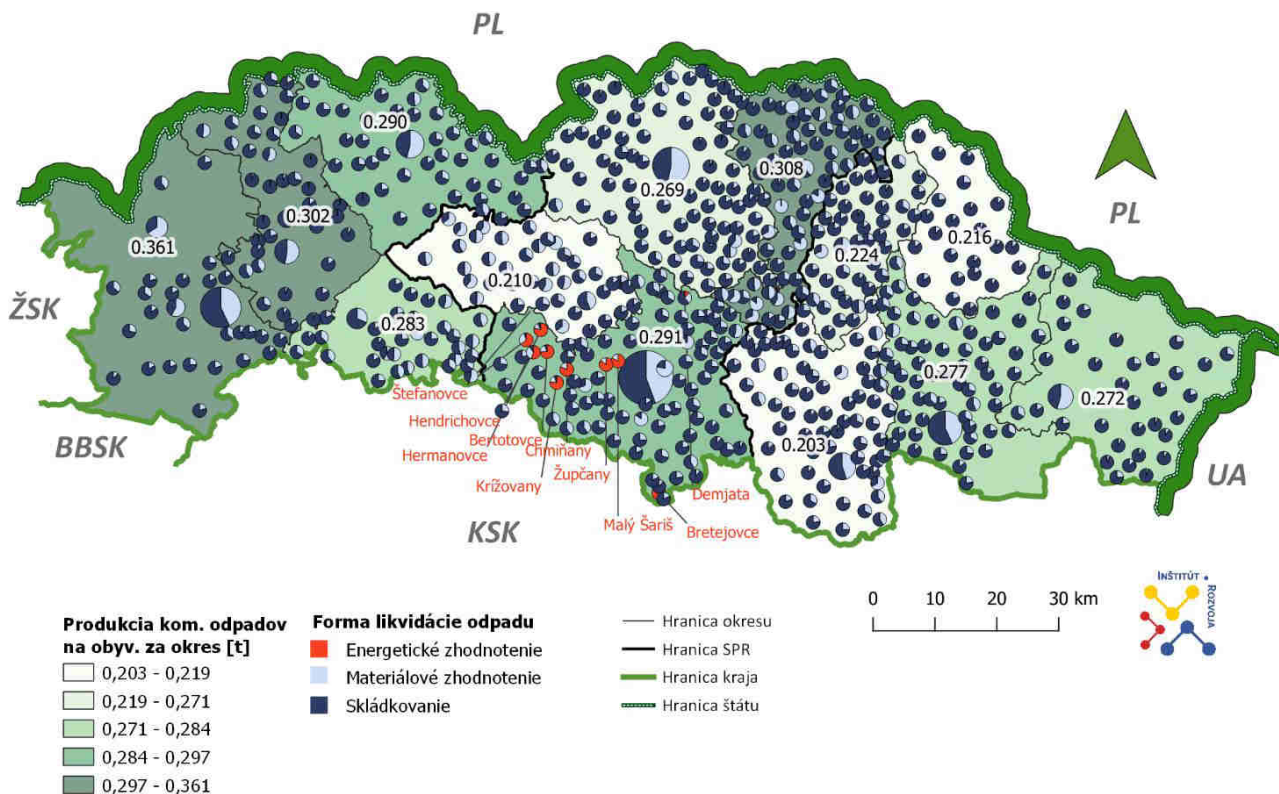
Vyprodukované množstvá všetkých druhov odpadov v samosprávnych krajoch v rámci SR, rok 2019 (t) sú uvedené v nasledujúcej tabuľke:

Tab.: Vyprodukované množstvá všetkých druhov odpadov v samosprávnych krajoch v rámci SR, rok 2019 (t)

Územie / kraj	Spolu [t]	Zhodnocov. materiálové [t]	Zhodnocov. energetické [t]	Zhodnocov. ostatné [t]	Zneškod. skládkov. [t]	Zneškod. spaľovaním bez energ. využitia [t]	Zneškod. ostatné [t]	Iný spôsob nakladania [t]
BB	1 543 286,07	861236,87	90264,40	60749,49	313838,55	1429,35	19508,48	196258,92
BA	2 101 580,97	1514296,35	148337,80	9749,80	226563,73	3806,63	30715,81	168110,86
KE	1 401 325,62	576549,34	88306,18	2818,38	517470,51	361,08	14083,81	201736,33
NR	776 480,70	412483,48	11998,40	2328,93	244917,36	1349,33	6665,60	96737,60
PO	1 630 477,87	972676,84	22674,64	8218,46	243503,77	712,55	6035,35	376656,25
TN	1 590 303,16	649080,32	67593,06	32158,82	598433,13	1797,12	45167,74	196072,97
TT	1 189 756,97	607593,44	2047,03	1713,74	355875,27	1178,17	26124,85	195224,46
ZA	2 612 652,57	1407605,91	194772,41	4576,01	514673,28	1119,83	40067,85	449837,28
SR	12 845863,93	7001522,54	625993,91	122313,64	3015275,60	11754,04	188369,51	1880634,68

(Zdroj:cms.enviportal.sk)

Obr.: Index produkcie komunálnych odpadov na obyvateľa v relatívnom vyjadrení za okres v r. 2019 a forma likvidácie odpadu za obce v absolútnom vyjadrení v r. 2019

(Zdroj: MŽP SR)

1.11.6. Znečistenie povrchových a podzemných vôd a pôd

Znečistenie povrchových vôd

V povodí Bodrogu najčastejšie prekročenie limitných hodnôt bolo v posledných rokoch pri ukazovateľoch kyslíkového režimu (nasýtenosť vody kyslíkom, BSK₅, CHSK_{Cr}), NEL_{UV}, obsahu nutričov (zlúčeniny dusíka a fosfor) vo vode, ročného priemeru organických látok

(polyaromatické uhľovodíky, prchavé uhľovodíky) a ukazovateľov mikrobiologického znečistenia (koliformné baktérie). Ojedinele dochádza k prekročeniu i limitných hodnôt ročného priemeru anorganických polutantov (Hg).

V povodí Hornádu najčastejšie prekročenie limitných hodnôt bolo v posledných rokoch pri ukazovateľoch kyslíkového režimu ($CHSK_{Cr}$, vodivosť, organický uhlík), základných fyzikálno-chemických ukazovateľoch (Ca), NEL_{UV} , obsahu nutričov (zlúčeniny dusíka a fosfor) vo vode a ročného priemeru organických látok (polyaromatické uhľovodíky, prchavé uhľovodíky, organický uhlík). Ojedinele došlo i k prekročeniu mikrobiologického ukazovateľa – sapróbného indexu biosestónu.

V povodí Dunajca a Popradu najčastejšie prekročenie limitných hodnôt bolo v posledných rokoch pri ukazovateľoch kyslíkového režimu (nasýtenosti vody kyslíkom, BSK_5 , organický uhlík), základných F-CH ukazovateľoch (pH), NEL_{UV} , obsahu nutričov (dusík) vo vode a ročného priemeru organických látok (polyaromatické uhľovodíky, prchavé uhľovodíky, kyanidy) a ukazovateľov mikrobiologického znečistenia (koliformné baktérie). Ojedinele dochádza k prekročeniu limitných hodnôt ročného priemeru anorganických polutantov (Cu, Zn, Hg).

Na území Prešovského kraja, na základe hodnotenia chemického stavu, boli klasifikované útvary povrchových vôd v povodí Dunajca a Popradu v dobrom chemickom stave až na Vrbovský potok (zaťaženie syntetickými látkami), v povodí Hornádu v dobrom chemickom stave až na Klčovský potok (zaťaženie syntetickými prioritnými látkami – priemyselné polutanty) a v povodí Bodrogu v dobrom chemickom stave až na toky Olka, Čičava a Hrabovčák (zaťaženie nesyntetickými prioritnými látkami – kovy, syntetickými prioritnými látkami – priemyselné polutanty) (SHMÚ Bratislava).

Znečistenie podzemných vôd

V rámci monitorovacej siete SHMÚ boli v odberných pozorovacích miestach v poslednom období najčastejšie prekračované ukazovatele v útvaroch podzemných vôd v kvartérnych sedimentoch patria celkové Fe a Mn, čo je hlavne dôsledkom nepriaznivých kyslíkových pomerov. Prekročenie limitných hodnôt bolo namerané u dusičnanov, chloridov a amónnych iónov. Z ťažkých kovov boli prekročené limitné hodnoty As a Pb. Z organických látok boli namerané prekročenia pre chlórované rozpúšťadlá a polyaromatické uhľovodíky. Prekročené boli aj limitné hodnoty pesticídov. Medzi najčastejšie prekračované ukazovatele v útvaroch podzemných vôd v predkvartérnych horninách patria celkové Fe a Mn. Toto zvýšenie je hlavne dôsledkom nepriaznivých kyslíkových pomerov. Prekročenie limitných hodnôt bolo namerané u síranov, amónnych iónov, ojedinele u sodíka a reakcie vody – pH. Z ťažkých kovov boli prekročené limitné hodnoty Al. Z organických látok boli namerané prekročenia pre organické rozpúšťadlá a polyaromatické uhľovodíky. Najnižšia miera znečistenia podzemných vôd bola zaznamenaná v horských a podhorských oblastiach SR, teda v území s nižšími antropickými vplyvmi človeka.

2. Informácia vo vzťahu k environmentálne obzvlášť dôležitým oblastiam, akými sú navrhované chránené vtáčie územia, územia európskeho významu, európska sústava chránených území (Natura 2000), chránené vodohospodárske oblasti a pod.

2.1. Sústava chránených území Natura 2000

2.1.1. Chránené vtáčie územia

Národný zoznam navrhovaných chránených vtáčích území bol schválený Uznesením vlády č. 636/2003 Z. z., zo dňa 9.7. 2003 (zoznam obsahoval 38 CHVÚ). Uznesením vlády SR č. 345 zo dňa 25. mája 2010 bol Národný zoznam CHVÚ zmenený, vylúčené boli z neho 2 územia (Boheľovské rybníky a Trnavské rybníky) a na pokyn Európskej komisie bolo doplnených 5 nových území (Levočské vrchy, Chočské vrchy, Čergov, Slovenský raj a Špačince - Nižná). Zoznam obsahuje v súčasnosti 41 vyhlásených chránených vtáčích území s výmerou 1 284 806 ha, čo predstavuje 26,16 % rozlohy SR.

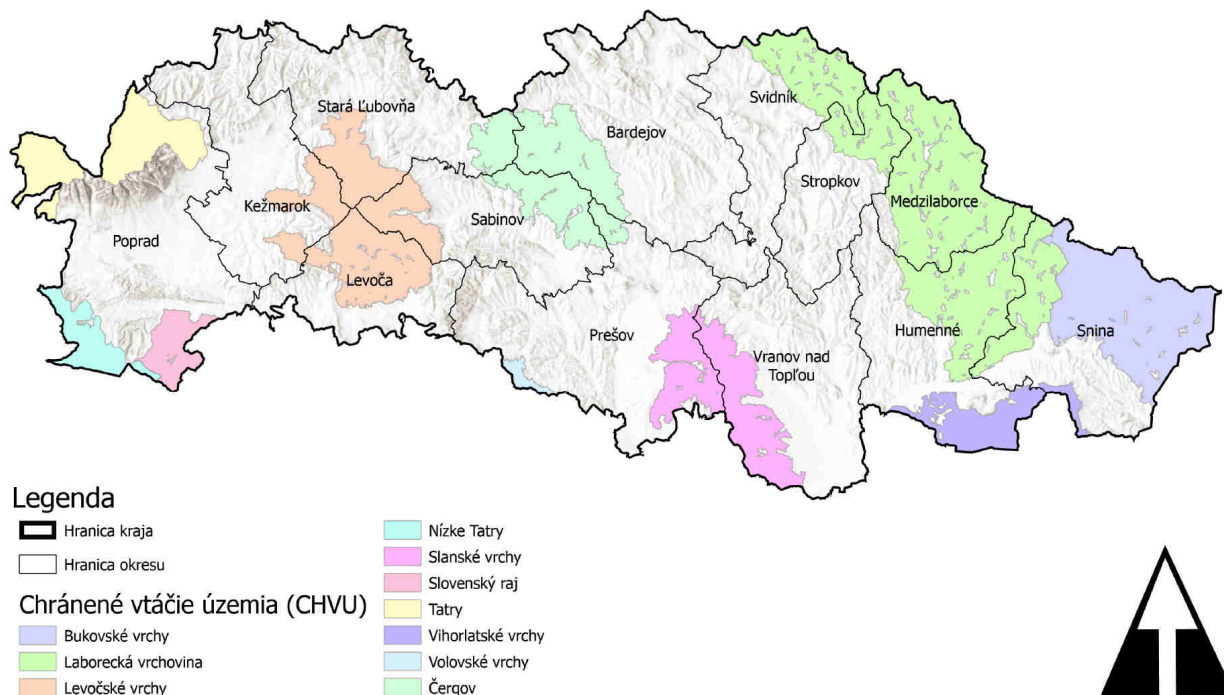
V rámci územia PSK sa nachádzajú, resp. do neho zasahujú nasledovné vyhlásené chránené vtáčie územia (CHVÚ): CHVU030 Tatry, CHVU051 Levočské vrchy, CHVU052 Čergov, CHVU011 Laborecká vrchovina, CHVU002 Bukovské vrchy, CHVU035 Vihorlatské vrchy, CHVU025 Slanské vrchy, CHVU036 Volovské vrchy, CHVU053 Slovenský raj, CHVU018 Nízke Tatry.

Tab.: Údaje o chránených vtáčích územiach nachádzajúcich sa v PSK

P. č.	Názov CHVÚ	Výskyt v okresoch	Výmera CHVÚ		
			Celková (km ²)	v kraji (km ²)	v kraji (%)
SKCHVU002	Bukovské vrchy	Snina	409,09	409,09	100,00
SKCHVU052	Čergov	Bardejov, Prešov, Sabinov, Stará Ľubovňa	358,50	358,50	100,00
SKCHVU035	Vihorlatské vrchy	Snina, Humenné	478,93	150,37	31,40
SKCHVU036	Volovské vrchy	Prešov	1218,54	20,73	1,70
SKCHVU011	Laborecká vrchovina	Humenné, Medzilaborce, Snina, Stropkov, Svidník	1029,24	1029,24	100,00
SKCHVU018	Nízke Tatry	Poprad	981,58	98,26	10,01
SKCHVU025	Slanské vrchy	Prešov, Vranov nad Topľou	603,82	299,10	49,54
SKCHVU030	Tatry	Poprad	546,85	233,84	42,76
SKCHVU051	Levočské vrchy	Kežmarok, Levoča, Sabinov, Stará Ľubovňa	455,98	455,98	100,00
SKCHVU053	Slovenský raj	Poprad	252,40	84,13	33,33

(Zdroj: EKOJET, s.r.o. na základe dát ŠOP SR, 2022)

Obr.: Prehľad chránených vtáčích území v rámci PSK

(Zdroj: EKOJET, s.r.o. na základe dát ŠOP SR, 2022)

Programy starostlivosti o CHVÚ sú dokumentáciou ochrany prírody podľa § 54 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov, ktorá sa spracúva v horizonte na cca 30 rokov. Programy starostlivosti obsahujú popis územia a hodnotenie stavu druhov vtáctva, pre ktoré bolo dané CHVÚ vyhlásené. Obsahujú tiež ochrannárske ciele a opatrenia pre tieto druhy, vrátane určenia zodpovedností, odhadu výšky finančných prostriedkov a predpokladaných zdrojov financovania. Do súčasnosti vláda Slovenskej republiky vypracovala spolu 20 programov starostlivosti o chránené vtáčie územia, ďalšie sú v štádiu prípravy, resp. dopracovania.

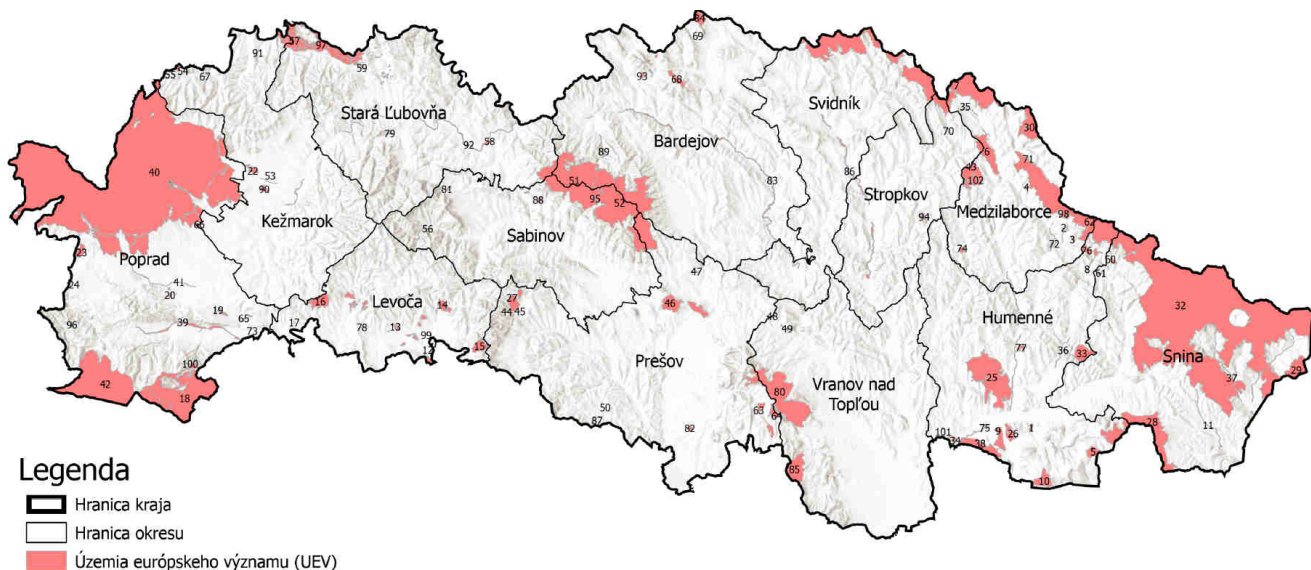
2.1.2. Územia európskeho významu

Územia európskeho významu boli navrhnuté za chránené územia na základe kritérií stanovených v smernici Rady č. 92/43 EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín. Národný zoznam týchto území schválila vláda SR uznesením č. 239/2004, dňa 17.3.2004. S účinnosťou od 1.8.2004 bola predbežná ochrana území európskeho významu ustanovená výnosom MŽP č. 3/2004 - 5.1. Územia sa navrhujú z dôvodu ochrany biotopov európskeho významu a druhov európskeho významu.

Následne schválením rozhodnutia pre panónsku biogeografickú oblasť (rozhodnutie Komisie 2008/26/ES z 13.11.2007, ktorým sa podľa smernice Rady 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín prijíma zoznam lokalít európskeho významu v Panónskej biogeografickej oblasti) a alpskú biogeografickú oblasť (rozhodnutie Komisie 2008/218/ES z 25. januára 2008, ktorým sa podľa smernice Rady 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín prijíma aktualizovaný zoznam lokalít európskeho významu v alpskom biogeografickom regióne) sa Európskou komisiou pre SR ukončil proces schvaľovania území európskeho významu. V roku 2011 došlo na základe požiadaviek EK v zmysle výsledkov biogeografických seminárov a uznesenia vlády SR č. 577, zo dňa 31.8.2011 k rozšíreniu zoznamu ÚEV s tým, že národný zoznam lokalít európskeho významu bol doplnený o 97 nových lokalít a zároveň došlo k vylúčeniu 6 pôvodných území. V roku 2020 bolo navrhnutých

a prerokovaných 30 nových území najmä pre ochranu rýb, čiastočne pre biotopy EV 6510 a 9110 a iné. V roku 2020 územia európskeho významu dosahovali 12,5 % výmery SR, prekryv so sieťou chránených vtáčích území predstavoval 9,4 % (zdroj: Správa o stave ŽP SR, 2020, MŽP SR, 2022 a ŠOP SR 2022).

Obr.: Prehľad území európskeho významu v rámci PSK

1. Drieňová, 2. Svetlica, 3. Lázy, 4. Košariská, 5. Vihorlat, 6. Kamenná, 7. Dukla, 8. Alúvium Rieky, 9. Humenský Sokol, 10. Kyjovský prales, 11. Ublianka, 12. Spišskopodhradské travertíny, 13. Spišskopodhradské stráne, 14. Ordzovianske dubiny, 15. Rajtopíky, 16. Levočské dubiny, 17. Dravčianska stráň, 18. Slovenský raj, 19. Gánovské slaniská, 20. Spišskoteplické slatiny, 21. Belá, 22. Belianske lúky, 23. Blatá, 24. Pastierske, 25. Hubková, 26. Humenská, 27. Kamenná Baba, 28. Morské oko, 29. Stínská, 30. Daňová, 31. Jereňaš, 32. Bukovské vrchy, 33. Makovica, 34. Brekovský hradný vrch, 35. Laborec, 36. Sútok Udavy s Ľovnicou, 37. Ulička, 38. Krivošťianka, 39. Horný tok Hornádu, 40. Tatry, 41. Poprad, 42. Kráľovoňoľské Tatry, 43. Pod Bukovou, 44. Šindliar, 45. Salvátorské lúky, 46. Fintické svahy, 47. Demjatské kopce, 48. Radvanovské skalky, 49. Medzianske skalky, 50. Dunitová skalka, 51. Čergovský Minčol, 52. Čergov, 53. Beliansky potok, 54. Veľké osturnianske jazero, 55. Malé osturnianske jazero, 56. Torysa, 57. Pieniny, 58. Plavecké štrkoviská, 59. Pieninské bradlá, 60. Pliškov, 61. Hostovické lúky, 62. Beskyd, 63. Pusté pole, 64. Dubnicke bane, 65. Primovské skaly, 66. Poš, 67. Osturniansky potok, 68. Stebnická Magura, 69. Regetovské rašelinisko, 70. Horný tok Chotčianky, 71. Vydranka, 72. Horný tok Výrav, 73. Vydrnícka slatina, 74. Za horkou, 75. Stredný tok Laborca, 76. Pod Čierťažou, 77. Belušky, 78. Hrádok, 79. Kolačkovský potok, 80. Šimonka, 81. Valalská voda, 82. Gýmešský jarok, 83. Horný tok Tople, 84. Becherovská tisina, 85. Rakytová hora, 86. Horný tok Ondavy, 87. Hornádske lúky, 88. Bradlové pásmo, 89. Livovská jelšina, 90. Trstinné lúky, 91. Jordanec, 92. Stredný tok Popradu, 93. Tvarožecké lúky, 94. Korunkovské lúky, 95. Pod Misárňami, 96. Kráľovoňoľské Tatry, 97. Pieniny, 98. Beskyd, 99. Spišskopodhradské travertíny, 100. Slovenský raj, 101. Brekovský hradný vrch, 102. Pod Bukovou

(Zdroj: EKOJET, s.r.o. na základe dát ŠOP SR, 2022)

2.2. Chránené územia a ochranné pásma

V súčasnosti je na území SR spolu 1 089 tzv. maloplošných CHÚ a 23 tzv. veľkoplošných CHÚ národnej sústavy klasifikovanej stupňami ochrany (2. – 5.) s celkovou rozlohou 1 147 582 ha (bez vzájomných prekryvov), čo tvorí 23,4 % rozlohy SR.

Veľkoplošné chránené územia

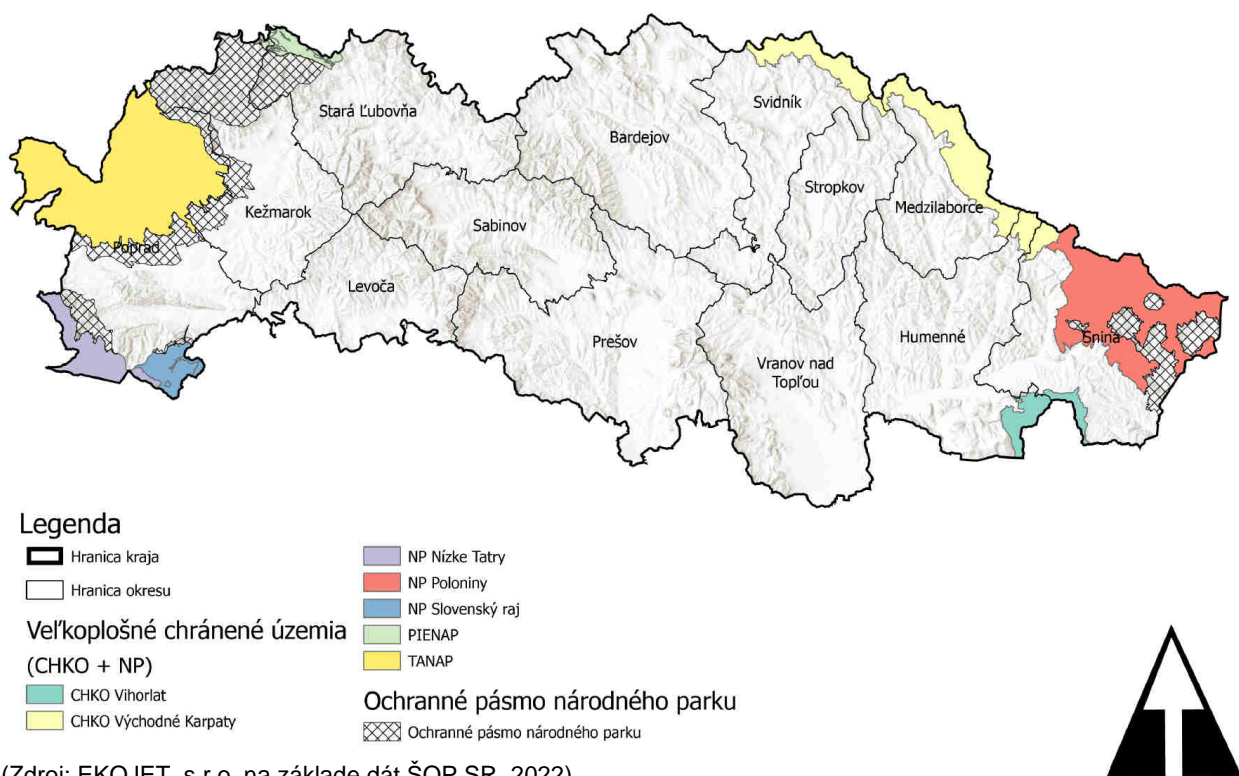
V rámci územia PSK sa nachádza, resp. do neho zasahuje 7 nasledovných veľkoplošných chránených území: CHKO Vihorlat, CHKO Východné Karpaty, NP Nízke Tatry, NP Poloniny, NP Slovenský raj, PIENAP, TANAP.

Tab.: Údaje o veľkoplošných chránených územiach nachádzajúcich sa v PSK

P. č.	Názov	Výskyt v okresoch	Výmera veľkoplošných chránených území		
			Celková (km ²)	v kraji (km ²)	v kraji (%)
1	CHKO Vihorlat	Humenné, Snina	167,89	58,51	34,85
2	CHKO Východné Karpaty	Humenné, Medzilaborce, Snina, Stropkov, Svidník	255,06	255,06	100,00
3	NP Nízke Tatry	Poprad	760,14	86,50	11,38
4	NP Poloniny	Snina	307,50	307,50	100,00
5	NP Slovenský raj	Poprad	194,12	50,41	25,97
6	PIENAP	Kežmarok, Stará Ľubovňa	37,11	37,11	100,00
7	TANAP	Poprad, Kežmarok (ochranné pásmo)	742,91	479,15	64,50

(Zdroj: EKOJET, s.r.o. na základe dát ŠOP SR, 2022)

Obr.: Prehľad veľkopošných chránených území a ochranných pásiem NP v rámci PSK

(Zdroj: EKOJET, s.r.o. na základe dát ŠOP SR, 2022)

Maloplošné chránené územia

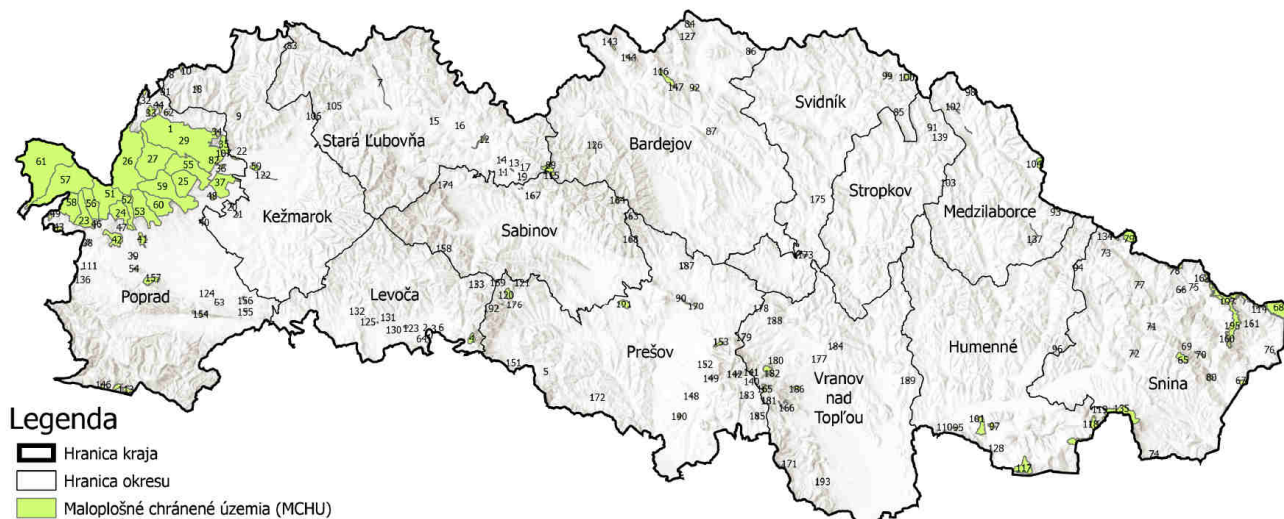
V rámci územia PSK sa nachádza, resp. do neho zasahuje 190 maloplošných chránených území. Prehľad maloplošných chránených území nachádzajúcich sa v PSK je zobrazuje nasledovná tabuľka a obrázok.

Tab.: Prehľad maloplošných chránených území v kategóriách NPP, PP, NPR, PR, CHA, SPR nachádzajúcich sa, resp. zasahujúcich PSK podľa okresov

Okres	Kategória chráneného územia						Spolu
	NPP	PP	NPR	PR	CHA	Súkromná PR	
Bardejov	-	-	5	7	-	-	12
Humenné	-	2	3	5	-	-	10
Kežmarok	-	3	2	8	-	-	13
Levoča	1	6	3	2	-	-	12
Medzilaborce	-	-	1	4	2	-	7
Poprad	3	3	22	27	-	-	55
Prešov	-	4	6	13	1	-	24
Sabinov	-	1	2	2	-	1	6
Snina	-	1	7	18	-	-	26
St. Ľubovňa	1	8	1	1	1	-	12
Stropkov	-	-	-	-	2	-	2
Svidník	-	-	1	3	1	-	5
Vranov n/T.	-	5	2	6	3	-	16
PSK spolu	5	33	51	90	10	1	190

(Zdroj: EKOJET, s.r.o. na základe dát ŠOP SR, 2022)

Obr.: Prehľad maloplošných chránených území v rámci PSK

1. NPP Javorinka, 2. NPP Spišský hradný vrch, 3. PP Ostrá hora, 4. NPR Rajtopky, 5. PP Hrabkovské zlepenie, 6. PP Travertínová kopa Sobotisko, 7. PP Litmanovský potok, 8. PR Malé jazero, 9. PR Jezerské jazero, 10. PR Veľké osturnianske jazero, 11. PR Slatina pri Šarišskom Jastrabí, 12. CHA Plavecké štrkoviská, 13. PP Rebrá, 14. PP Okrúhly kopec, 15. PP Skalná ihla, 16. PP Údolské skalky, 17. PP Kyjovské bradielko, 18. PP Jazero, 19. PP Lysá hora, 20. PR Slavkovský jarok, 21. PR Kút, 22. PR Jedliny, 23. NPR Furkotská dolina, 24. NPR Štolská dolina, 25. NPR Skalnatá dolina, 26. NPR Bielovodská dolina, 27. NPR Javorová dolina, 28. PP Hučivá diera, 29. NPR Belianske Tatry, 30. PR Pavlová, 31. PR Pod Črchľou, 32. PR Čikovská, 33. PR Bor, 34. PR Skalka, 35. PR Pálenica, 36. PR Frak, 37. NPR Mokryň, 38. PR Blatá, 39. PR Jelšina, 40. PR Poš, 41. NPR Mraznica, 42. NPR Uhištiatka, 43. PR Hrádok nad Pavúcou dolinou, 44. PR Grapa, 45. PR Machy, 46. PR Rašelinisko, 47. PR Brezina, 48. NPR Prameníšte, 49. PR Surovec, 50. NPR Belianske lúky, 51. NPR Mengusovská dolina, 52. NPR Batizovská dolina, 53. NPR Velická dolina, 54. PR Bórik, 55. NPR Dolina Bielej vody, 56. NPR Mlynická dolina, 57. NPR Kúprová dolina, 58. NPR Važecká dolina, 59. NPR Studené doliny, 60. NPR Slavkovská dolina, 61. NPR Tichá dolina, 62. PR Goliašová, 63. PP Briežky, 64. PP Zlatá Brázda, 65. NPR Havešová, 66. NPR Pod Ruským, 67. NPR Rožok, 68. NPR Stučica, 69. PP Ulička, 70. PR Bzaná, 71. PR Gazdoraň, 72. PR Grúnik, 73. PR Hlboké, 74. PR Roztoky, 75. PR Ruské, 76. PR Stinská slatina, 77. PR Stružnická dolina, 78. PR Šípková, 79. PR Udava, 80. PR Uličská Ostrá, 81. NPR Stinská, 82. NPP Belianska jaskyňa, 83. NPP Aksamitka, 84. NPR Bechеровská tisina, 85. PR Mirofská slatina, 86. PR Pod Beskydom, 87. PR Slatina pod Lieskovcom, 88. NPR Dreveník, 89. NPR Čergovský Minčol, 90. PR Fintické svahy, 91. CHA Driečan, 92. PR Zborovský hradný vrch, 93. PR Beskyd, 94. PR Hostovické lúky, 95. PR Jasenovská bučina, 96. PR Iľovnica, 97. NPR Humenská, 98. PR Haburské rašelinisko, 99. PR Dranec, 100. NPR Komařínská jedlina, 101. NPR Humenský Sokol, 102. PR Čertziňianske lúky, 103. PR Jarčická, 104. NPR Palotská jedlina, 105. PP Jaskyňa v Čube, 106. PP Jaskyňa v Skalke, 107. PP Elektrárenska jaskyňa, 108. PP Brekovská jaskyňa, 109. PR Pastierske, 110. NPR Hnilcká jelšina, 111. PR Martalúžka, 112. PR Borsukov vrch, 113. NPR Pramenisko Tople, 114. NPR Stebnická Magura, 115. NPR Kyjovské prales, 116. PR Durova mláka, 117. PP Čierny potok, 118. PP Komin, 119. PP Zlá diera, 120. PP Beliansky potok, 121. PP Pažitské jazierko, 122. NPP Gánovské travertíny, 123. PP Podhorské, 124. PR Livovská jelšina, 125. NPR Regetovské rašelinisko, 126. PR Chlmecká skalka, 127. NPR Sívá Brada, 128. PR Hájik, 129. PP Jazerec, 130. PR Na bani, 131. PR Rydošová, 132. PR Vihoriatský prales, 133. PR Brezové, 134. CHA Horný tok Výravý, 135. CHA Laborec, 136. CHA Horný tok Chotčianky, 137. PR Pralesy Slovenska-Šimonka, 138. PR Pralesy Slovenska-Čierna hora, 139. PR Pralesy Slovenska-Kujavy, 140. PR Pralesy Slovenska-Sívá skala, 141. PR Pralesy Slovenska-Busov, 142. PR Pralesy Slovenska-Kráľova hoľa, 143. PR Pralesy Slovenska-Holičná, 144. PR Pralesy Slovenska-Stebnická Magura, 145. PR Mirkovská kosatcová lúka, 146. NPR Kokošovská dubina, 147. PP Podmorský zosuv, 148. PR Zbojnický zámok, 149. PR Dubová hora, 150. NPR Hranovnícká dubina, 151. PR Primovské skaly, 152. PR Švábovská stráň, 153. PR Baba, 154. PR Bišar, 155. PR Borsučiny, 156. PR Bahno, 157. NPR Pľaša, 158. NPR Čergovská javorina, 159. SPR Vičia, 160. NPR Šimonka, 161. PR Zámotovská jelšina, 162. PP Bradlové pásmo, 163. NPR Hradová hora, 164. NPR Kamenná Baba, 165. PR Kapušiansky hradný vrch, 166. PP Skaly pod Pariakovou, 167. PR Dunitová skalka, 168. PR Radomka, 169. PR Valalská voda, 170. CHA Radomská slatina, 171. PR Salvátorské lúky, 172. PP Žipovské mŕtve rameno, 173. CHA Radvanovské skalky, 174. PP Zárez Stravného potoka, 175. NPR Oblik, 176. PR Zámotovské skaly, 177. PR Hermanovské skaly, 178. PR Pusté pole, 179. PP Petkovský potok, 180. CHA Dubnické bane, 181. PR Hlinianska jelšina, 182. PR Demjatské kopce, 183. CHA Medzianske skalky, 184. CHA Štefanovská borina, 185. NPR Gymešský jarok, 186. NPR Šarišský hradný vrch, 187. PR Šindliar, 188. PP Zapikan, 189. PR Veľký Bukovec, 190. NPR Jarabá skala

Esri, NASA, NGA, USGS

(Zdroj: EKOJET, s.r.o. na základe dát ŠOP SR, 2022)

2.3. Územný systém ekologickej stability

Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších zmien a doplnkov definuje územný systém ekologickej stability (ÚSES) ako celopriestorovú štruktúru navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine. Základ tohto systému predstavujú biocentrá, biokoridory a interakčné prvky nadregionálneho, regionálneho alebo miestneho významu.

Pod pojmom biocentrum rozumieme ekosystém alebo skupinu ekosystémov, ktorá vytvára trvalé podmienky na rozmnožovanie, úkryt a výživu živých organizmov a na zachovanie a prirodzený vývoj ich spoločenstiev. Biokoridor je priestorovo prepojený súbor ekosystémov, ktorý spája biocentrá a umožňuje migráciu a výmenu genetických informácií živých organizmov a ich spoločenstiev, na ktorý priestorovo nadväzujú interakčné prvky. Pojmom interakčný prvok označujeme určitý ekosystém, jeho prvok alebo skupinu ekosystémov, najmä trvalá trávna plocha, močiar, porast, jazero, prepojený na biocentrá a biokoridory, ktorý zabezpečuje ich priaznivé pôsobenie na okolité časti krajiny pozmenenej alebo narušenej človekom.

Na zabezpečenie územného systému ekologickej stability sa vyhotovuje:

- Generel nadregionálneho územného systému ekologickej stability Slovenskej republiky (GNÚSES) ako dokument určený na stratégiu ochrany rozmanitosti podmienok a foriem života v štáte. Predstavuje priestorové usporiadanie ekologicky najvýznamnejších zachovalých prírodných území (najmä lesov, mokradí, brál, sprievodných porastov vodných tokov a pod.) a vyjadruje vzťah a postavenie ekologicky stabilných území Slovenska v prepojení na európsky systém ekologicky stabilných území, čím vytvára významný

dokument pre stratégiu ochrany ekologickej stability, biodiverzity a genofondu Slovenskej republiky.

- Dokument regionálneho územného systému ekologickej stability (RÚSES) ako dokument určený na ochranu rozmanitosti podmienok a foriem života v určitom regióne. Dokument RÚSES v zmysle zákona obstaráva a schvaľuje Okresný úrad. Dokument RÚSES ako dokumentáciu ochrany prírody a krajiny vyhotovuje organizácia ochrany prírody alebo fyzická osoba alebo právnická osoba zapísaná ministerstvom v osobitnom zozname (odborne spôsobilá osoba).
- Dokument miestneho územného systému ekologickej stability (MÚSES) ako dokument určený na ochranu rozmanitosti podmienok a foriem života na miestnej úrovni. Dokument v zmysle zákona obstaráva a schvaľuje obec. Územné systémy ekologickej stability lokálnej úrovne sa riešia v SR v dvoch procesoch a to v rámci územného plánovania a v rámci projektov pozemkových úprav.

Vzhľadom na rozsiahlosť dotknutého územia PSK sa na území dotknutého kraja nachádzajú biocentrá, biokoridory a interakčné prvky nadregionálneho, regionálneho, ako aj miestneho významu navrhnuté v rámci schválenej dokumentácie GNÚSES (Slovenská republika) a jednotlivých dotknutých dokumentácií RÚSES (regióny / okresy) a MÚSES (Obce).

Územné plánovanie v PSK a dotknutých obciach zohľadňuje zistenia z dokumentácií ÚSES a zabezpečuje, aby pri rozvoji územia boli dodržané environmentálne aspekty a ochrana prírody. To môže zahŕňať obmedzenia výstavby alebo iných ľudských aktivít v oblastiach s vysokou ekologickou stabilitou.

2.4. Vodohospodárske oblasti a pásma hygienickej ochrany podzemných vôd

Na území Slovenska sa nachádza 12 chránených vodohospodárskych oblastí (CHVO). Chránená vodohospodárska oblasť (alebo chránená oblasť prirodzenej akumulácie vôd) je územie, ktoré svojimi prírodnými podmienkami tvorí významnú prirodzenú akumuláciu vôd. V CHVO možno plánovať a vykonávať činnosť, len ak sa zabezpečí všestranná ochrana povrchových vôd a podzemných vôd a ochrana podmienok ich tvorby, výskytu, prirodzenej akumulácie vôd a obnovy ich zásob, čo musí byť zohľadňované pri všetkých výrobných, dopravných a iných záujmoch. CHVO vyhlasuje vláda nariadením (sú súčasťou registra chránených území podľa zákona o vodách).

Do územia PSK čiastočne zasahujú tri chránené vodohospodárske oblasti. Ide o CHVO Nízke Tatry v juhozápadnej časti okresu Poprad, CHVO Horné povodie Hnilca v južnej okrajovej časti okresu Poprad a CHVO Vihorlat v juhovýchodnej časti okresu Humenné (čiastočne aj v juhozápadnej časti okresu Snina).

Podzemné a povrchové vodárenské zdroje na území PSK určené na zásobovanie pitnou vodou majú vyhlásené ochranné pásma I., II. a III. stupňa.

3. Charakteristika životného prostredia vrátane zdravia v oblastiach, ktoré budú pravdepodobne významne ovplyvnené

Informácie o stave životného prostredia Slovenskej republiky sú uvedené v časti III./1.

Vzhľadom k charakteru posudzovaného strategického dokumentu konštatujeme, že väčšina plánovaných aktivít má indikatívny charakter a preto nie je možné ich premietnuť do konkrétneho,

známeho a presne vyšpecifikovaného územia, resp. lokality, ktorú by sme mohli hodnotiť. Pri realizácii investičných zámerov vyplývajúcich z implementácie jednotlivých strategických a špecifických cieľov strategického dokumentu je určité riziko negatívneho zásahu do životného prostredia, toto však bude eliminované dôsledným posudzovaním zámerov stavieb a činností na životné prostredie podľa zákona č. 24/2006 Z.z. a následnou realizáciou navrhnutých opatrení na jednotlivé zložky životného prostredia a dotknuté obyvateľstvo. Realizáciou opatrení v premietnutí cez príslušné k nim priradené rámcové aktivity nedôjde k významnému negatívne ovplyvneniu jednotlivých zložiek životného prostredia vrátane zdravia obyvateľstva.

PHRSR PSK navrhuje v rámci špecifických cieľov súbory opatrení, pričom ich implementáciou možno predpokladať prioritne priame pozitívne vplyvy, ale i nepriame pozitívne vplyvy na životné prostredie a obyvateľstvo, dopad ktorých bude závislý priamo od charakteru a rozsahu implementovaných návrhov opatrení a aktivít. Významné negatívne vplyvy strategického dokumentu sa nepredpokladajú.

4. Enviromentálne problémy vrátane zdravotných problémov, ktoré sú relevantné z hľadiska strategického dokumentu

4.1 Významné environmentálne problémy vrátane zdravotných problémov

PHRSR PSK má za cieľ významným spôsobom prispieť k udržateľnému environmentálnemu, sociálnemu a hospodárskemu rozvoju PSK a tým aj skvalitneniu kvality života jeho obyvateľov. PSK ako aj celé Slovensko má problémy s kvalitou ovzdušia, nízkou mierou triedenia odpadu, ale aj s ochranou ekosystémov, starostlivosťou o krajinu a nízkym environmentálnym vedomím obyvateľstva, pričom environmentálne problémy majú pritom stále väčší vplyv na ekonomiku, zamestnanosť, ale aj komfort života či zdravie obyvateľstva.

V procese tvorby Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2021-2030 boli identifikované nasledovné okruhy environmentálnych problémov vrátane zdravotných problémov:

Nedosaiahnutie klimatických cieľov v energetike

Nevyužitý potenciál obnoviteľných zdrojov energie

Ohrozenie kvality života v dôsledku energetickej krízy

Nedostatočná energetická efektívnosť budov a zvyšovanie spotreby energií:

Energetika je odvetvím, ktoré do veľkej miery znečisťuje životné prostredie a práve kvôli tomu sa na ňu vzťahuje jedna z najzávažnejších strategických úloh riešenia globálnych environmentálnych problémov. Zosúladenie energetiky a životného prostredia musí dodržať princíp trvalo udržateľného rozvoja. Zníženie negatívnych vplyvov energetiky na životné prostredie v Prešovskom kraji je možné dosiahnuť za pomoci zvýšeného využívania obnoviteľných zdrojov energie (OZE) a aplikovania úsporných energetických riešení.

Územie PSK má potenciál využívať vodné toky, geotermálne vody, solárnu či veternú energiu ako energiu obnoviteľných zdrojov energie. Avšak problémom je nedostatočne využitý potenciál, ktorý kraj má v spojení či už s nedostatočným zmapovaním a zhodnotením územia pre umiestnenie veterných turbín, nastavením politiky štátu a pod. Dôležitým faktorom je aj energetická úspornosť na budovách a následne ich energetická efektívnosť. Európskym cieľom do roku 2050 je dosiahnuť energeticky efektívne a dekarbonizované verejné a súkromné budovy, pričom objekty budov sú významným spotrebiteľom energie. Obnova budov, najmä historických, je veľmi náročná a tempo ich obnovy je veľmi nízke, čo môže mať za následok stratu kultúrnej hodnoty budov, zvyšovanie nákladov na prevádzku budov a pod. Zároveň súčasná energetická kríza zneistila sektor týkajúci sa dekarbonizácie, čo môže spôsobiť značný zmätok firmám, ktoré premýšľajú nad investíciami v

tejto oblasti. Neistota sa môže prejavíť odkladaním plánov investícií, môže prispieť k opatrnému spotrebiteľskému správaniu a celkovo k nedosiahnutiu cieľa klimatickej neutrality do roku 2050, ako aj ohrozeniu kvality života v dôsledku energetickej krízy.

Cieľom Prešovského kraja je zvyšovanie podielu OZE v energetickom mixe pri dosahovaní trvalo udržateľného rozvoja kraja a dosahovaní stanovených cieľov v uhlíkovej neutralite vyplývajúcich z medzinárodných záväzkov SR. Nasadzovanie OZE prispieva k znižovaniu emisií skleníkových plynov a iných škodlivín, k ochrane biodiverzity a má potenciál riešiť problematiku zaobchádzania s odpadmi. Optimálne nasadzovanie OZE zlepšuje celkový stav životného prostredia v regiónoch na strane jednej, pričom na strane druhej zlepšuje činitele vplyvajúce na zdravotný stav obyvateľstva. Investície do OZE sú neoddeliteľnou súčasťou boja proti klimatickým zmenám, zároveň prinášajú benefity vo forme podpory vzdelávania, rozvoja vidieka, medziregionálnej i medzinárodnej spolupráce, podporujú tiež vedu a výskum. Intenzívnejšie využívanie OZE v Prešovskom kraji bude mať svoje opodstatnenie nielen v legislatíve, ale aj z pohľadu environmentálnych činností potrebných pre rozvoj Prešovského kraja a jeho dlhodobú stabilitu.

Nedostatočne vybudovaná vodohospodárska a technická infraštruktúra:

Rozvoj verejných kanalizácií a čistiarní odpadových vôd v Prešovskom kraji zaostáva za rozvojom verejných vodovodov, a rovnako i za celoslovenským priemerom. Príčinou nedostatočne vybudovanej vodohospodárskej a technickej infraštruktúry je vysoká realizačná náročnosť pri zabezpečovaní zdrojov pitnej vody a realizácie výstavby vodohospodárskej a technickej infraštruktúry v podobe nedostatku financií na výstavbu, slabej personálnej vybavenosti a jej podpory a dlhotrvajúcich procesov prípravy a výstavby vodohospodárskej a technickej infraštruktúry na území PSK. Ďalšou príčinou je nízka rentabilita pri výstavbe vodohospodárskej a technickej infraštruktúry v obciach do 2000 obyvateľov (nedostatok financií obecných rozpočtov na budovanie vodohospodárskej a technickej infraštruktúry, slabá finančná podpora obcí pod 2000 obyvateľov), ako aj technická a technologická zastaranosť vodohospodárskej a technickej infraštruktúry, a jej nedostatočná kapacita.

Následkom pretrvávajúceho stavu budú chýbajúce verejné vodovody a kanalizácie v obciach, finančné zaťaženie obyvateľstva v obciach s chýbajúcou infraštruktúrou a znečistenie životného prostredia, čo sa prejaví na zníženej kvalite životných podmienok obyvateľov dotknutého kraja.

Ohrozenie ochrany prírody v dôsledku klimatických zmien

Meniace sa prírodné podmienky v dôsledku zmeny klímy:

Obdobne ako na území SR aj na území PSK už v súčasnosti zasahuje zmena klímy s dopadmi, ktoré sa môžu v budúcnosti vážne prejavovať v podobe environmentálnych, ekonomických a zdravotných problémov. K významným dôsledkom klimatickej zmeny patrí jej potenciálny vplyv na ľudské zdravie. Výkyvy teploty ako extrémne vysoké teploty, veľmi nízke teploty, zvýšenie frekvencie ich výskytu, trvanie vln horúčav, zvýšenie počtu horúcich dní predstavujú záťaž a stres pre organizmus, ktorého dôsledkom môže byť zvýšený výskyt ochorení hlavne u staršej populácie. Vzhľadom k vyššiemu priemernému veku populácie je zrejmé, že starší ľudia s chronickým ochorením predstavujú skupinu zvlášť citlivú na prudké zmeny počasia, resp. na jeho extrémne prejavy (výskyt tropických dní s teplotou nad 30°C). Súčasnú zmenu klímy predstavujú riziká i pre samotné mestá a urbanizovanú krajinu. Extrémne poveternostné javy, ako sú vlny horúčav, záplavy a sucho, sú zreteľne sprevádzané so socioekonomickými zmenami.

Prejavy klimatickej zmeny nemajú dopad a vplyv len na populáciu a urbanizovanú krajinu, ale predstavujú i významný negatívny dopad na prírodné prostredie (horninové prostredie, svahové

deformácie, vodná erózia, biodiverzita, ohrozenie biotopov a druhov, zmeny v poľnohospodárstve, ohrozenie lesného a vodného hospodárstva, atď.).

Nedocenenie významu ekosystémov pre klimatickú rovnováhu, narušením prírodných ekosystémov, nízkou akceptáciou potrieb zmien v oblasti hospodárstvo založeného prevažne na fosílnych palivách, nedostatočnými aktivitami v oblasti výskumu a inovácií môže spôsobiť ohrozenie plnenia prijatých medzinárodných záväzkov v boji s klimatickou zmenou, silné narušenie biotopov, ohrozenie miestnej fauny a flóry, ako aj ohrozenie obyvateľstva výkyvmi počasia: povodne, suchá, vysoké teploty s negatívnym dopadom na ich zdravotný stav.

Zhoršená kvalita ovzdušia

Zhoršená kvalita a úbytok povrchových a podzemných vôd, ohrozenie prítalovými povodňami

Úbytok poľnohospodárskej pôdy a jej znečisťovanie

Znečistenie ovzdušia predstavuje jedno z najvýznamnejších environmentálnych rizík – najmä z toho dôvodu, že sa vyskytuje predovšetkým v urbanizovaných husto zaľudnených oblastiach. Najvýznamnejšími látkami zapríčínujúcimi znečistenie ovzdušia sú oxidy síry, dusíka, oxid uhoľnatý, tuhé znečisťujúce látky a ťažké kovy.

K vzniku uvedených problémov prispieva existencia lokálnych kúrenísk, vysoká intenzita dopravy, nevhodné palivo pre vykurovacie telesá/vysoký podiel zastaraných vykurovacích telies, nedostatočne obnovený fond rodinných domov, nedostatočná výsadba (napr. náhradná výsadba za poškodené, resp. staré porasty zelene na zlepšenie kvality ovzdušia v sídlach), ďalej absencia, resp. nedostatočná úroveň čistenia produkovaných splaškových odpadových vôd, znečistenie vôd dusičnanmi z poľnohospodárskej výroby, nelegálne skládky odpadov, vodná erózia pôdy v dôsledku zlej poľnohospodárskej praxe, pestovanie monokultúr, atď.

Následkom pretrvávajúceho stavu bude znížená dostupnosť ku kvalitnej – čistej vode a devastácia krajiny, škody na zdraví a majetku obyvateľov, degradácia poľnohospodárskej pôdy a zníženie potravinovej sebestačnosti, negatívny vplyv na ľudské zdravie a kvalitu životného prostredia.

Vysoká miera produkcie komunálnych odpadov

Vysoká miera podielu zmesových komunálnych odpadov, nízka úroveň triedenia

Výskyt environmentálnych záťaží (EZ) bez sanácie

Produkcia odpadov má na území Prešovského kraja stúpajúcu tendenciu, zaraďuje kraj na popredné miesto v rámci celého Slovenska. Významným problémom v oblasti nakladania s odpadom je jeho nízka úroveň triedenia a nízka miera zhodnocovania odpadov, čo spôsobuje nízky podiel bezobalových produktov, resp. produktov s ekologickými obalovými materiálmi, zvyšujúca sa konzumná spotreba domácností, nedostatočné environmentálne povedomie výhod recyklácie, absencia kontajnerov na triedený zber na všetkých miestach, absencia cielenej komunálnej politiky, vysoké náklady na sanácie EZ a nedostatok finančných zdrojov, pomalý proces vedúci k sanáciám EZ. Pre zlepšenie situácie v oblasti vzniku a nakladania s odpadmi je potrebné zvýšiť povedomie verejnosti o narábaní s odpadmi a rozširovaní ich druhotného zhodnocovania, podporovať inovatívne formy využitia odpadov vrátane OZE, podporovať výstavbu zariadení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov energie (OZE) pri dodržaní opatrení na minimalizáciu negatívneho dopadu na životné prostredia a podobne.

Nízka dostupnosť ambulantnej zdravotnej starostlivosti v kraji

Zdravotný stav obyvateľstva je výsledkom pôsobenia viacerých faktorov, či už ekonomických, alebo sociálnych. Okrem stavu jednotlivých zložiek životného prostredia, ktoré sú popísané

v predošlých kapitolách, má na zdraví obyvateľstva svoj podiel aj úroveň poskytovania zdravotnej starostlivosti. Analýza zdravotníckych zariadení ukázala, že v Prešovskom kraji je nízka dostupnosť ambulantnej zdravotnej starostlivosti. Výrazným problémom je nedostatočný počet lekárskejších miest poskytujúcich ambulantnú zdravotnú starostlivosť, vysoký podiel pracujúcich lekárov starších ako 62 rokov, ďalej chýbajúca podpora pre obsadenie zdravotných obvodov mladými lekármi v odľahlejších oblastiach kraja, slabá motivácia mladých lekárov pracovať v ambulantnej sfére, vysoké finančné náklady pre zriadenie a prevádzkovanie ambulancie pre začínajúcich lekárov a pod.

Nízka vzdelanostná úroveň obyvateľstva

Problémom nízkej vzdelanostnej úrovne obyvateľstva je akútny nedostatok kapacít a vysoký modernizačný dlh materských a základných škôl, vysoký podiel žiakov opúšťajúcich vzdelávací proces bez získania akejkoľvek kvalifikácie, resp. s nízkou kvalifikáciou, slabé prepojenie vzdelávacieho systému s aktuálnymi potrebami trhu práce a pod. neriešením uvedenej situácie dôjde k zvyšovaniu počtu obyvateľov v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia z dôvodu nízkej vzdelanostnej úrovne a nezačlenenia sa na trh práce, k nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily a zníženiu atraktívnosti kraja pre možných investorov s vyššou pridanou hodnotou, atď.

Pri realizácii investičných zámerov vyplývajúcich z implementácie jednotlivých strategických a špecifických cieľov strategického dokumentu je určité riziko negatívneho zásahu do životného prostredia, toto však bude eliminované dôsledným posudzovaním zámerov stavieb a činností na životné prostredie podľa zákona č. 24/2006 Z. z. a následnou realizáciou navrhnutých opatrení na jednotlivé zložky životného prostredia a dotknuté obyvateľstvo. Realizáciou opatrení v premietnutí cez príslušné k nim priradené rámcové aktivity nedôjde k významnému negatívne mu ovplyvneniu jednotlivých zložiek životného prostredia vrátane zdravia obyvateľstva.

5. Environmentálne aspekty vrátane zdravotných aspektov zistených na medzinárodnej, národnej a inej úrovni, ktoré sú relevantné z hľadiska strategického dokumentu, ako aj to, ako sa zohľadnili počas prípravy strategického dokumentu

„Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja 2021 - 2030“ je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii (Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030) a je zároveň vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie regiónu (Územný plán Prešovského samosprávneho kraja).

PHRSR PSK reflektuje všetky relevantné nadnárodné, národné, ako aj regionálne strategické a koncepčné dokumenty (ako je najmä Agenda 2030, národné sektorové stratégie, Plán udržateľnej mobility PSK a pod.), pričom zároveň zohľadňuje výstupy z prebiehajúcich aj už zrealizovaných projektov a iniciatív s relevanciou k rozvoju územia kraja (napr. Iniciatíva Catching-up Regions). PHRSR PSK spĺňa požiadavky na spracovanie integrovanej územnej stratégie v zmysle Nariadenia Európskeho parlamentu, Európskej Rady a odporúčaní Európskeho výboru regiónov. Je základom pre zabezpečenie integrovaného územného rozvoja podporovaného územnými nástrojmi EÚ, vrátane integrovaných územných investícií. Spracovaný je tak, aby jeho implementácia bola realistická, viazaná na rozpočtové programovanie verejného sektora a reálnu dostupnosť zdrojov.

Vzhľadom k účelu a charakteru dokumentu PHRSR PSK boli zohľadnené všetky relevantné dokumenty, na medzinárodnej, európskej, národnej a krajskej úrovni uvedené v časti II. / 6.3. Vzťah k iným strategickým dokumentom.

IV. Základné údaje o predpokladaných vplyvoch strategického dokumentu vrátane zdravia

1. Pravdepodobne významné environmentálne vplyvy na životné prostredie a vplyvy na zdravie (primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, strednodobé, dlhodobé, trvalé, dočasné, pozitívne aj negatívne)

Vzhľadom na charakter predkladaného strategického dokumentu je možné predpokladať priame a nepriame vplyvy na obyvateľstvo, prírodné prostredie (vplyvy na horninové prostredie, geologické pomery, podzemné a povrchové vody, pôdu, genofond, biodiverzitu, infraštruktúru...), krajinu a na urbánny komplex, využívanie krajiny a prvky pamiatkového záujmu.

Pre zhodnotenie pravdepodobne významných environmentálnych vplyvov na životné prostredie a vplyvov na zdravie obyvateľstva sú v nasledujúcej tabuľke uvedené / definované jednotlivé zložky životného prostredia. Hodnotenie vplyvov bolo vykonané primerane vzhľadom na charakter strategického dokumentu na úrovni jeho strategických a špecifických cieľov.

Stupnica vyhodnotenia vplyvov

- 3 významný negatívny vplyv
- 2 významný negatívny vplyv, zmierniteľný príslušnými opatreniami
- 1 mierne negatívny vplyv
- 0 nulový alebo zanedbateľný vplyv
- +1 mierne pozitívny vplyv
- +2 pozitívny vplyv
- +3 významný pozitívny vplyv

Tab.: Hodnotenie pravdepodobne významných environmentálnych vplyvov na životné prostredie a vplyvov na zdravie obyvateľstva

PHRSR PSK 2021 - 2030 Špecifický cieľ Činnosť / opatrenie	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie) / rozvoj sídiel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/ komentáre
1.1. Strategický cieľ: Zvýšiť ekonomickú výkonnosť kraja s dôrazom na inovátnosť a udržateľnosť podnikateľského prostredia a trhu práce														
Špecifický cieľ / opatrenie: 1.1.1 Posilniť rast a konkurencieschopnosť podnikateľských subjektov pôsobiacich na území kraja. <u>Opatrenia:</u> <ul style="list-style-type: none"> Podpora malých a stredných podnikov prostredníctvom nefinančnej a voucherovej podpory so zameraním na inkubačné, akceleračné a rastové programy a zvyšovanie povedomia a iné špecializované služby Zlepšenie prístupu k financovaniu pre malé a stredné podniky Zlepšenie logistickej a technickej infraštruktúry podnikateľského prostredia (zlepšiť kvalitu dopravnej siete na území kraja, propagovať možnosti voľných pozemkov a budov na podnikanie v kraji aj mimo kraja) Podpora internacionalizácie malých a stredných podnikov 	+3	0	+1	+1	0	0	0	+2	0	+1	0	+3	0	
1.1.2. Zrýchliť digitalizáciu podnikateľského sektora a zvýšiť jeho inovačné kapacity v spolupráci so subjektami výskumu a vývoja <u>Opatrenia:</u> <ul style="list-style-type: none"> Zvyšovanie povedomia o dôležitosti, prínosoch a možnostiach využívania pokročilých technológií a digitalizácie Podpora výskumu, vývoja a zavádzania inovácií v jednotlivých oblastiach sektoroch na území kraja Podpora zručností obyvateľov v súlade s potrebami SK RIS3 2021+ 	+3	0	+1	+1	0	+1	0	+2	0	0	0	+3	0	

PHRSR PSK 2021 - 2030 Špecifický cieľ Činnosť / opatrenie	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie) / rozvoj sídiel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/komentáre
1.1.3. Transformovať infraštruktúru podnikateľského prostredia v súlade s princípmi adaptácie na zmenu klímy, inovačne založenej zelenej ekonomiky a efektívneho zhodnocovania zdrojov <u>Opatrenia:</u> <ul style="list-style-type: none"> Podpora podnikov v prechode na nízkouhlíkové hospodárstvo Zvyšovanie povedomia o potrebe prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo 	+3	0	+3	0	+1	0	+1	+3	0	0	0	+3	0	
1.1.4. Zvýšiť atraktivitu a pripravenosť kraja pre potenciálnych investorov vytvorením podmienok a širšej ponuky investičných príležitostí – <u>opatrenia:</u> <ul style="list-style-type: none"> Vytvorenie vhodných podmienok pre investorov na území PSK (Dobudovať a modernizovať dopravnú infraštruktúru, prebudovať a modernizovať nevyužitú hnedú parky, rozšíriť výskumno-vývojové kapacity) Vybudovanie a etablovanie značky PSK ako spoľahlivého partnera pre investície 	+2	0	0	0	0	-1	0	0	0	+3	0	+3	0	
1.1.5. Zlepšiť podmienky pre prístup obyvateľov na trh práce <u>Opatrenia:</u> <ul style="list-style-type: none"> Zber dát a strategické participatívne plánovanie v oblasti zamestnanosti a trhu práce Zlepšenie pripravenosti detí a mládeže na pracovný život Zabezpečenie vzdelávania na stredných školách reflektujúc potreby trhu práce a zapojenie zamestnávateľov do odbornej prípravy žiakov a študentov Podpora efektívnych nástrojov pre zamedzenie predčasného ukončenia vzdelávania a pre ľahší vstup na trh práce mladým do 30 rokov (NEET) a ostatným zraniteľným a znevýhodneným skupinám obyvateľstva 	+3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	+3	0	

PHRSR PSK 2021 - 2030 Špecifický cieľ Činnosť / opatrenie	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie) / rozvoj sídiel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/ komentáre
1.2. Strategický cieľ: Podporiť rozvoj cestovného ruchu a kultúry využitím vysokého endogénneho potenciálu kraja														
1.2.1. Rozšíriť a modernizovať existujúcu infraštruktúru cestovného ruchu vrátane rozširovania ponuky CR a zavádzania inovatívnych riešení <u>Opatrenia:</u> <ul style="list-style-type: none"> Podporiť vybavenosť územia kraja udržateľnou technickou infraštruktúrou pre rozvoj CR pre tradičné i nové formy turizmu a cestovného ruchu (Rozvíjať cykloturistiku a pešiu turistiku s prepojením na ostatné kraje a cezhraničné oblasti, Rozšíriť potenciál rekreačnej turistiky využívaním vodných plôch, kempovania, vidieckeho turizmu a agroturistiky, Podporovať rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu – ekoturizmu) Podporiť obnovu kultúrnych a prírodných pamiatok na území kraja pre potreby kultúrno - poznávacieho turizmu Vytvoriť ucelený systém destinačného manažmentu, propagácie a informovania v oblasti CR na území kraja Podporiť zvýšenie kvality poskytovaných služieb v oblasti CR na území kraja v kľúčových destináciách 	+2	0	+1	0	0	0	-1	+1	0	0	+3	0	+3	

PHRSR PSK 2021 - 2030 Špecifický cieľ Činnosť / opatrenie	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie) / rozvoj sídiel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/ komentáre
1.2.2. Zabezpečiť ochranu a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva, kultúry, kreatívneho priemyslu a komunitného života na území kraja <u>Opatrenia:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Zabezpečiť strategický rozvoj kultúry a kultúrneho priemyslu na území PSK • Podpora vytvorenia ponuky vzdelávania pre profesie pracujúce v oblasti kultúry, kultúrneho priemyslu, manažmentu a marketingu kultúry • Zabezpečenie digitalizácie zbierkových predmetov, knižných fondov, využívania inovatívnych interaktívnych nástrojov a ostatného technického vybavenia v oblasti kultúry a kultúrneho priemyslu pre verejnosť (aj zdravotne znevýhodnenej) a pracovníkov relevantných kultúrnych inštitúcií • Zvýšenie kvality služieb kultúrnych inštitúcií modernizáciou kultúrnej infraštruktúry, kvalitným a moderným materiálno - technickým a technologickým vybavením vrátane zabezpečenia hygienických štandardov • Sprístupnenie kultúrnych objektov vhodných pre poznávací a zážitkový turizmus • Transformovanie nevyužívaných objektov vhodných pre potreby kultúrnych činností, kreatívneho priemyslu a spolkovej komunitnej činnosti • Podpora uchovávanía kultúrneho dedičstva a kultúrno – historického potenciálu územia PSK 	+3	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	+2	0	+3	

PHRSR PSK 2021 - 2030 Špecifický cieľ Činnosť / opatrenie	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie) / rozvoj sídiel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/komentáre
2.1. Strategický cieľ: Zlepšiť zdravie obyvateľov, zvýšiť ich bezpečnosť a budovať inkluzívnu a vzdelanú občiansku spoločnosť														
2.1.1. Zvýšiť dostupnosť a kvalitu zdravotnej starostlivosti pre obyvateľov kraja Opatrenia: <ul style="list-style-type: none"> • Zavedenie koncepčného riadenia a koordinácie oblasti zdravotníctva, zdravotnej starostlivosti a zdravia v kraji • Zavedenie funkčného integrovaného systému zdravotno-sociálnej starostlivosti pre osoby odkázané na pomoc inej osoby • Posilnenie regionálneho systému zdravotnej starostlivosti v oblasti ľudských zdrojov zdravotníckeho personálu • Zlepšenie poskytovania primárnej a akútnej zdravotnej starostlivosti a koordinácie medzi jednotlivými druhmi starostlivosti • Digitalizácia, informatizácia a automatizácia zdravotníctva • Podpora zvýšenia zdravotnej gramotnosti obyvateľov kraja • Investície do moderných, ekonomicky, ekologicky a spoločensky udržateľných zdravotníckych budov a ich technického vybavenia • Sieťovanie a vytváranie funkčných partnerstiev aktérov rozvoja zdravotníctva a poskytovania zdravotníckej a zdravotnícko- sociálnej starostlivosti • Podpora rozvoja kúpeľných služieb (kúpeľnej liečby, rehabilitačných, relaxačných, rekondičných a regeneračných procedúr) 	+3	0	0	0	0	0	0	+3	0	0	+2	0	0	

PHRSR PSK 2021 - 2030 Špecifický cieľ Činnosť / opatrenie	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie) / rozvoj sídiel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/komentáre
<p>2.1.2. Rozšíriť spektrum možností pre pohybové aktivity a zdravý životný štýl každej vekovej skupiny obyvateľstva</p> <p><u>Opatrenia:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Komplexný monitoring stavu v oblasti telesnej kultúry a strategické plánovanie v oblasti športu a zdravého životného štýlu • Vybudovanie, rekonštrukcia a modernizácia komplexnej športovej infraštruktúry vrátane technického a hygienického štandardu na území kraja v rôznych športoch • Zvyšovanie kvalifikovanosti a odbornosti pedagogických a trénerských kapacít • Podpora športovej všestrannosti, záujmu o športovanie a zdravého životného štýlu obyvateľov kraja v rámci školskej telesnej výchovy, športu pre všetkých, výkonnostného športu i systému rozvoja športovo-talentovanej mládeže • Podpora športových podujatí a športového života na území kraja • Propagácia zdravého životného štýlu • Rozvoj medzinárodnej spolupráce na území kraja v oblasti športu • Vytvárať podmienky pre aktivizáciu mládeže v jednotlivých oblastiach života 	+3	0	0	0	0	0	0	+3	0	0	+3	0	0	

PHRSR PSK 2021 - 2030 Špecifický cieľ Činnosť / opatrenie	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie) / rozvoj sídiel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/ komentáre
2.1.3. Zabezpečiť dostupnosť kvalitných sociálnych služieb a posilniť sociálnu integráciu osôb dotknutých i ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením <u>Opatrenia:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Zber dát a strategické participatívne plánovanie v oblasti poskytovania sociálnych služieb a ostatných služieb pre ľudí v nepriaznivej alebo krízovej situácii a pre sociálne vylúčené skupiny obyvateľstva na území kraja • Podporovať registráciu nových ambulantných a terénnych sociálnych služieb v súlade s potrebami obyvateľov so ZP a potrebami definovaných subregiónov • Podpora miestnej samosprávy v tvorbe efektívnej siete sociálnych služieb pre seniorov • Zabezpečiť rozvoj sociálnych služieb pre ľudí s dlhodobými telesnými, mentálnymi, intelektuálnymi alebo zmyslovými postihnutiami • Zvyšovanie povedomia verejnosti o sociálnych službách a ovplyvňovanie verejných politík prostredníctvom komunikačných aktivít • Kontinuálne zvyšovanie kvality sociálnych služieb v súlade s podmienkami kvality poskytovaných sociálnych služieb • Zabezpečenie komplexného prístupu pre pomoc ľuďom v nepriaznivej alebo krízovej situácii a pre sociálne vylúčené skupiny obyvateľstva 	+3	0	0	0	0	0	0	+2	0	0	+3	0	0	

PHRSR PSK 2021 - 2030 Špecifický cieľ Činnosť / opatrenie	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie) / rozvoj sídiel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/ komentáre
<ul style="list-style-type: none"> Podpora efektívnych nástrojov pre zamedzenie predčasného ukončenia vzdelávania a pre ľahší vstup na trh práce zraniteľným a znevýhodneným skupinám obyvateľstva (zvlášť MRK) Podpora riešení životných situácií špecifických komunit obyvateľov kraja Vytvárať podmienky pre spoluprácu aktívnych mimovládnych organizácií a občianskych iniciatív s miestnou a regionálnou samosprávou 														
<p>2.1.4. Zvýšiť bezpečnosť a ochranu životov obyvateľov kraja a ich majetku</p> <p><u>Opatrenie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Optimalizovať riadenie krízových a mimoriadnych situácií na území kraja Podporiť funkčnosť, efektívnosť a kvalitu integrovaného záchranného systému na území kraja Opatrenia na predchádzanie problémových javov a napätia, zabezpečenie verejného poriadku, ochrany zdravia a majetku a znižovanie kriminality na území kraja Opatrenia na zabezpečenie ochrany pred požiarmi, povodňami a inými prírodnými katastrofami na území kraja (Realizovať adaptačné opatrenia na zmenu klímy ako ochranu pred povodňami) 	+3	0	0	0	+3	0	0	+3	0	0	+2	0	0	

PHRSR PSK 2021 - 2030 Špecifický cieľ Činnosť / opatrenie	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie) / rozvoj sídiel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/ komentáre
<p>2.1.5. Zabezpečiť kvalitné vzdelanie pre obyvateľov kraja na všetkých stupňoch školstva</p> <p><u>Opatrenia:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zber dát a strategické participatívne plánovanie v oblasti školstva, vzdelávania a zamestnanosti na území kraja • Podporiť zvýšenie hrubej zaškolenosti detí materských škôl a kvalitu predprimárneho vzdelávania • Podpora zvyšovania kvality primárneho a nižšieho stredného vzdelávania v základných školách • Podpora zvyšovania kvality stredoškolského vzdelávania na území kraja • Podpora zlepšenia kľúčových kompetencií obyvateľov kraja pre život v globálnej a nízkouhlíkovej digitálnej spoločnosti • Podpora systému inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch vzdelávania • Podpora zvyšovania kvality školských výchovno-vzdelávacích zariadení na území kraja • Zabezpečenie vzdelávania na stredných školách reflektujúc potreby trhu práce • Rozvoj spolupráce s vysokými školami pre posilnenie kvality ľudského kapitálu, sociálnej inklúzie, inovačného potenciálu, vyššej konkurencieschopnosti ekonomiky, k ekonomickému rastu a udržateľným pracovným miestam na území kraja • Podporiť rozvoj kompetencií pedagogických pracovníkov na všetkých stupňoch škôl a školských zariadení 	+3	0	0	0	0	0	0	+3	0	0	+1	0	0	<p>Problémom pri uplatňovaní môže byť nedostatočný počet odborného personálu čo je treba do budúcnosti riešiť.</p>

PHRSR PSK 2021 - 2030 Špecifický cieľ Činnosť / opatrenie	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie) / rozvoj sídiel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/komentáre
3.1. Strategický cieľ: Vytvoriť udržateľný model rozvoja dopravnej infraštruktúry a udržateľnej energetiky na území kraja														
<p>3.1.1. Vytvoriť systém udržateľnej a ekologickej mobility prostredníctvom výstavby a modernizácie dopravnej infraštruktúry a optimalizácie dopravnej obslužnosti v kraji v nadväznosti na budovanie IDS</p> <p><u>Opatrenia:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Strategické plánovanie rozvoja dopravy na území kraja s využitím SMART nástrojov, digitálnych a informačných systémov pri plánovaní, organizovaní a riadení procesov v doprave (Vypracovať a aktualizovať strategické plány udržateľného rozvoja dopravy na úrovni kraja i ostatných relevantných regiónov či samospráv) • Podpora zavádzania efektívnych a ekologických alternatívnych foriem prepravy osôb (podporiť budovanie infraštruktúry nízkouhlíkovej dopravy = elektrifikácia/modernizácia železničných tratí, výstavba/modernizácia trolejbusových tratí a výstavba cyklistickej infraštruktúry v nadväznosti na žel. zastávky, realizovať dopravné investície v súlade s požiadavkami ochrany prírody a zmeny klímy, manažmentu dažďovej vody, atď.) • Podpora rozvoja ekologickej verejnej osobnej železničnej dopravy a nadväznej prímestskej a mestskej dopravy • Podpora rozvoja intermodálnej dopravy tovaru • Podpora rozvoja leteckej dopravy (napojenie letísk na ostatné druhy dopravy) • Podpora rozvoja integrovaných dopravných systémov (IDS) prepájajúcich rôzne druhy dopravy 	+2	0	+2	0	0	0	-1	+2	0	+3	+2	+1	+1	Negatívne vplyvy vyplývajú s realizácie samotných projektov a sú charakteristické pre každú výstavbu v krajine, pričom ich významnosť sa od projektu k projektu môže líšiť.

PHRSR PSK 2021 - 2030 Špecifický cieľ Činnosť / opatrenie	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie) / rozvoj sídiel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/ komentáre
<ul style="list-style-type: none"> Vytvorenie podmienok a infraštruktúry pre cyklo dopravu a pešiu dopravu ako súčasť multimodálnej mestskej a prímestskej dopravy pre regionálnu mobilitu a prepravné potreby obyvateľov kraja Zvýšenie atraktivity, spoľahlivosti a efektivity verejnej osobnej dopravy Podpora a aplikácia výskumno-vývojových aktivít a prepájania v sektore dopravy Podpora optimalizácie dopravnej infraštruktúry pre zvýšenie bezpečnosti, lepšiu obsluhu, prepojenosť, regionálnu mobilitu, ekonomických centier na území kraja a cezhraničného prepojenia / Minimalizácia kritických dopravných uzlov Podpora statickej dopravy vrátane dopravného značenia (výstavba parkovacích domov, garáží a pod.) 	+2	0	+2	0	0	0	-1	+2	0	+3	+2	+1	+1	Pri analýze je treba brať do úvahy možné stretý s ochranou prírody a navrhnúť opatrenia na ich zmiernenie.
<p>3.1.2. Zvýšiť energetickú hospodárnosť a efektívne využívanie prírodných zdrojov na území kraja</p> <p><u>Opatrenia:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Vytvorenie systému koordinácie rozvoja udržateľnej regionálnej a lokálnej výroby energií z OZE smerom k energetickej sebestačnosti kraja Podpora výskumno - vývojových a inovačných kapacít v energetike v kraji Zabezpečenie prenosu informácií o energetickej hospodárnosti a efektívnom využívaní prírodných zdrojov 	+3	0	+2	0	0	0	0	+2	0	+1	+2	+3	+2	

PHRSR PSK 2021 - 2030 Špecifický cieľ Činnosť / opatrenie	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie) / rozvoj sídiel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/komentáre
<ul style="list-style-type: none"> • Inteligentné a digitálne investície do elektrizačnej sústavy pre integráciu obnoviteľných zdrojov a čisté technológie (podporiť výstavbu nových zdrojov elektriny z OZE pre zvýšenie výrobnnej kapacity z OZE na území kraja), • Diverzifikácia energetiky a energetických zdrojov kraja (podporiť produkciu energie z obnoviteľných zdrojov energie s rešpektovaním limitov prírodného prostredia, podporiť produkciu obnoviteľnej energie z poľnohospodárstva a lesníctva, atď.) • Znižovanie celkovej energetickej spotreby kraja, • Zlepšenie energetickeho manažmentu budov • Zlepšenie energetickej hospodárnosti verejných historických a pamiatkovo chránených budov s priemernou úsporou primárnej energie minimálne 30% • Zlepšenie energetickej hospodárnosti verejných budov v správe PSK pomocou optimalizácie procesov a inštaláciou zariadení OZE na vymedzených objektoch • Podporiť opatrenia na znižovanie energetickej náročnosti verejných budov na území kraja • Zlepšenie energetickej hospodárnosti rodinných domov a bytových domov integrovaním obnoviteľných zdrojov energie a inteligentných a digitálnych nástrojov s priemernou úsporou primárnej energie minimálne 30% 	+3	0	+2	0	0	0	0	+2	0	+1	+2	+3	+2	

PHRSR PSK 2021 - 2030 Špecifický cieľ Činnosť / opatrenie	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie) / rozvoj sídiel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/komentáre
3.2. Strategický cieľ: Zlepšiť stav životného prostredia a adaptovať územie kraja na zmenu klímy														
<p>3.2.1. Zvýšiť adaptabilitu územia kraja na zmeny klímy</p> <p><u>Opatrenia:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Vytvorenie kvalitného systému environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu zameranej na problematiku zmeny klímy v krajii PSK, vrátane prepojenia na vedu a výskum Ochrana životného prostredia, životov ľudí a majetku zamedzením degradácie prírodného prostredia, ekosystémov a ich zložiek Zvyšovanie adaptačnej schopnosti a ekologickej stability územia PSK prostredníctvom efektívneho manažmentu vody a funkčnosti ekosystémov Zvyšovanie adaptačnej schopnosti lesov na zmenu klímy Zvýšenie bezpečnosti obyvateľstva, ochrany kritickej infraštruktúry a krajiny v dôsledku povodní Zvýšenie adaptačnej schopnosti obhospodarovania poľnohospodárskej krajiny Zvyšovanie dlhodobej odolnosti sídiel kraja voči prejavom klimatickej zmeny 	+3	+1	+3	0	+3	+2	+2	+3	+2	+1	+2	+2	+1	<p>Pri analýze je potrebné brať do úvahy možné stretý s ochranou prírody a navrhnúť opatrenia na ich zmiernenie / minimalizovanie na úrovni konkrétnej činnosti.</p>

PHRSR PSK 2021 - 2030 Špecifický cieľ Činnosť / opatrenie	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie) / rozvoj sídiel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/komentáre
3.2.2. Zvýšiť úroveň vytriedenia odpadov a transformovať odpadové hospodárstvo na obehové <u>Opatrenia:</u> <ul style="list-style-type: none"> Podpora aktivít v oblasti predchádzania vzniku odpadov Podpora inovácií a aplikovaného výskumu v oblasti ekologicky efektívneho odpadového a obehového hospodárstva Zabezpečenie trvalo udržateľného nakladania s odpadmi zhodnocovaním vytriedeného komunálneho odpadu 	+3	0	+2	0	+2	0	+2	+2	+2	0	0	+3	0	
3.2.3. Znížiť znečistenie životného prostredia a jeho zložiek (Ovzdušie) <u>Opatrenie:</u> Eliminovanie príčin znečisťovania ovzdušia a redukcii znečistenia	+3	0	+3	0	0	+1	+1	+2	+1	0	+1	0	+2	
3.2.3. Znížiť znečistenie životného prostredia a jeho zložiek (Voda) <u>Opatrenie:</u> <ul style="list-style-type: none"> Ochrana vodných zdrojov a zabezpečenie zásobovania obyvateľstva pitnou vodou Zvýšiť úroveň čistenia odpadových vôd na území kraja s minimalizáciou negatívnych dopadov na ŽP a kvalitu vôd Vytvorenie podporných kapacít pre činnosti spojené s vodohospodárskou infraštruktúrou na území kraja 	+3	0	0	0	+3	+2	+2	+2	+2	0	+2	0	0	

PHRSR PSK 2021 - 2030 Špecifický cieľ Činnosť / opatrenie	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie) / rozvoj sídiel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/komentáre
<p>3.2.3. Znížiť znečistenie životného prostredia a jeho zložiek (Pôda)</p> <p><u>Opatrenie:</u> Zabezpečenie ochrany kvality a rozlohy poľnohospodárskej pôdy (minimalizovať zábery poľnohospodárskej pôdy pre obytnú výstavbu a výrobné činnosti, zabezpečiť racionálne využívanie a ochranu poľnohospodárskej pôdy prostredníctvom pozemkových úprav, realizovať opatrenia na minimalizovanie rizika kontaminácie pôdy technickými a technologickými postupmi, realizovať opatrenia na znižovanie emisií amoniaku z chovu hospodárskych zvierat a aplikovanie hnojív do pôdy, realizovať opatrenia na minimalizovanie vodnej erózie pôdy, atď.)</p>	+1	0	0	0	+2	+3	+1	+2	+1	0	0	0	0	Vylúčenie hnojenia a chemických prípravkov môže mať negatívny vplyv na poľnohosp. produkciu.
<p>3.2.3. Znížiť znečistenie životného prostredia a jeho zložiek (Ochrana prírody)</p> <p><u>Opatrenie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Ochrana chránených prírodných a historických území a rozmanitosti ich fauny i flóry Podpora zachovania biologickej a krajinnej diverzity zvýšením adaptačnej schopnosti voči zmenám klímy Zabezpečenie podmienok pre udržanie ekologickej stability, revitalizáciu a tvorbu krajiny 	+1	0	+3	0	0	0	+3	+1	+3	0	+1	0	0	V územiach so zvýšenou územnou ochranou, je potrebné zohľadniť predmet ochrany územia. Je potrebné postupovať v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z. a zákona o posudzovaní vplyvov na ŽP č. 24/2006 Z. z.

PHRSR PSK 2021 - 2030 Špecifický cieľ Činnosť / opatrenie	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie) / rozvoj sídiel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/komentáre
3.2.3. Znížiť znečistenie životného prostredia a jeho zložiek (Environmentálne záťaž) <ul style="list-style-type: none"> Ochrana zdravia obyvateľov a kvality životného prostredia v blízkosti EZ Zabezpečenie realizácie prieskumov, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží (vytvárať efektívnu spoluprácu a komunikáciu s príslušnými orgánmi v prípadoch nedostatočného, pomalého konania alebo nekonania) 	+3	+2	0	0	+2	+2	+1	+1	+1	0	0	0	0	Pri sanácii environmentálnych záťaží dodržiavať zákon č. 409/2011 Z.z. v znení zmien a doplnkov a súvisiacu platnú legislatívu.
4.1. Strategický cieľ: Zvýšiť účinnosť strategického riadenia územne vyváženého rozvoja v kraji														
4.1.1. Zlepšiť systém a koordináciu strategického plánovania v kraji <u>Opatrenia:</u> <ul style="list-style-type: none"> Rozvoj verejných politík Prešovského samosprávneho kraja Rozvoj ľudských zdrojov ÚPSK a ich inovačných schopností 	+3	0	0	0	0	0	0	+2	0	0	0	+3	0	
4.1.2. Integrovať tvorbu strategických dokumentov a zabezpečiť participatívnu spoluprácu pri ich príprave, monitorovaní a hodnotení <u>Opatrenie:</u> <ul style="list-style-type: none"> Posilnenie spolupráce a vzájomného dialógu medzi verejnou správou, občanmi a mimovládnyimi neziskovými organizáciami v procese tvorby verejných politík 	+3	0	0	0	0	0	0	+2	0	0	0	+3	0	

PHRSR PSK 2021 - 2030 Špecifický cieľ Činnosť / opatrenie	Obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie) / rozvoj sídiel	Geológia a geomorfológia	Ovzdušie / miestna klíma	Hlukové pomery	Voda / vodné hospodárstvo	Pôda / poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo	Biodiverzita / fauna / flóra / vegetácia	Sídlné prostredie a štruktúra krajiny	Natura 2000 / ochrana prírody / ÚSES	Doprava	Rekreácia / cestovný ruch, šport, sociálne služby	Priemysel a energetika, veda a výskum, odpadové hospodárstvo	Kultúrne pamiatky, dedičstvo UNESCO	Odporúčania/ komentáre
4.1.3. Zrýchliť a skvalitniť digitalizáciu infraštruktúry verejnej správy využívaním SMART nástrojov <u>Opatrenie:</u> <ul style="list-style-type: none"> Zavedenie systematického manažmentu údajov v rámci ÚPSK, ich zdieľanie a publikovanie vo forme referenčných a otvorených údajov 	+2	0	0	0	0	0	0	+1	0	0	0	+2	0	

V záujme riešenia potrieb a dosiahnutia cieľov stanovených v strategickom dokumente vo vzťahu k zabezpečeniu environmentálnej udržateľnosti bude potrebné podporovať iba projekty šetrné k životnému prostrediu, ktoré minimalizujú negatívny dopad na životné prostredie vo vzťahu k využívaniu jednotlivých zložiek životného prostredia (zdrojov). Neefektívne projekty, nešetrné voči životnému prostrediu by nemali byť podporované.

V súvislosti s jednotlivými projektmi, ktoré sa plánujú s dôrazom na dosiahnutie cieľov a priorit tohto strategického dokumentu je potrebné:

- ❖ Rešpektovať zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, s adekvátnym zohľadnením všetkých aspektov a zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších zmien a doplnkov.
- ❖ Dôsledne dodržiavať výsledky procesov posudzovaní vplyvov na životné prostredie a z nich vyplývajúcich opatrení a podmienok na prípravu, realizáciu a prípadne na ukončenie navrhovanej činnosti alebo jej zmeny, vrátane opatrení na vylúčenie alebo zníženie významne nepriaznivých vplyvov navrhovanej činnosti alebo jej zmeny, ako aj požadovaný rozsah poprojektovej analýzy (obdobne to platí aj pre zmeny projektov a už posúdené projekty).
- ❖ Pri realizácii opatrení nachádzajúcich sa v lokalitách Natura 2000, resp. v územiach s inak zvýšenou druhovou či územnou ochranou, je potrebné zohľadniť predmet ochrany daného územia / lokality.

V etape prípravy a spracovania správy o hodnotení pre navrhovaný strategický dokument bolo možné identifikovať predpokladané vplyvy navrhovaného strategického dokumentu na obyvateľstvo a zdravie a jednotlivé zložky životného prostredia do takej podrobnosti, akú strategický dokument vzťahujúcim sa na územie PSK poskytuje. Primerane charakteru strategického dokumentu, jeho priorit, strategických a špecifických cieľov boli identifikované primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, strednodobé, dlhodobé, trvalé, dočasné, pozitívne a negatívne vplyvy strategického dokumentu uvedené v kap. 1.1 a kap.1.2. Konštatujeme že významné negatívne vplyvy na obyvateľstvo (zdravie) a jednotlivé zložky životného prostredia neboli identifikované.

1.1. Primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, strednodobé, dlhodobé, trvalé, dočasné, pozitívne a negatívne vplyvy strategického dokumentu

V nasledujúcom prehľade sú vyhodnotené primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, strednodobé, dlhodobé, trvalé, dočasné, pozitívne a negatívne vplyvy navrhovaného strategického dokumentu.

Primárne vplyvy	<p>Predpokladáme, že schválenie a následná implementácia a realizácia strategického dokumentu bude prispievať k zlepšeniu stavu jednotlivých zložiek životného prostredia vrátane zdravia obyvateľstva.</p> <p><u>Primárne pravdepodobné vplyvy schválenia strategického dokumentu a jeho implementácia predstavujú predovšetkým:</u></p> <ul style="list-style-type: none">o podporu trvalo udržateľného rozvoja,o ochranu ľudského zdravia,o zvýšenie dostupnosti a kvality zdravotnej starostlivosti,o zabezpečenie dostupnosti kvalitnejších sociálnych služieb,o posilnenie sociálnej integrácie osôb dotknutých i ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením,o zabezpečenie kvalitného vzdelávania obyvateľstva,o rozvoj / modernizácia dopravnej infraštruktúry a optimalizácia dopravnej obslužnosti,o transformáciu odpadového hospodárstva na obehové hospodárstvo,o zvýšenie energetickej hospodárnosti a efektívne využívanie prírodných zdrojov,o posilnenie rastu a konkurencie schopnosti podnikateľských subjektov pôsobiacich na území kraja,o skvalitnenie digitalizácie infraštruktúry verejnej správy využívaním SMART nástrojov,o zvýšenie adaptácie územia kraja na zmenu klímy prostredníctvom lepšieho manažmentu vody pre biodiverzitu a zlepšenia adaptívneho manažmentu všetkých typov územia so zohľadnením dynamiky vývoja ekosystémov - pozitívne vplyvy predovšetkým na pôdu / poľnohospodárstvo, lesy / lesné hospodárstvo, biodiverzitu / faunu / flóru, územia Natura 2000 / ochranu prírody / prvky ÚSES,o ochranu a obnovu biodiverzity krajiny a posilnenie ekosystémov. <p>Všetky budúce aktivity vyplývajúce z naplňovania cieľov a opatrení tohto strategického dokumentu by v prípade umiestnenia v územiach sústavy Natura 2000 alebo v ich blízkosti mali byť po upresnení ich parametrov, lokalizácie a rozsahu prekonzultované a odsúhlasené Štátnou ochranou prírody SR.</p> <p>Z pohľadu strategického dokumentu neboli identifikované významné negatívne primárne vplyvy, navrhovaný strategický dokument je prijateľný.</p>
Sekundárne vplyvy	<p>Z pohľadu strategického dokumentu môžeme očakávať sekundárne vplyvy predovšetkým na obyvateľstvo, sídelné prostredie a štruktúru krajiny, dopravu, priemysel a energetiku, cestovný ruch a kultúrne pamiatky (pamiatky UNESCO), na biodiverzitu / faunu / flóru, územia Natura 2000 / ochranu prírody / prvky ÚSES.</p> <p>Sekundárne pravdepodobné pozitívne vplyvy schválenia strategického dokumentu a jeho implementácia predstavujú predovšetkým predpoklad ďalšieho sociálneho i ekonomického rozvoja na úrovni miestnej, regionálnej a národnej, zvyšovanie zamestnanosti, zlepšenia podmienok pre prístup obyvateľov na trh práce, ochrany zdravia obyvateľstva, implementáciu</p>

Sekundárne vplyvy	<p>environmentálnych cieľov a priorít navrhovaného strategického dokumentu vo vzťahu k zníženiu znečistenia životného prostredia (ochrana vodných zdrojov, sanácia environmentálnych záťaží, atď.) a vo vzťahu k chráneným územiám a ich špecifickým podmienkam (podpora zachovania biologickej a krajinnej diverzity zvýšením adaptačnej schopnosti voči zmenám klímy, ochrana a obnova vodnej biodiverzity a posilnenie ekosystémov týkajúcich sa vodného prostredia, atď.).</p> <p>Sekundárne pravdepodobné negatívne vplyvy strategického dokumentu a jeho implementácia (identifikované hlavne v etape výstavby) predstavujú predovšetkým:</p> <ul style="list-style-type: none">- záber biotopov, biotopov chránených a vzácnych druhov rastlín a živočíchov,- odstránenie brehových porastov,- výskyt nepôvodných druhov rastlín a živočíchov,- zásah do prvkov a funkčnosti ÚSES,- výrub drevín a lesných porastov,- záber poľnohospodárskej a lesnej pôdy,- vplyvy spojené s výstavbou (hluk, emisie, vibrácie, zásah do horninového prostredia).
Kumulatívne a synergické vplyvy	<p>Kumulatívne pravdepodobné vplyvy v súvislosti s navrhovaným strategickým dokumentom je možno očakávať v dôsledku pôsobenia vplyvu uplatňovania navrhovaného strategického dokumentu, ak je tento vplyv vo vzájomnej funkčnej a časovej súvislosti s vplyvom všetkých doterajších, súčasných a plánovaných aktivít (činnosti, plány a programy na lokálnej, regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni), čo bude predstavovať kumuláciu viacerých vplyvov na jednotlivé zložky životného prostredia, pričom sa predovšetkým prejavia pozitívne kumulatívne pravdepodobné vplyvy na zlepšení kvality životného prostredia a zdravia obyvateľstva následkom rozvoja kvalitného vzdelania, zvýšenia ekonomickej výkonnosti kraja, zvýšenia životnej úrovne obyvateľstva so zabezpečením dostupnosti kvalitných sociálnych služieb a kvalitnej zdravotnej starostlivosti, zvýšenia energetickej hospodárnosti a efektívneho využívania prírodných zdrojov, zvýšenia adaptability územia kraja na zmeny klímy, modernizáciou dopravnej a technickej infraštruktúry, ako aj pri podpore environmentálnej infraštruktúry a pri napĺňaní požiadaviek smerníc EÚ a medzinárodných záväzkov v uvedených oblastiach.</p> <p>Synergické pravdepodobné vplyvy predstavujú znásobovanie účinku vplyvov na životné prostredie, tzn. že navrhovaný strategický dokument zakladá kvalitatívne lepšie podmienky pre vzájomné synergické pôsobenie jednotlivých cieľov strategického dokumentu. Pri realizácii všetkých alebo väčšiny navrhovaných opatrení strategického dokumentu by sa mal prejavíť pozitívny synergický vplyv, ktorý bude viesť k celkovému zlepšeniu kvality životného prostredia, zdravia a vzdelanostnej úrovne obyvateľstva v priaznivom životnom prostredí, čo sa následne odzrkadlí na stave životného prostredia a zdraví obyvateľstva dotknutého kraja, avšak ich intenzita a významnosť budú závisieť od citlivosti dotknutých území vo vzťahu ku jednotlivým zložkám životného prostredia a vzhľadom na aktivity v rámci PSK, ktoré sú už realizované v tom ktorom území, resp. sa predpokladá /navrhuje ich realizácia.</p> <p>K dosiahnutiu čo najlepších výsledkov je optimálna kumulácia a synergická realizácia čo najväčšieho počtu opatrení navrhovaných v rámci jednotlivých špecifických cieľov strategického dokumentu.</p>

	<p>Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na roky 2021 – 2030 je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii (Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030) a je zároveň vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie regiónu (Územný plán Prešovského samosprávneho kraja). PHRSR PSK reflektuje všetky relevantné nadnárodné, národné, ako aj regionálne strategické a koncepčné dokumenty (ako je najmä Agenda 2030, národné sektorové stratégie, Plán udržateľnej mobility PSK a pod.), pričom zároveň zohľadňuje výstupy z prebiehajúcich aj už zrealizovaných projektov a iniciatív s relevanciou k rozvoju územia kraja (napr. Iniciatíva Catching-up Regions).</p> <p>Podobne ako v prípade hodnoteného dokumentu, všetky relevantné rozvojové zámery susedných krajov v SR (aktuálny stav, ale aj prebiehajúce procesy aktualizácie strategických dokumentov) sú regionálnym zovšeobecnením záujmov a aktivít národnej úrovne. Vzhľadom na uvedené, môžeme konštatovať, že špecifické ciele a jednotlivé opatrenia navrhované v PHRSR PSK korešpondujú s opatreniami navrhovanými v rozvojových zámeroch susedných krajov. Zhoda medzi prioritami a strategickými cieľmi PHRSR PSK a zámermi susedných krajov môže vytvoriť priestor pre spoluprácu a synergické úsilie v rámci regiónu. Toto zosúladenie umožňuje využitie osvedčených postupov a koordináciu pri implementácii špecifických cieľov a opatrení, čo môže zvýšiť účinnosť a dosah týchto opatrení. Spolupráca medzi Prešovským krajom a susednými krajinami môže zahŕňať výmenu informácií, spoločné projekty a vzájomnú podporu pri dosahovaní jednotlivých strategických/špecifických cieľov strategického dokumentu.</p> <p>Z negatívnych pravdepodobných kumulatívnych a synergických vplyvov možno spomenúť realizovanie viacerých stavieb konkrétnych projektov v tom istom časovom horizonte a s nimi spojených charakteristických vplyvov na jednotlivé zložky životného prostredia (zásah do pôdy a jej záber, znečisťovanie ovzdušia, zmena mikroklimatických podmienok, výruby drevín, likvidácia rastlinnej pokrývky a biotopov /resp. ich fragmentácia, zásahy do prvkov a funkčnosti ÚSES, riziko šírenia invázných druhov, atď.) a na obyvateľstvo (znečisťovanie ovzdušia, produkcia odpadov, nárast emisií hluku, zvýšenie intenzity dopravy, dočasné dopravné obmedzenia, narušenie pohody a kvality života, ovplyvnenie krajinného rázu, a pod.). K negatívnym pravdepodobným kumulatívnym a synergickým vplyvom môže dochádzať aj vplyvom nekontrolovateľného a neplánovaného rozvoja lokalít, čím by mohli vznikať nové environmentálne problémy, ktorá sa doposiaľ v území nenachádzali (neprimeraný rozvoj obytnej zástavby a hlavne priemyselných prevádzok, resp. činností, pre ktoré je charakteristické zaťaženie okolitého životného prostredia).</p> <p>Kumulatívne a synergické vplyvy jednotlivých projektov, ktoré podliehajú posudzovaniu vplyvov na životné prostredie podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, budú bližšie identifikované a posúdené v územnej a technickej podrobnosti konkrétnych projektov.</p>
Krátkodobé vplyvy	<p>Po schválení strategického dokumentu MŽP SR sa v krátkodobom horizonte prejavujú pravdepodobné vplyvy na úrovni projektov, ktoré naplňujú strategické a špecifické ciele PHRSR PSK, pričom je predpoklad zintenzívnenia prípravy takých projektov, ktoré by mohli spĺňať priority a strategické ciele strategického dokumentu a na druhej strane spomaliť také projekty, ktorých realizácia sa predpokladá až v následnom slede, resp. v strednodobom a dlhodobom</p>

	<p>horizonte.</p> <p>Krátkodobé pravdepodobné vplyvy strategického dokumentu sa môžu prejavíť aj počas samotnej výstavby konkrétnych projektov strategického dokumentu. Negatívne krátkodobé vplyvy počas výstavby projektov budú eliminované štandardným dodržiavaním platných technických, technologických, organizačných a bezpečnostných predpisov súvisiacich s navrhovaným druhom činností, platnej legislatívy a príslušných STN.</p> <p>Konštatujeme, že krátkodobé / strednodobé / dlhodobé vplyvy PHSR PSK sa budú dať presnejšie určiť a vyhodnotiť až neskôr v implementačnej fáze. Keďže PHSR PSK neobsahuje konkrétne návrhy projektov, ich účinok a krátkodobé vplyvy budú závisieť od ich konkrétnej implementácie a úspešnosti. Je potrebné sledovať realizáciu týchto opatrení, monitorovať ich vplyv a vyhodnocovať ich účinnosť vzhľadom na stanovené ciele. Len na základe tejto hodnotiacej činnosti bude možné presnejšie identifikovať a zhodnotiť krátkodobé vplyvy PHRSR PSK na zdravie ľudí a životné prostredie.</p>
Strednodobé vplyvy	<p>„Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja 2021 - 2030“ je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii (Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030) a je zároveň vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie regiónu (Územný plán Prešovského samosprávneho kraja).</p> <p>Naplnením cieľov a priorít navrhovaného strategického dokumentu sa predpokladá v strednodobom horizonte pravdepodobne <u>pozitívny vplyv</u> strategického dokumentu na rozvoj vzdelania, zdravia obyvateľstva s dostupnou zdravotníckou starostlivosťou, zvýšenie ekonomickej výkonnosti kraja, zlepšenia dopravnej a technickej infraštruktúry jej modernizáciou, zvýšenie životnej úrovne obyvateľstva, zlepšenie ochrany vodného hospodárstva a jednotlivých zložiek životného prostredia vrátane adaptácie územia na zmenu klímy, atď.</p>
Dlhodobé vplyvy	<p>V dlhodobom horizonte predstavuje strategický dokument pozitívny smer v problematike riešenia rozvojovej stratégie PSK s cieľom zlepšenia kvality života jeho obyvateľov, prírodného prostredia, ekonomiky, dopravnej a technickej infraštruktúry a vzdelávania.</p> <p>Navrhovaný strategický dokument podporuje vykonávanie európskych smerníc, ako aj platnej legislatívy na národnej úrovni SR.</p>
Trvalé vplyvy	<p>Po realizácii a naplnení stanovených cieľov a priorít navrhovaného strategického dokumentu dôjde v preferovaných oblastiach k trvalým vplyvom na zdravie ľudí a životné prostredie prostredníctvom ochrany, zlepšenia a udržateľnosti prostredia, na zvýšení životnej úrovne obyvateľov prostredníctvom dostupnosti kvalitného vzdelania a kvality poskytovania zdravotnej starostlivosti, atď. nielen pre súčasné, ale aj budúce obyvateľstvo PSK.</p>
Dočasné vplyvy	<p>Za pravdepodobne dočasné vplyvy navrhovaného strategického dokumentu možno považovať také vplyvy, ktoré boli identifikované v častiach predpokladané primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické, pozitívne a negatívne vplyvy a nie sú medzi vplyvmi trvalými.</p> <p>Patria sem aj vplyvy, ktoré sú spojené s negatívnymi vplyvmi realizácie výstavby konkrétnych projektov (zásah do pôdy a jej záber, znečisťovanie ovzdušia, zmena mikroklimatických podmienok, výrub, plašenie živočíchov, likvidácia rastlinnej pokrývky a biotopov (resp. ich fragmentácia), produkcia odpadov, nárast emisií hluku, zvýšenie intenzity dopravy, dočasné dopravné obmedzenia, narušenie pohody a kvality života).</p>

	<p>Pri dodržaní požiadaviek všeobecne záväzných právnych predpisov nebudú dočasné predpokladané negatívne vplyvy počas výstavby projektov predstavovať významné zdravotné riziká pre dotknuté obyvateľstvo, pričom by malo dôjsť k zvýšeniu zamestnanosti v dotknutých regiónoch a k zlepšeniu podmienok podnikateľského prostredia a pod.</p>
<p>Pozitívne vplyvy</p>	<p><u>Pozitívne vplyvy strategického dokumentu je možné očakávať v rámci naplnenia strategických cieľov PHRSR PSK:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Zlepšenie zdravia obyvateľov, zvýšenie ich bezpečnosti, vzdelanejšia a zdravšia občianska spoločnosť. Pozitívne vplyvy sa budú prejavovať vo zvýšení dostupnosti a kvality zdravotnej starostlivosti pre obyvateľov kraja, v rozšírení spektra možnosti pre pohybové aktivity a zdravý životný štýl každej vekovej skupiny obyvateľstva, v zabezpečení dostupnosti kvalitných sociálnych služieb a posilnenia sociálnej integrácie osôb dotknutých i ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, vo zvýšení bezpečnosti a ochrany životov obyvateľov kraja a ich majetku, ako aj zabezpečení kvalitného vzdelania pre obyvateľov kraja na všetkých stupňoch školstva – Zlepšenie stavu životného prostredia a adaptácia územia kraja na zmenu klímy. Pozitívne vplyvy sa budú prejavovať vo zvýšení adaptability územia kraja na zmeny klímy, zvýšení úrovne vytriedenia odpadov a transformácie odpadového hospodárstva na obehové, v znížení znečistenia životného prostredia a jeho zložiek (voda, pôda, ovzdušie, ochrana prírody) – Podpora rozvoja cestovného ruchu a kultúry s využitím vysokého endogénneho potenciálu kraja. Pozitívnym vplyvom je modernizácia existujúcej infraštruktúry cestovného ruchu, kvalitnejšia ponuka trvalo udržateľného cestovného ruchu (zamerať sa nie na kvantitu, ale na kvalitu poskytovaných služieb, využitie potenciálu rozmanitej lokálnej kultúry ako tradičná kuchyňa, jedlá, lokálne výrobky a služby). – Zabezpečenie ochrany a rozvoja prírodného a kultúrneho dedičstva (UNESCO), kultúry, kreatívneho priemyslu a komunitného života na území kraja. – Vytvorenie udržateľného modelu rozvoja dopravnej infraštruktúry a udržateľnej energetiky na území kraja (výstavba a modernizácia dopravnej infraštruktúry a optimalizácia dopravnej obslužnosti v kraji v nadväznosti na budovanie IDS, zvýšenie energetickej hospodárnosti a efektívne využívanie prírodných zdrojov na území kraja). – Zvýšenie ekonomickej výkonnosti kraja s dôrazom na inovatívnosť podnikateľského prostredia a trhu práce (podpora výskumu, vývoja a inovácií, zrýchlenie digitalizácie, zlepšenie podmienok pre prístup obyvateľov na trh práce, atď.).
<p>Negatívne vplyvy</p>	<p>Negatívne vplyvy vyplývajú s realizácie samotných projektov a sú charakteristické pre každú výstavbu v krajine, pričom ich významnosť sa od projektu k projektu môže líšiť. Pri hodnotení vychádzame z predpokladov, že budú dodržané opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie a všeobecne záväzné právne predpisy na národnej a medzinárodnej úrovni a ostatné relevantné národné a medzinárodné strategické dokumenty.</p> <p>Všetky budúce aktivity vyplývajúce z naplňania cieľov a opatrení tohto strategického dokumentu by v prípade umiestnenia v územiach sústavy Natura</p>

	<p>2000 alebo v ich blízkosti mali byť po upresnení ich technických parametrov, lokalizácie a rozsahu prekonzultované a odsúhlasené Štátnou ochranou prírody SR. Realizácia aktivít v lokalitách Natura 2000, resp. v územiach chránených podľa osobitných predpisov je možná za podmienky vykonania preventívnych, zmierňujúcich a kompenzačných opatrení, ktorými sa eliminujú možné negatívne vplyvy jednotlivých aktivít na chránené územia.</p> <p>V súvislosti s uplatnením strategického dokumentu sa významné negatívne vplyvy <u>nepredpokladajú</u>.</p>
--	--

1.2. Hodnotenie predpokladaných vplyvov strategického dokumentu na zložky, faktory životného prostredia a zdravie obyvateľstva

V etape prípravy a spracovania správy o hodnotení pre navrhovaný strategický dokument bolo možné identifikovať predpokladané vplyvy navrhovaného strategického dokumentu na jednotlivé zložky a faktory životného prostredia do takej podrobnosti, akú strategický dokument vzťahujúcim sa na územie PSK poskytuje. Identifikované boli pozitívne a negatívne vplyvy strategického dokumentu z pohľadu jeho charakteru, priorít, strategických a špecifických cieľov a opatrení, pričom významné negatívne vplyvy na obyvateľstvo a jednotlivé zložky životného prostredia neboli identifikované.

Vplyvy konkrétnych projektov vyplývajúcich zo strategického dokumentu v územnej podrobnosti budú bližšie špecifikované a posudzované samostatne podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, s adekvátnym zohľadnením všetkých aspektov.

1.2.1. Predpokladané vplyvy na geomorfologické pomery a horninové prostredie

Realizácia a implementácia navrhovaného strategického dokumentu môže mať pozitívny i negatívny vplyv na horninové prostredie a geomorfologické pomery v území. Vplyvy konkrétnych projektov vyplývajúcich z posudzovaného strategického dokumentu budú závisieť od spôsobu a technického riešenia realizácie samotných stavieb / projektov.

Každá konkrétna stavba bude mať vypracovanú projektovú dokumentáciu a v prípade naplnenia požiadaviek zákona o posudzovaní bude pre ňu vykonaný proces posudzovania vplyvov na životné prostredie podľa zákona č. 24/2006 Z.z., pričom všetky zásahy do horninového prostredia by mali byť dôsledne vykonávané na základe výsledkov podrobných inžiniersko-geologických a hydrogeologických prieskumov pre konkrétne projekty.

Realizáciou strategického dokumentu, vzhľadom na jeho charakter, navrhované strategické a špecifické ciele a opatrenia sa nepredpokladá závažný zásah do horninového prostredia ani významné negatívne ovplyvnenie geomorfologických pomerov daného územia.

1.2.2. Predpokladané vplyvy na poľnohospodársku a lesnú pôdu

Za negatívne vplyvy strategického dokumentu na pôdu možno považovať trvalé a dočasné zábery poľnohospodárskych/lesných pôd v súvislosti s modernizáciou dopravnej infraštruktúry, resp. zakladaním stavebných objektov alebo pokladaním ostatných prvkov technickej infraštruktúry a to hlavne na poľnohospodárskej pôde vysokej bonity alebo na lesných pozemkoch. Samotné zábery pôd (trvalý/dočasný) budú spresnené v rámci projektových dokumentácií projektov, resp. v rámci posudzovania konkrétnych stavieb podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

Z pohľadu jednotlivých aktivít strategického dokumentu je potrebné realizovať projekty s minimálnymi zábermi významne produkčných poľnohospodárskych plôch, resp. chránených pôd s vysokou bonitou a lesných pozemkov v územiach so zvýšeným stupňom ochrany.

Významné negatívne vplyvy strategického dokumentu na poľnohospodárske a lesné pôdy neboli identifikované.

1.2.3. Predpokladané vplyvy na vody

Navrhovaný strategický dokument predstavuje rámec pre aktivity, ktoré svojou realizáciou prispievajú k ochrane životného prostredia a zdravia obyvateľstva s rešpektovaním zásad trvalo udržateľného rozvoja, ochrany životného prostredia, uplatnenia zákonných a koncepcných požiadaviek hospodárenia s vodami, integrovanými prístupmi k ochrane a využívaniu vodných zdrojov a komplexného riešenia ekologických a vodohospodárskych záujmov pri dodržaní rovnováhy, spravodlivosti a ekonomickej efektívnosti.

Medzi pravdepodobné pozitívne vplyvy implementácie navrhovaného strategického dokumentu patrí eliminovanie negatívnych vplyvov znečistenia na kvalitu vodných zdrojov, kvalitu povrchových a podzemných vôd, ktoré sú dôsledkom vypúšťania nečistených alebo nedostatočne čistených splaškových a komunálnych odpadových vôd, zároveň vplyvom napĺňania cieľov a priorít navrhovaného strategického dokumentu prostredníctvom konkrétnych projektov bude zabezpečovaná zvýšená ochrana vodných zdrojov a funkčné zásobovanie obyvateľstva kvalitnou pitnou vodou v oblastiach kde je absencia predmetnej infraštruktúry vodného hospodárstva.

Pri navrhovaní a pokladaní verejných vodovodov, resp. pri zakladaní príslušných stavebných objektov alebo pri pokladaní ostatných prvkov technickej infraštruktúry vodného hospodárstva je potrebné dôsledne postupovať podľa všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti ochrany vôd so zohľadnením výsledkov hydrologických a hydrogeologických prieskumov.

Z hľadiska vplyvov na vody sa v súvislosti s implementáciou navrhovaného strategického dokumentu očakávajú prevažne pozitívne vplyvy.

1.2.4. Predpokladané vplyvy na klimatické pomery a ovzdušie

Implementácia strategického dokumentu vzhľadom na jeho charakter a rozsah nebude negatívne ovplyvňovať klimatické pomery územia. V súvislosti s možnými účinkami klimatickej zmeny na rozdelenie zrážok a odtoku z povodí v čase, je možné v zmysle cieľov a priorít navrhovaného strategického dokumentu konštatovať, že reflektuje na predpokladané klimatické zmeny na Slovensku.

Realizácia konkrétnych projektov, resp. príslušnej infraštruktúry bude vyžadovať zábery pôd, zvýšenie množstva zastavaných plôch, resp. ostatných plôch, teda môže dôjsť k zníženiu výmer infiltrácie zrážok, k výrubu drevín a lesných porastov, k zabratiu rastlinného pokryvu, resp. biotopov, zásahom do brehových porastov a pod. Z hľadiska pozitívnych zmien pôjde o ochranu a revitalizáciu vodných ekosystémov a na vodu viazaných spoločenstiev, rastlinných a živočíšnych druhov a ich biotopov, zvyšovanie adaptačnej schopnosti lesov na zmenu klímy (úprava drevinového zloženia, zalesňovanie degradovaných plôch s nízkou biodiverzitou a pod.).

Výstavba konkrétnych projektov, resp. príslušnej infraštruktúry bude spojená so zvýšenou produkciou látok znečisťujúcich ovzdušie. Počas výstavby projektov môže dochádzať k znečisťovaniu ovzdušia prachom a emisiami výfukových plynov v dôsledku stavebnej činnosti – prevádzkou stavebnej techniky a stavebných mechanizmov, pôjde o vplyvy dočasné s lokálnym

charakterom, ktorých rozsah je možné zmierniť technickými, technologickými a organizačnými opatreniami.

Vplyv strategického dokumentu na klimatické pomery (mikroklima) a ovzdušie v dotknutých geografických oblastiach bude lokálneho, resp. miestneho charakteru, pričom sa nepredpokladajú závažné negatívne vplyvy na klimatické pomery a kvalitu ovzdušia.

1.2.5. Predpokladané vplyvy na faunu, flóru a ich biotopy

Napĺňanie cieľov a priorít strategického dokumentu bude súvisieť s realizáciou konkrétnych projektov, ktoré môžu mať pozitívny, ale i negatívny vplyv na faunu, flóru a ich biotopy. Priamy negatívny vplyv realizácie navrhovaných konkrétnych projektov, resp. príslušnej infraštruktúry (napr. doprava, energetika a pod.) na faunu, flóru a biotopy predstavuje:

- priamy zásah do biotopov (strata stanovišť rastlinných a živočíšnych druhov počas výstavby),
- výrub drevín a lesných porastov,
- vyrušovanie živočíchov z dôvodu zvýšeného pohybu stavebných mechanizmov a pracovníkov stavby,
- fragmentácia a zmeny biotopov pôvodných druhov fauny a flóry (hlavne vo vzťahu ku biotopom európskeho a národného významu),
- strata biotopov (resp. rastlinných druhov), ktoré slúžia na zháňanie potravy, vyvádzanie mláďat, resp. ako oddychové miesta pre živočíchov, miesta ich pravidelného výskytu a poskytujú im úkrytové možnosti a priestor na rozmnožovanie,
- narušenie regeneračnej schopnosti ekosystémov,
- znižovanie biologickej rozmanitosti druhového zloženia rastlinných a živočíšnych druhov, a pod.

Medzi pozitívne vplyvy na faunu, flóru a ich biotopy možno zaradiť ochranu a rozvoj vodných ekosystémov a na vodu viazaných spoločenstiev, rastlinných a živočíšnych druhov viazaných na vodu a ich biotopy (revitalizácia ekosystémov, rozvoj biotopov, zvýšenie retenčnej schopnosti krajiny, adaptácia lesov na zmenu klímy) a to vo svetle hlavne pozitívnych vplyvov na druhy a biotopy európskeho a národného významu, čo v konečnom dôsledku bude mať vplyv biologickú rozmanitosť druhového zloženia rastlinných a živočíšnych druhov (hlavne vo vzťahu ku chráneným druhom a druhom európskeho a národného významu) smerom k rozvoju populácií druhov.

Hlavnou zásadou pri projektovaní a realizácii uvedených činností je dôsledne poznať druhové zloženie a početnosť dotknutých populácií živočíchov a rastlín a ich biotopov, ale aj dôsledne vyhodnotiť možný vplyv na ne, pričom uvedené sa netýka iba priamo dotknutých živočíšnych a rastlinných druhov a ich biotopov, ale treba brať do úvahy aj možné sekundárne a nepriame vplyvy na populácie a biotopy vyskytujúce sa v širšom území so zreteľom na možné vplyvy v rámci potravinového reťazca. Predpokladom minimalizácie uvedených vplyvov je dôsledná realizácia navrhovaných opatrení na minimalizáciu, resp. elimináciu negatívnych vplyvov alebo realizovanie kompenzačných opatrení a to vo vzťahu ku požiadavkám orgánov ochrany prírody a krajiny a za dôsledného dodržiavania všeobecne záväzných právnych predpisov týkajúcich sa ochrany prírody a krajiny v Slovenskej republike, resp. vyplývajúcich z medzinárodných záväzkov (EU smernice a nariadenia a medzinárodné dohovory a ich protokoly) a v neposlednom rade posúdiť vplyv na životné prostredie uvedených projektov z pohľadu požiadaviek zákona.

Pri vhodnom výbere alternatívy projektu na samotnú realizáciu a dodržaní príslušných opatrení sa nepredpokladá významný negatívny vplyv realizácie a implementovania navrhovaného strategického dokumentu na faunu, flóru a ich biotopy.

1.2.6. Predpokladané vplyvy na chránené územia a sústavu Natura 2000

Primerané posúdenie vplyvov strategického dokumentu „Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na roky 2021-2030“ na sústavy Natura 2000 je vypracované na základe špecifickej požiadavky vyplývajúcej z vydaného rozsahu hodnotenia (č. OU-PO-OSZP1-2022/004544-045, zo dňa 10.02.2022), posúdenie je súčasťou príloh predloženej správy o hodnotení strategického dokumentu.

Spôsob spracovania primeraného posúdenia zodpovedá charakteru hodnoteného dokumentu (ide o koncepčný materiál vytvárajúci rámec pre budúce projekty a výzvy pre samosprávy, fyzické osoby a ďalšie subjekty na území PSK), pričom predstavuje isté prípravné hodnotenie s cieľom popísať riziká ďalších aktivít a činností vyplývajúcich z priorit a cieľov strategického dokumentu vo vzťahu k územiám sústavy Natura 2000 a ich predmetom ochrany.

Z pohľadu predpokladaných vplyvov navrhovaného strategického dokumentu na chránené územia bude potrebné realizovať také projekty, ktoré nebudú mať významný negatívny vplyv na predmet ochrany chráneného územia, resp. ktoré by mali za následok zhoršovanie biodiverzity / predmetu ochrany. Konštatujeme, že „Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja 2021 – 2030“ predstavuje koncepčný dokument a východisko pre ďalšie plánovanie a konkretizáciu aktivít a projektov, ktoré je potrebné následne hodnotiť individuálne v zmysle § 28 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov, pričom všetky budúce aktivity vyplývajúce z napĺňania cieľov a opatrení tohto strategického dokumentu by v prípade umiestnenia v územiach sústavy Natura 2000 alebo v ich blízkosti mali byť po upresnení ich technických parametrov, lokalizácie a rozsahu prekonzultované a odsúhlasené Štátnou ochranou prírody SR. Realizácia aktivít v lokalitách Natura 2000, resp. v územiach chránených podľa osobitných predpisov je možná za podmienky vykonania preventívnych, zmierňujúcich a kompenzačných opatrení, ktorými sa eliminujú možné negatívne vplyvy jednotlivých aktivít na chránené územia.

1.2.7. Predpokladané vplyvy na krajinu, krajinný obraz, urbánny komplex, doprava, prvky ÚSES

Priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia sa v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja komplexne rieši územnými plánmi, prostredníctvom ktorých sa určujú zásady, vecná a časová koordinácia činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu krajiny, kultúrnohistorické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorba krajiny. Oproti súčasnému stavu sa v dosahu vplyvu navrhovaného strategického dokumentu predpokladá čiastočná zmena súčasnej štruktúry a využívania krajiny. Pôjde o umiestnenie nových stavebných objektov a modernizovanej dopravnej a cyklistickej infraštruktúry (udržateľná a ekologická mobilita) na poľnohospodárskej pôde, lesných pozemkoch, na zastavaných plochách, resp. ostatných plochách a to v zastavaných územiach, ale aj mimo zastavaných území dotknutých sídiel.

V prípade prvkov ÚSES sa predpokladá v určitých prípadoch, že dôjde k zásahom do nich, resp. k určitým zásahom do ich funkčnosti. Významný zásah do migračných trás živočíchov ani znefunkčnenie či zánik ekologických väzieb vodných tokov v nadväznosti na prvky ÚSES v jednotlivých dotknutých geografických oblastiach PSK sa realizáciou strategického dokumentu nepredpokladá.

Vzhlľadom na charakter strategického dokumentu, resp. projektov/aktivít, ktoré majú zabezpečiť napĺňanie cieľov a priorit strategického dokumentu je predpoklad, že ich realizáciou, resp. implementáciou nedôjde k významnej zmene krajinej štruktúry, krajinného obrazu a scenérie krajiny a významným zásahom do kostry ÚSES, vplyv navrhovaného strategického dokumentu na krajinu, krajinný obraz a urbánny komplex,

dopravné systémy v dotknutých geografických oblastiach PSK bude prijateľný, únosný a realizovateľný.

V rámci realizácie jednotlivých projektov / aktivít strategického dokumentu budú rešpektované dokumentácie ÚSES na regionálnej a miestnej úrovni. Realizáciou strategického dokumentu nie je predpoklad znefunkčnenia väzieb medzi jednotlivými prvkami kostry územného systému ekologickej stability.

1.2.8. Predpokladané vplyvy na kultúrne a historické pamiatky, kultúrne a prírodné dedičstvo UNESCO, archeologické náleziská a cestovných ruch

Výstavba konkrétnych projektov, resp. príslušnej infraštruktúry v rámci cieľov a priorít navrhovaného strategického dokumentu sa môžu dotknúť pamiatkovej ochrany kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO, resp. kultúrnych pamiatok, pamätihodností, archeologických nálezov, atď.

Predpokladá sa, že realizácia projektov/aktivít vyplývajúcich z priorít a cieľov PHRSR PSK nebude mať negatívny vplyv na kultúrne pamiatky, historické pamiatky, resp. kultúrne a prírodné dedičstvo UNESCO (Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy) a realizácia týchto činností/aktivít negatívne neovplyvní štruktúru dotknutých sídelných útvarov, ich pamiatkové zóny, resp. prvkov prírodného dedičstva. Podmienkou realizácie projektov / aktivít je stanovisko / vyjadrenie príslušného pamiatkového úradu, ktorý vyhodnotí možnosť stretu záujmov projektov / aktivít v danom území s pamiatkovými záujmami dotknutého orgánu.

Pred začatím výkopových prác je potrebné preveriť, či sú na lokalite výstavby evidované objekty alebo predmety, ktoré by spadali do podmienok pamiatkovej starostlivosti, resp. či dotknutá lokalita sa nenachádza v pamiatkových zónach či rezerváciách v zmysle zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu.

Realizácia strategického dokumentu nebude mať negatívny vplyv na archeologické náleziská a kultúrne pamiatky, nakoľko v rámci konkrétnych projektov a aktivít bude zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov rešpektovaný.

V rámci implementácie jednotlivých cieľov strategického dokumentu dôjde k podpore rozvoja cestovného ruchu a kultúry využitím endogénneho potenciálu kraja, čo hodnotíme ako pozitívny vplyv strategického dokumentu na rekreáciu a cestovných ruch.

1.2.9. Predpokladané vplyvy na obyvateľstvo, jeho zdravotný stav a aktivity

Primárnym pravdepodobným vplyvom navrhovaného strategického dokumentu je ochrana ľudského zdravia a blahobytu na individuálnej a kolektívnej úrovni prostredníctvom zvýšenia dostupnosti a kvality zdravotnej starostlivosti, zabezpečenia dostupnosti kvalitnejších sociálnych služieb, vzdelanostnej úrovne na všetkých stupňoch školstva, zabezpečenia zásobovania obyvateľstva pitnou vodou, zlepšenia podmienok pre prístup obyvateľov na trh práce, zvýšenie ponúk pracovných príležitostí, atď. Realizácia cieľov a priorít PHRSR PSK dáva predpoklad ďalšieho sociálneho i ekonomického rozvoja PSK na úrovni miestnej, regionálnej a národnej.

Pri realizácii opatrení a pri dodržiavaní platných hygienických limitov v zmysle platnej legislatívy sa nepredpokladá významný negatívny vplyv realizácie strategického dokumentu na dotknuté obyvateľstvo a jeho zdravotný stav. Počas prevádzky konkrétnych projektov / aktivít vyplývajúcich

z priorit a cieľov PHRSR PSK sa nepredpokladá vznik takých látok, ktoré by mohli mať negatívny vplyv na zdravotný stav obyvateľstva a životné prostredie.

Nepriame vplyvy strategického dokumentu sa môžu prejavíť počas samotnej výstavby projektov, kontrétnych činností vyplývajúcich z priorit a cieľov PHRSR PSK, ktoré môžu v zastavaných obytných častiach dočasne spôsobiť zvýšenie hlukového zaťaženia staveniskovou dopravou, zvýšenie prašnosti, vibrácií, zvýšením produkcie odpadov a pod. Pôjde o vplyvy dočasné, s časovo a priestorovo premenlivým charakterom. Pozitívne vplyvy sa prejavia zvyšovaním zamestnanosti v konkrétnych lokalitách.

Realizáciou / prijatím strategického dokumentu dôjde k vytvoreniu podmienok pre vyvážený územný rozvoj kraja spojených so zvyšovaním kvality života jeho obyvateľov. Vplyv strategického dokumentu na obyvateľstvo bude pozitívny, významné negatívne vplyvy neboli identifikované.

1.3. Prijateľnosť činností pre dotknuté sídla

Oznámenie o strategickom dokumente s názvom „Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja 2021 – 2030“, (09/2021) bolo predložené príslušným dotknutým subjektom. Ich pripomienky boli zapracované do tejto správy o hodnotení.

Vyhodnotenie pripomienok k Oznámeniu o strategickom dokumente: „Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja 2021 – 2030“, (09/2021) vyplývajúcich zo stanovísk účastníkov procesu posudzovania je prehľadne uvádzané v prílohe č.1.

V. Navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie

1. Opatrenia na odvrátenie, zníženie alebo zmiernenie prípadných významných negatívnych vplyvov na životné prostredie vrátane zdravia, ktoré by mohli vyplývať z realizácie strategického dokumentu

Realizáciou, resp. uplatňovaním jednotlivých priorít a cieľov PHRSR PSK predpokladáme pozitívne vplyvy na životné prostredie a obyvateľstvo vrátane zdravia. Konkrétne opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie budú súčasťou jednotlivých konkrétnych projektov v rámci procesu EIA a bližšie špecifikovaných technických a plošných parametrov stavieb / činností.

1.1. Opatrenia vyplývajúce z plnenia / uplatňovania špecifických cieľov strategického dokumentu na úrovni projektov

Medzi opatrenia identifikované v tomto stupni prípravy strategického dokumentu patria:

- Zabezpečiť plánované stavebné činnosti v súlade s ochranou životného prostredia (znižovanie energetickej náročnosti stavebných procesov, nakladanie s odpadom v zmysle platnej legislatívy, zavádzanie inovatívnych stavebnotechnických postupov a opatrení).
- Minimalizovať potrebu výrubov drevín, v prípade realizácie výrubov v nevyhnutnom rozsahu postupovať v zmysle platnej legislatívy.
- V súvislosti s plnením aktivít vzťahujúcich sa k životnému prostrediu zabezpečiť aby implementácia PHRSR PSK bola v súlade s požiadavkami príslušnej environmentálnej legislatívy EÚ, predovšetkým s rámcovou smernicou Rady o vode 2000/60/ES, smernicou Rady o biotopoch 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín a smernicou Rady 79/409/EHS o ochrane voľne žijúceho vtáctva, ako aj príslušnou národnou legislatívou, najmä zákonom č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Zabezpečiť dôslednú realizáciu posudzovania vplyvov na životné prostredie na úrovni jednotlivých aktivít / projektov v súlade so zákonom č. 24/2006 Z. z. tak, aby bola zabezpečená optimalizácia zvolených riešení a ich lokalizácie, výberu environmentálnych opatrení, časovej a vecnej následnosti jednotlivých realizačných krokov, ako aj vyváženosť environmentálnych, sociálnych a ekonomických aspektov realizovaných projektov; osobitnú pozornosť venovať projektom umiestňovaným v citlivých lokalitách akými sú napr. územia patriace do sústavy Natura 2000, územia so zvýšeným stupňom územnej ochrany prírody a krajiny (MCHÚ, VCHÚ), vymedzené prvky v rámci dokumentácií ÚSES a pod.
- Predmetom posudzovania, podľa zákona NR SR č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v znení neskorších predpisov, budú aj ich zmeny činností podľa prílohy 8a zákona.
- Pri realizácii a prevádzke aktivít / projektov dodržiavať platnú legislatívu.

V rámci procesu posudzovania bude uplatnený princíp predchádzania prípadných predpokladaných vplyvov pomocou formulácie podmienok a limitov k jednotlivým dotknutým opatreniam. Významným hľadiskom bude dôsledný výber predkladaných projektov a riadna priebežná i záverečná kontrola pri realizácii jednotlivých opatrení. Nezanedbateľné je aj možné súbežné pôsobenie niekoľkých realizovaných opatrení v rámci jedného, či na seba nadväzujúcich území.

Opatrenia z pohľadu územného plánovania a realizácie projektov / stavieb:

- V prípade budovania nových aktivít stavebného charakteru je potrebné ich umiestnenie a realizáciu riešiť v zmysle stavebného zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení zmien a doplnkov zákona a prislúchajúcimi vykonávacími vyhláškami.
- Navrhované aktivity musia byť umiestnené v súlade s územným plánom dotknutého sídelného útvaru, resp. s plánom hospodárskeho rozvoja dotknutého sídelného útvaru.
- Pri realizácii cieľov, adaptačných opatrení a aktivít vyplývajúcich s AS PSK rešpektovať obmedzenia a zákazy vyplývajúce z ochranných pásiem letísk, osobitných letísk, heliportov a leteckých pozemných zariadení. Taktiež vziať do úvahy požiadavky na voľnosť prekážkových rovín a plôch letísk a heliportov bez určených ochranných pásiem na území PSK, ktoré sú zapracované v textovej aj výkresovej časti platného Územného plánu PSK.
- Pri realizácii cieľov, adaptačných opatrení a aktivít vyplývajúcich s AS PSK rešpektovať ochranné pásma existujúcich dráh v zmysle zákona č. 513/2009 Z. z. o dráhach v znení neskorších predpisov a zabezpečiť prejazdnosť (obslužnosť) jednotlivých železničných tratí alebo núdzovej prevádzky tratí s využitím obchádzkových tratí.
- Pri realizácii cieľov, adaptačných opatrení a aktivít vyplývajúcich s AS PSK zohľadňovať a rešpektovať ustanovenia zákona č. 538/2005 Z. z. o prírodných liečivých vodách, prírodných liečebných kúpeľoch, kúpeľných miestach a prírodných minerálnych vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- Zabezpečiť plánované stavebné činnosti v súlade s ochranou životného prostredia (znižovanie energetickej náročnosti stavebných procesov, nakladanie s odpadom v zmysle platnej legislatívy, zavádzanie inovatívnych stavebnotechnických postupov a opatrení).
- Počas realizácie aktivít / projektov stavebného charakteru je potrebné prijať a realizovať nasledovné opatrenia:
 - zvlhčovanie dopravných ciest, čistenie prístupovej miestnej komunikácie od nánosov zeminy pri presune stavebných mechanizmov, racionálnym využívaním stavebných mechanizmov, z dôvodu eliminácie produkcie spalínových plynov,
 - poučenie pracovníkov stavby o predpisoch bezpečnosti a ochrany pri práci,
 - dodržiavanie príslušných STN v zmysle platnej legislatívy,
 - kontrola technického stavu stavebných mechanizmov a stavebnej techniky pred ich využitím na stavebné práce,
 - oplotenie areálu stavby pre zabránenie prístupu nepovolaným osobám,
 - dodržiavanie zásad na zabránenie znečistenia povrchových a podzemných vôd.
 - stavebné práce v blízkosti drevín navrhujeme vykonať citlivo, poškodené dreviny ošetriť a výkopy v blízkosti koreňového systému čo najskôr zasypať,
 - pred začiatkom výkopových prác spojených s realizáciou navrhovaných aktivít vytýčiť a overiť všetky existujúce podzemné siete technickej infraštruktúry. Akékoľvek zemné práce musia byť vykonávané so zvýšenou opatrnosťou, aby nedošlo k porušeniu sietí a ich izolácie.

Opatrenia z pohľadu sídelného prostredia a štruktúry krajiny:

- Pri realizovaní navrhovaných aktivít v sídelnom prostredí je nutné dodržiavať príslušné hygienické limity stanovené v zmysle platnej legislatívy.
- Vylúčiť zastavanie a vizuálne znehodnotenie pohľadovo exponovaných miest a území tvoriacich charakteristické krajinné panorámy, území s historickými krajinnými štruktúrami a kultúrnohistorickými pamiatkami, ktoré vytvárajú typický ráz krajiny, resp. charakteristický vzhľad krajiny.

Opatrenia z pohľadu hydrologických pomerov / vodného hospodárstva:

- Pri umiestňovaní aktivít s charakterom vodnej stavby, resp. realizácii protipovodňových aktivít za účelom ochrany zdravia obyvateľstva a majetku musia byť dodržané a zohľadnené podmienky príslušného správcu povodia, resp. dotknutého vodného toku, ktorý určí špecifické podmienky pre výstavbu takéhoto zariadenia v lokalite, kde bude stavba takéhoto charakteru umiestnená.
- Neumiestňovať a neuskladňovať stavebný materiál v blízkosti vodného toku, kedy by pri zvýšených prietokoch mohlo dôjsť k strhnutiu stavebných materiálov do vodného toku a tým k vytvoreniu prekážok obmedzujúcich plynulý odtok vody.
- Presadzovať/zdôrazniť opatrenie ústupu od odkanalizovávania zrážkových vôd zo stavieb a riešením ich likvidácie vsakovaním do podlažia, resp. opatrenie budovania záchytných zariadení na zrážkové vody s možnosťou ich využívania na závlahy v dobe sucha vo všetkých následných lokálnych spodrobnení, implementačných koncepcií a prostredníctvom dokumentov územného plánovania aj do konkrétnych stavebných aktivít.
- Realizácia a prevádzka objektov vodných stavieb musí byť v súlade s platnou legislatívou (zákon o vodách v platnom znení).
- Pre prípad havárií použiť plán havarijných opatrení na likvidáciu škôd.

Opatrenia pohľadu vplyvov na lesy / lesné hospodárstvo a pôdne pomery:

- Pri dosahovaní zmeny drevinového zloženia a podpore diverzity je vhodné preferovať použitie vyššieho podielu pôvodných, stanovištne vhodných druhov a proveniencií, ktoré majú vyšší potenciál odolávať klimatickým zmenám. V prípade, keď nie je možné využiť pôvodné, stanovištne vhodné druhy a proveniencie, možno zvážiť použitie nepôvodných druhov a proveniencií pomocou postupov asistovanej migrácie, riadenej relokácie a podobne. Tieto postupy sú v určitom rozsahu upravené príslušným právnym predpisom o lesnom reprodukčnom materiáli a sú v súlade s právnymi normami Európskej únie.
- Pri navrhovaní adaptačných opatrení súvisiacich s klimatickou zmenou v lesníctve je nevyhnutné uvažovať o komplexnom prístupe a zohľadniť možný dopad týchto opatrení nielen na lesnú krajinu, ale aj na poľnohospodársku a urbánnu krajinu.
- Z pohľadu jednotlivých aktivít strategického dokumentu je potrebné realizovať projekty s minimálnymi zábermi významne produkčných poľnohospodárskych plôch, resp. chránených pôd s vysokou bonitou.

Opatrenia z pohľadu archeológie / ochrany kultúrnych pamiatok a prírodného dedičstva UNESCO:

- V prípade, že počas realizácie projektov bude nájdené archeologické nálezisko je podľa platného zákona o ochrane pamiatok navrhovateľ a dodávateľ stavby povinný zabezpečiť realizáciu archeologického výskumu.
- Pri realizácii navrhovaných projektov / aktivít v zónach pamiatkovej ochrany, resp. priamo na objektoch ochrany a v ich okolí je potrebné vyžiadať a rešpektovať stanovisko príslušného pamiatkového úradu.
- Navrhované projekty / aktivity strategického dokumentu uplatňovať s ohľadom na pamiatkovú ochranu kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO a súvisiacu legislatívu.

Opatrenia z pohľadu biodiverzity / fauny / flóry a území Natura 2000 / ochranu prírody / ÚSES:

- Minimalizovať potrebu výrubov drevín, v prípade realizácie výrubov v nevyhnutnom rozsahu postupovať v zmysle platnej legislatívy.
- Rešpektovať opatrenia zelene v súlade s normou STN 83 7010 Ochrana prírody. Pri navrhovaných výsadbách nepoužiť invázne druhy.
- V súvislosti s plnením aktivít vzťahujúcich sa k životnému prostrediu zabezpečiť aby implementácia PHRSR PSK bola v súlade s požiadavkami príslušnej environmentálnej

- legislatívy EÚ, predovšetkým s rámcovou smernicou Rady o vode 2000/60/ES, smernicou Rady o biotopoch 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín a smernicou Rady 79/409/EHS o ochrane voľne žijúceho vtáctva, ako aj príslušnou národnou legislatívou, najmä zákonom č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Všetky budúce aktivity vyplývajúce z napĺňania priorít a cieľov strategického dokumentu by v prípade umiestnenia v územiach s vyšším stupňom ochrany, resp. v územiach sústavy Natura 2000 alebo v ich blízkosti mali byť po upresnení ich parametrov, lokalizácie a rozsahu prekonzultované a odsúhlasené Štátnou ochranou prírody SR.
 - V prípade zásahov do území sústavy Natura 2000 vykonať primerané posúdenie vplyvu na dotknuté územia sústavy Natura 2000 pre konkrétny projekt / plán.
 - Realizovať primerané posúdenie vplyvu plánu na dotknuté územia sústavy Natura 2000 pre konkrétny projekt / plán v prípade zasahovania do území sústavy Natura 2000, do domovských okrskov predmetov ochrany CHVÚ a ÚEV a vyhodnotiť zábery potravných biotopov a ovplyvnenie potravných a migračných podmienok.
 - Pri zásahoch do vodných tokov, ktoré sú súčasťou ÚEV alebo ich časť je súčasťou ÚEV a predmety ochrany sú priamo závislé od tohto vodného toku, odporúčame vykonať primerané posúdenie vplyvu na dotknuté územia sústavy Natura 2000 pre konkrétny projekt / plán bez ohľadu na vzdialenosť od hranice od ÚEV, hlavne ak má opatrenie predstavuje riziko havárie.
 - Pri realizácii činností ovplyvňujúcich hydrologické pomery detailne a odborne zhodnotiť a štúdiami podložiť ovplyvnenie hydrologických pomerov v najbližšie sa nachádzajúcich územiach sústavy Natura 2000.

VI. Dôvody výberu zvažovaných alternatív zohľadňujúcich ciele a geografický rozmer strategického dokumentu a opis toho, ako bolo vykonané vyhodnotenie vrátane ťažkostí s poskytovaním potrebných informácií, ako napr. technické nedostatky alebo neurčitosti

1. Uvažované variantné riešenia zohľadňujúce ciele a geografický rozmer strategického dokumentu

1.1. Tvorba súboru kritérií a určenie ich dôležitosti pre výber optimálneho variantu

Správa o hodnotení strategického dokumentu je vypracovaná podľa rozsahu hodnotenia vydaného Okresným úradom Prešov, odbor starostlivosti o životné prostredie, oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia kraja (č. OU-PO-OSZP1-2022/004544-045, zo dňa 10.02.2022).

Pre ďalšie, podrobnejšie hodnotenie vplyvov navrhovaného strategického dokumentu „Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja 2021 – 2030“ sa určuje zhodnotenie nulového variantu (stav, ktorý by nastal, ak by sa strategický dokument neschválil) aj uvažovaného riešenia strategického dokumentu.

Predložená správa o hodnotení strategického dokumentu je posudzovaná v jednom variante a vo variante nulovom, tie je možné charakterizovať nasledovne:

Nulový variant – stav, ktorý by nastal, ak by sa strategický dokument nerealizoval.

Navrhovaný variant – posudzovaný v tejto správe o hodnotení.

Pre výber optimálneho variantu strategického dokumentu sme stanovili nasledovné kritéria:

- vplyvy na obyvateľstvo (zdravie, vzdelávanie),
- vplyvy na horninové prostredie / geodynamické javy,
- vplyvy na ovzdušie / miestna klíma,
- vplyvy na hlukové pomery,
- vplyvy na hydrologické pomery / vodné hospodárstvo,
- vplyvy na pôdu / poľnohospodárstvo,
- vplyvy na lesy / lesné hospodárstvo,
- vplyvy na biodiverzitu / faunu / flóru / biotopy,
- vplyvy na sídelné prostredie a štruktúra krajiny,
- vplyvy na územia Natura 2000 / ochranu prírody / ÚSES,
- vplyvy na dopravu,
- vplyvy na priemysel a energetiku,
- vplyvy na rekreáciu a cestovný ruch,
- vplyvy na archeológiu / kultúrne pamiatky a pamiatky / prírodné dedičstvo UNESCO.

Uvedené kritéria považujeme za rovnako dôležité.

1.2. Porovnanie variantov

Nulový variant

V prípade nerealizácie strategického dokumentu môžeme očakávať nasledujúce dopady:

- Nedôjde k implementácii projektov a naplneniu špecifických cieľov posudzovaného strategického dokumentu.
- Nedôjde k vykonávaniu monitoringu strategického dokumentu.
- Nedôjde k zvýšeniu ekonomickej výkonnosti kraja s pretrvávajúcim slabým podnikateľským prostredím a trhom práce.
- V súvislosti s nedostatkom finančných prostriedkov nedôjde k podpore rozvoja dopravnej infraštruktúry, cestovného ruchu, kultúry a udržateľnej energetiky na území kraja. Naďalej bude dochádzať k neefektívnej spotrebe energií a tým k väčšiemu zaťažovaniu jednotlivých zložiek životného prostredia.
- Nedôjde k zlepšeniu životných podmienok kraja v podobe zlepšenia zdravia obyvateľov, zvýšenia ich bezpečnosti bez zabezpečenia dostupných kvalitných sociálnych služieb a zdravotníckej starostlivosti.
- Nedôjde k zlepšeniu stavu životného prostredia a adaptácie územia dotknutého kraja na zmenu klímy.
- Nedôjde k zavádzaniu inovatívnych technológií a postupov v priemysle a energetike s cieľom zvýšenia energetickej hospodárnosti a efektívneho využívania prírodných zdrojov.

Navrhovaný variant

Hlavný cieľ PHRSR PSK:

Hlavným cieľom strategického dokumentu je vytvoriť podmienky pre vyvážený územný rozvoj kraja a zvyšovanie kvality života jeho obyvateľov.

Prešovský samosprávny kraj v rámci výkonu činnosti samosprávy podľa zákona č.302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov smeruje všetko úsilie do všestranného rozvoja svojho územia, zvlášť reflektuje potreby svojich obyvateľov. Toto poslanie PSK sa v svojej komplexnosti premieta do hlavného cieľa PHRSR, ktorý vytvára základ systému priorít, strategických a špecifických cieľov. Hlavný cieľ tak agreguje všetky úrovne stratégie a všetky oblasti územného rozvoja kraja (inovatívna a konkurencieschopná ekonomika, trh práce, zamestnanosť, cestovný ruch, sociálna oblasť, školstvo, kultúra, šport, zdravotníctvo, udržateľná doprava a energetika, životné prostredie a zmena klímy, dekarbonizácia, strategické rozhodovanie a plánovanie územia) s dopadom na kvalitu života jeho obyvateľov.

Rozvojová stratégia PHRSR PSK je členená do tematických oblastí – 4 hlavných priorít, ktoré tvoria zastrešenie strategických a špecifických cieľov a implementačný mechanizmus PHRSR. Priorita je vnímaná ako oblasť, do ktorej je potrebné smerovať investície a opatrenia, ktoré povedú k eliminácii identifikovaných nedostatkov/problémov, pomôžu zlepšiť situáciu a prinesú rozvoj danej oblasti. Priority nadväzujú aj na ciele Politiky súdržnosti EÚ, Agendy 2030, Partnerskej dohody, Program Slovensko 2021-2027 a ďalšie strategické dokumenty.

Priority a strategické ciele PHRSR PSK:

Priorita 1: Inovatívna a konkurencieschopná regionálna ekonomika

Priorita 2: Kvalitnejšie životné podmienky obyvateľov kraja

Priorita 3: Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí

Priorita 4: Strategické riadenie územia a územne vyvážený rozvoj

Realizáciou strategického dokumentu „Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja 2021 – 2030“ dôjde oproti nulovému variantu k vytvoreniu podmienok pre vyvážený územný rozvoj kraja a zvyšovanie kvality života jeho obyvateľov definovaných v rámci implementácie nasledovných strategických a špecifických cieľov PHRSR PSK:

Zlepšenie zdravia obyvateľov, zvýšenie ich bezpečnosti a budovanie inkluzívnej a vzdelanej občianskej spoločnosti

- Zvýšenie dostupnosť a kvality zdravotnej starostlivosti pre obyvateľov kraja
- Rozšírenie spektra možnosti pre pohybové aktivity a zdravý životný štýl každej vekovej skupiny obyvateľstva
- Zabezpečenie dostupnosti kvalitných sociálnych služieb a posilnenie sociálnej integrácie osôb dotknutých i ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením
- Zvýšenie bezpečnosti a ochrany životov obyvateľov kraja a ich majetku
- Zabezpečenie kvalitného vzdelania pre obyvateľov kraja na všetkých stupňoch školstva

Zlepšenie stavu životného prostredia a adaptovať územie kraja na zmenu klímy

- Zvýšenie adaptability územia kraja na zmeny klímy
- Zvýšenie úrovne vytriedenia odpadov a transformovať odpadové hospodárstvo na obehové
- Zníženie znečistenia životného prostredia a jeho zložiek (voda, pôda, ovzdušie, ochrana prírody)

Podpora rozvoja cestovného ruchu a kultúry využitím vysokého endogénneho potenciálu kraja

- Rozšírenie a modernizácia existujúcej infraštruktúry cestovného ruchu vrátane rozširovania ponuky cestovného ruchu
- Zabezpečenie ochrany a rozvoja prírodného a kultúrneho dedičstva (UNESCO), kultúry, kreatívneho priemyslu a komunitného života na území kraja

Zvýšenie ekonomickej výkonnosti kraja s dôrazom na inovatívnosť a udržateľnosť podnikateľského prostredia a trhu práce

- Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti podnikateľských subjektov pôsobiach na území kraja.
- Zrýchlenie digitalizácie podnikateľského sektora a zvýšenie jeho inovačných kapacít v spolupráci so subjektmi výskumu a vývoja
- Transformovanie infraštruktúry podnikateľského prostredia v súlade s princípmi adaptácie na zmenu klímy, inovačne založenej zelenej ekonomiky a efektívneho zhodnocovania zdrojov
- Zvýšenie atraktivity a pripravenosti kraja pre potenciálnych investorov vytvorením podmienok a širšej ponuky investičných príležitostí
- Zlepšenie podmienok pre prístup obyvateľov na trh práce

Vytvorenie udržateľného modelu rozvoja dopravnej infraštruktúry a udržateľnej energetiky na území kraja

- Vytvorenie systému udržateľnej a ekologickej mobility prostredníctvom výstavby a modernizácie dopravnej infraštruktúry a optimalizácie dopravnej obslužnosti v kraji v nadväznosti na budovanie IDS
- Zvýšenie energetickej hospodárnosti a efektívne využívanie prírodných zdrojov na území kraja

Primerane charakteru strategického dokumentu, jeho priorít, strategických a špecifických cieľov boli identifikované pozitívne a negatívne vplyvy strategického dokumentu vrátane návrhu opatrení, pričom významné negatívne vplyvy na obyvateľstvo (zdravie) a jednotlivé zložky životného prostredia neboli identifikované.

Konštatujeme, že realizáciou, resp. uplatňovaním jednotlivých priorít a cieľov PHRSR PSK predpokladáme pozitívne vplyvy na životné prostredie a obyvateľstvo vrátane zdravia. Vplyvy konkrétnych projektov vyplývajúcich zo strategického dokumentu v územnej podrobnosti budú bližšie špecifikované a posudzované samostatne podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, s adekvátnym zohľadnením všetkých aspektov.

Hodnotenie pravdepodobne významných environmentálnych vplyvov na životné prostredie a vplyvov na zdravie obyvateľstva strategického dokumentu je súčasťou časti IV./kap. 1. Pravdepodobne významné environmentálne vplyvy na životné prostredie a vplyvy na zdravie (primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, strednodobé, dlhodobé, trvalé, dočasné, pozitívne aj negatívne) a kap. 1.2. Hodnotenie predpokladaných vplyvov strategického dokumentu na zložky, faktory životného prostredia a zdravie obyvateľstva.

Pri realizácii opatrení a pri dodržiavaní platných hygienických limitov v zmysle platnej legislatívy sa nepredpokladá významný negatívny vplyv realizácie strategického dokumentu na dotknuté obyvateľstvo, jeho zdravotný stav a na jednotlivé zložky životného prostredia.

Na základe komplexného posúdenia vplyvov činnosti na životné prostredie z pohľadu strategického dokumentu považujeme navrhovaný variant strategického dokumentu za environmentálne prijateľný a realizovateľný.

Navrhujeme strategický dokument schváliť a realizovať.

2. Nedostatky a neurčitosti v poznatkoch, ktoré sa vyskytli pri vypracúvaní správy o hodnotení

Vo vzťahu k stupňu a charakteru posudzovaného strategického dokumentu PHRSR PSK sa v procese posudzovania vyskytujú neurčitosti, najmä z dôvodu nedostatku vstupných informácií súvisiacich s očakávanými vplyvmi na životné prostredie, ktoré budú v ďalších etapách prípravy konkrétnych špecifických cieľov / aktivít strategického dokumentu riešené v rámci hodnotenia vplyvov navrhovaných činností, resp. zmeny činnosti podľa prílohy č. 8a zákona NR SR č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

V tomto zmysle túto správu o hodnotení strategického dokumentu je potrebné považovať ako dostatočný východiskový podklad pre ďalšie stupne posudzovania vplyvov na životné prostredie konkrétnych projektov / činností, ktoré sa budú realizovať a ktoré podliehajú posudzovaniu podľa zákona č. 24/2006 Z. z. v platnom znení, ako i pre vypracovanie ďalších stupňov projektovej dokumentácie.

Primerane charakteru strategického dokumentu, jeho priorít, strategických a špecifických cieľov boli v kap. IV komplexne vyhodnotené primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické, krátkodobé, strednodobé, dlhodobé, trvalé, dočasné, pozitívne a negatívne vplyvy strategického dokumentu.

Z hľadiska výsledkov environmentálneho hodnotenia komplexných vplyvov strategického dokumentu konštatujeme, že nie sú nám známe zásadné problémy, o ktorých by neexistovali potrebné informácie a prijateľné návrhy na ich riešenie.

VII. Návrh monitorovania environmentálnych vplyvov vrátane vplyvov na zdravie

Účelom monitorovacieho systému PHRSR PSK je monitorovať, či sú dosahované stanovené výstupy a či sa plnia strategické a špecifické ciele strategického dokumentu. Komplexný a efektívny monitorovací systém je dôležitý nielen pre sledovanie procesu vykonávania a implementácie PHRSR PSK, ale je aj základom pre úspešné hodnotenie.

Proces monitoringu PHRSR PSK sa opiera o:

- systém zberu a spracovania dát, ktorý bol základom pre analytickú fázu tvorby PHRSR PSK,
- výber merateľných ukazovateľov (ktoré majú určené cieľové hodnoty a časový termín),
- plnenie priorít a cieľov stratégie.

Monitorovanie zastrešuje monitorovací výbor Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja, ktorý vytvoril systém monitorovania, hodnotenia a aktualizácie PHRSR PSK, ktorým sa každoročne vyhodnocuje naplnenie plánovaných hodnôt ukazovateľov. Na sledovanie naplnenia jednotlivých cieľov definoval súbor ukazovateľov výstupov, výsledkov a dopadov vrátane uvedenia ich východiskových a plánovaných cieľových hodnôt. Ukazovatele výsledkov a výstupov sú formulované tak, aby odzrkadľovali očakávanú zmenu, ktorá nastane napíňaním konkrétneho strategického cieľa cez relevantný špecifický cieľ a opatrenie v nadväznosti na ich tematické zameranie. Systém každoročného hodnotenia je nápomocný pri vyhodnení výsledkov a vplyvov stratégie po skončení realizácie PHRSR PSK.

Vzhlľadom na charakter PHRSR PSK a naplnenie jeho priorít / strategických / špecifických cieľov je systém opatrení na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie orientovaný na zabezpečenie optimalizácie realizácie jednotlivých aktivít strategického dokumentu:

- ❖ Základom monitoringu vplyvov strategického dokumentu na životné prostredie bude na úrovni jednotlivých činností / projektov napíňanie podmienok vyplývajúcich zo záverečných stanovísk environmentálneho posudzovania vplyvov projektov na životné prostredie tzv. EIA procesu (Environmental Impact Assessment), ktoré vydáva MŽP SR v zmysle zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Monitoring je tak naviazaný na výsledky procesu EIA, kde sú zadané povinnosti, ktoré vyplývajú pre realizátora činnosti (projektu) a sú závislé od charakteru projektu a jeho vplyvu na životné prostredie.
- ❖ V rámci monitoringu životného prostredia je potrebné zabezpečiť pravidelné sledovanie vplyvov v rôznych štádiách prípravy konkrétnych stavieb, ich realizácie a samotnej prevádzky na vybraných zložkách životného prostredia vo vymedzených lokalitách, pričom úlohou analýzy výsledkov monitoringu je vyhodnotenie vplyvov stavieb s následným vyvodením dôsledkov a prijatím opatrení na elimináciu tých vplyvov, ktoré budú nepriaznivé na životné prostredie. Úspešnosť spomínaných krokov a zabezpečenie objektívnosti výstupov je závislé na výbere sledovaných vplyvov, zložiek a parametrov životného prostredia a výbere lokalít na ich sledovanie.

- ❖ Osobitnú pozornosť je potrebné venovať projektom vo vzťahu k ich potenciálnym negatívnym dopadom na lokálne kvalitatívne parametre životného prostredia, ochranu biotopov, životného prostredia a zdravia obyvateľstva.
- ❖ Pri rozhodovaní o výbere projektov dôsledne sledovať aspekt udržateľnosti podporovanej aktivity po ukončení spolufinancovaného projektu a vyváženosť krátkodobých a dlhodobých efektov.
- ❖ Pri rozhodovaní o výbere projektov sledovať vyváženosť lokálnych, regionálnych a nadregionálnych efektov s cieľom preferencie kumulatívnych a synergických efektov na nadmiestnej úrovni.

Ako z vyššie uvedeného vyplýva konkrétne návrhy monitorovania environmentálnych vplyvov vrátane vplyvov na zdravie budú súčasťou jednotlivých projektov / aktivít PHRSR PSK v rámci procesu EIA.

VIII. Pravdepodobne významné cezhraničné environmentálne vplyvy vrátane vplyvov na zdravie

Realizáciou PHRSR PSK na obdobie 2021-2030 vzhľadom na charakter / priority a ciele posudzovaného strategického dokumentu sa významné cezhraničné environmentálne vplyvy vrátane vplyvov na zdravie nepredpokladajú.

Ďalšie stupne rozpracovania a konkretizácie strategického dokumentu v rámci konkrétnych projektov budú následne posudzované podľa zákona NR SR č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v znení neskorších predpisov, vrátane vplyvov presahujúcich štátne hranice.

IX. Netechnické zhrnutie poskytnutých informácií

1. Základné informácie o strategickom dokumente

Predmetom tejto Správy o hodnotení je posúdenie strategického dokumentu: „Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja 2021 – 2030“.

Správa o hodnotení je vypracovaná podľa rozsahu hodnotenia, ktorý vydal Okresný úrad Prešov, Odbor starostlivosti o životné prostredie, Oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia kraja (č. OU-PO-OSZP1-2022/004544-045, zo dňa 10.02.2022).

„Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja 2021 – 2030“ je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii (Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030) a je zároveň vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie regiónu (Územný plán Prešovského samosprávneho kraja).

PHRSR PSK reflektuje všetky relevantné nadnárodné, národné, ako aj regionálne strategické a koncepčné dokumenty (ako je najmä Agenda 2030, národné sektorové stratégie, Plán udržateľnej mobility PSK a pod.), pričom zároveň zohľadňuje výstupy z prebiehajúcich aj už zrealizovaných projektov a iniciatív s relevanciou k rozvoju územia kraja (napr. Iniciatíva Catching-up Regions).

PHRSR PSK spĺňa požiadavky na spracovanie integrovanej územnej stratégie v zmysle Nariadenia Európskeho parlamentu, Európskej Rady a odporúčaní Európskeho výboru regiónov. Je základom pre zabezpečenie integrovaného územného rozvoja podporovaného územnými nástrojmi EÚ, vrátane integrovaných územných investícií. Spracovaný je tak, aby jeho implementácia bola realistická, viazaná na rozpočtové programovanie verejného sektora a reálnu dostupnosť zdrojov.

Hlavný cieľ PHRSR PSK:

Hlavným cieľom strategického dokumentu je vytvoriť podmienky pre vyvážený územný rozvoj kraja a zvyšovanie kvality života jeho obyvateľov.

Prešovský samosprávny kraj v rámci výkonu činnosti samosprávy podľa zákona č.302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov smeruje všetko úsilie do všestranného rozvoja svojho územia, zvlášť reflektuje potreby svojich obyvateľov. Toto poslanie PSK sa v svojej komplexnosti premieta do hlavného cieľa PHRSR, ktorý vytvára základ systému priorít, strategických a špecifických cieľov. Hlavný cieľ tak agreguje všetky úrovne stratégie a všetky oblasti územného rozvoja kraja (inovatívna a konkurencieschopná ekonomika, trh práce, zamestnanosť, cestovný ruch, sociálna oblasť, školstvo, kultúra, šport, zdravotníctvo, udržateľná doprava a energetika, životné prostredie a zmena klímy, dekarbonizácia, strategické rozhodovanie a plánovanie územia) s dopadom na kvalitu života jeho obyvateľov.

Rozvojová stratégia PHRSR PSK je členená do tematických oblastí – 4 hlavných priorít, ktoré tvoria zastrešenie strategických a špecifických cieľov a implementačný mechanizmus PHRSR. Priorita je vnímaná ako oblasť, do ktorej je potrebné smerovať investície a opatrenia, ktoré povedú k eliminácii identifikovaných nedostatkov/problémov, pomôžu zlepšiť situáciu a prinesú rozvoj danej oblasti. Priority nadväzujú aj na ciele Politiky súdržnosti EÚ, Agendy 2030, Partnerskej dohody, Program Slovensko 2021-2027 a ďalšie strategické dokumenty.

Priority a strategické ciele PHRSR PSK:

Priorita 1: Inovatívna a konkurencieschopná regionálna ekonomika

Strategický cieľ 1.1

- Zvýšiť ekonomickú výkonnosť kraja s dôrazom na inovatívnosť a udržateľnosť podnikateľského prostredia a trhu práce.

Strategický cieľ 1.2

- Podporiť rozvoj cestovného ruchu a kultúry využitím vysokého endogénneho potenciálu kraja.

Priorita 2: Kvalitnejšie životné podmienky obyvateľov kraja

Strategický cieľ 2.1

- Zlepšiť zdravie obyvateľov, zvýšiť ich bezpečnosť a budovať inkluzívnu a vzdelanú občiansku spoločnosť.

Priorita 3: Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí

Strategický cieľ 3.1

- Vytvoriť udržateľný model rozvoja dopravnej infraštruktúry a udržateľnej energetiky na území kraja.

Strategický cieľ 3.2

- Zlepšiť stav životného prostredia a adaptovať územie kraja na zmenu klímy.

Priorita 4: Strategické riadenie územia a územne vyvážený rozvoj

Strategický cieľ 4.1

- Zvýšiť účinnosť strategického riadenia územne vyváženého rozvoja v kraji.

Strategický dokument PHRSR PSK a prístup pre dosiahnutie vízie, hlavného cieľa, priorít a špecifických cieľov sú založené na prepojení / integrovaní nasledovného:

- využitie najnovších poznatkov, prístupov, technológií,
- využitie spolupráce medzi sociálno – ekonomickými partnermi,
- maximalizácia využitia vnútorných zdrojov územia PSK (ľudské, prírodné, kultúrne, materiálne, finančne, organizačne a inštitucionálne a na ich jedinečnosti, i odolnosti),
- zabezpečovanie efektivity a udržateľnosti rozvojom adaptačných schopností a flexibility v dynamicky sa meniacich a ťažko predvídateľných podmienkach.

Implementačná (programová) časť PHRSR PSK integruje infraštruktúrne riešenia s mäkkými organizačnými, inštitucionálnymi a sociálnymi inováciami a generuje systém nástrojov (opatrenia, aktivity, programy a projekty) pre plnenie stratégie:

- inštitucionálne a organizačné,
- informačné a vzdelávacie,
- investičné,
- finančné,
- programy a projekty verejného i súkromného sektora, vrátane integrovaných projektových balíkov a integrovaných projektových investícií.

V etape prípravy a spracovania správy o hodnotení pre navrhovaný strategický dokument bolo možné identifikovať predpokladané vplyvy navrhovaného strategického dokumentu na

obyvateľstvo a zdravie a jednotlivé zložky životného prostredia do takej podrobnosti, akú strategický dokument vzťahujúcim sa na územie PSK poskytuje. Primerane charakteru strategického dokumentu, jeho priorít, strategických a špecifických cieľov boli identifikované pozitívne a negatívne vplyvy strategického dokumentu vrátane návrhu opatrení, pričom významné negatívne vplyvy na obyvateľstvo (zdravie) a jednotlivé zložky životného prostredia neboli identifikované.

Konštatujeme, že realizáciou, resp. uplatňovaním jednotlivých priorít a cieľov PHRSR PSK predpokladáme pozitívne vplyvy na životné prostredie a obyvateľstvo vrátane zdravia. Vplyvy konkrétnych projektov vyplývajúcich zo strategického dokumentu v územnej podrobnosti budú bližšie špecifikované a posudzované samostatne podľa zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, s adekvátnym zohľadnením všetkých aspektov.

V záujme riešenia potrieb a dosiahnutia cieľov stanovených v strategickom dokumente vo vzťahu k zabezpečeniu environmentálnej udržateľnosti bude potrebné podporovať iba projekty šetrné k životnému prostrediu, ktoré minimalizujú negatívny dopad na životné prostredie vo vzťahu k využívaniu jednotlivých zložiek životného prostredia (zdrojov). Neefektívne projekty, nešetrné voči životnému prostrediu by nemali byť podporované.

Záverečné zhodnotenie

Na základe vykonaného posúdenia neboli identifikované významné negatívne vplyvy, ktoré by znemožnili prijať predložený strategický dokument.

Navrhovaný strategický dokument „Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja 2021 – 2030“ z hľadiska vplyvu na životné prostredie je prijateľný a odporúča sa schvaľujúcemu orgánu jeho schválenie v predloženej znení po zohľadnení pripomienok a požiadaviek účastníkov procesu posudzovania vrátane verejnosti vyplývajúcich z ich písomných stanovísk a záverov verejného prerokovania.

2. Naplnenie požiadaviek rozsahu hodnotenia

Zo stanovísk doručených k Oznámeniu o strategickom dokumente: „Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja 2021 – 2030“, (Úrad Prešovského samosprávneho kraja, 09/2021), vyplynula potreba rozpracovať v správe o hodnotení nasledovné okruhy otázok súvisiacich s navrhovaným strategickým dokumentom.

Naplnenie týchto požiadaviek je obsahom príslušných kapitol tejto správy o hodnotení, podľa Rozsahu hodnotenia, ktorý vydal Okresný úrad Prešov, Odbor starostlivosti o životné prostredie, Oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia kraja (č. OU-PO-OSZP1-2022/004544-045, zo dňa 10.02.2022).

Vyhodnotenie požiadaviek rozsahu hodnotenia je prehľadne uvádzané v nasledujúcej tabuľke:

	Požiadavka (bod 2.2 špecifické požiadavky rozsahu hodnotenia)	Odkaz
1.	V príslušných kapitolách správy o hodnotení sa primerane zaoberať predpokladanými vplyvmi a ich hodnotením na: <ul style="list-style-type: none"> – zásahy do chránených území a biotopov chránených druhov vrátane biotopov chránených druhov v zastavaných územiach, – mieru fragmentácie hodnotných krajinných prvkov, – narušenie migračných trás, – zásahy do prvkov územného systému ekologickej stability, – ovplyvnenie krajinného rázu, – riziko šírenia invázných druhov. 	- Požiadavka je splnená. Predpokladané vplyvy, ich hodnotenie a návrh opatrení boli vypracované primerane k stavu poznania a charakteru strategického dokumentu (časť IV./kap. 1. Pravdepodobne významné environmentálne vplyvy na životné prostredie a vplyvy na zdravie, kap. 1.2. Hodnotenie predpokladaných vplyvov strategického dokumentu na zložky, faktory životného prostredia a zdravie obyvateľstva, Časť V. Navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie)
2.	Vypracovať primerané hodnotenie vplyvov na územia sústavy Natura 2000 podľa Metodiky hodnotenia významnosti plánov a projektov na územia sústavy Natura 2000 v SR (ŠOP SR, 2014, 2016) ako samostatnú prílohu správy o hodnotení strategického dokumentu.	- Požiadavka je splnená. Primerané posúdenie vplyvu PHRSR PSK na dotknuté územia sústavy Natura 2000 bolo vypracované autorizovanou osobou podľa § 28 zákona č. 543/2022 Z. z. a tvorí samostatnú prílohu č. 2 predkladanej správy o hodnotení strategického dokumentu.
3.	Vypracovať návrh opatrení na zmiernenie negatívnych vplyvov na záujmy ochrany prírody.	- Požiadavka je splnená. Časť V. Navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie)
4.	Vyhodnotiť kumulatívny vplyv nielen rozvojových zámerov plánovaných v rámci pripravovaného strategického dokumentu, ale aj vplyv spolu s pripravovanými rozvojovými zámermi susedných samosprávnych krajov (podľa aktuálnych plánovacích strategických dokumentov).	- Požiadavka je splnená. (časť IV./kap. 1. Pravdepodobne významné environmentálne vplyvy na životné prostredie a vplyvy na zdravie, kap. 1.2. Hodnotenie predpokladaných vplyvov strategického dokumentu na zložky, faktory životného prostredia a zdravie obyvateľstva).

5.	Podrobne vyhodnotiť najmä vplyv rozvoja v oblasti cestovného ruchu, dopravy a energetiky na chránené územia, chránené druhy a biotopy.	- Požiadavka je zapracovaná v rámci kap. IV./1. Pravdepodobne významné environmentálne vplyvy na životné prostredie a vplyvy na zdravie a kap. 1.2. Hodnotenie predpokladaných vplyvov strategického dokumentu na zložky, faktory životného prostredia a zdravie obyvateľstva.
6.	Vyhodnotiť vplyv na lokality svetového prírodného dedičstva UNESCO.	- Požiadavka je zapracovaná v rámci kap. IV./1. Pravdepodobne významné environmentálne vplyvy na životné prostredie a vplyvy na zdravie a kap. 1.2. Hodnotenie predpokladaných vplyvov strategického dokumentu na zložky, faktory životného prostredia a zdravie obyvateľstva. Časť V. Navrhované opatrenia na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie)
7.	Ak sa počas vypracovania správy o hodnotení vyskytnú nové skutočnosti súvisiace s predmetom posudzovania, je potrebné ich uviesť v správe o hodnotení.	- Požiadavka sa berie na vedomie. Žiadne nové skutočnosti súvisiace s predmetom posudzovania sa pri vypracovávaní správy o hodnotení strategického dokumentu nevyskytli.
8.	V správe o hodnotení strategického dokumentu je potrebné brať do úvahy tiež všetky relevantné pripomienky, ktoré budú zaslané k zverejnenému určenému rozsahu hodnotenia.	- Berie sa na vedomie, vid'. príloha č. 1 predkladanej správy o hodnotení strategického dokumentu.
9.	V správe o hodnotení v samostatnej kapitole zhodnotiť splnenie jednotlivých bodov tohto rozsahu hodnotenia.	Požiadavka je splnená. Zhodnotenie splnenia jednotlivých bodov rozsahu hodnotenia je súčasťou predmetnej kapitoly IX./2. Naplnenie požiadaviek rozsahu hodnotenia
10.	Pripomienky dotknutých orgánov, ktoré boli zaslané k oznámeniu o strategickom dokumente a ktoré svojím charakterom sú pripomienkami k návrhu riešenia samotného strategického dokumentu, je potrebné v návrhu strategického dokumentu primerane zohľadniť.	Vyhodnotenie pripomienok dotknutých orgánov zaslaných k Oznámeniu o strategickom dokumente (09/2021) tvorí prílohu č.1 predkladanej správy o hodnotení strategického dokumentu.

X. Informácia o ekonomickej náročnosti (ak to charakter a rozsah strategického dokumentu umožňuje)

Pre všetky aktivity navrhované v rámci strategického dokumentu platí, že najefektívnejším spôsobom ich financovania je ich priame začlenenie do politik jednotlivých sektorov. Druhým pravidlom pri financovaní je zohľadnenie pozitívnych synergických efektov medzi sektormi a spojenie viacerých finančných zdrojov na realizáciu rozsiahlejších opatrení a projektov, napríklad na miestnej, obecnej, okresnej či krajskej a regionálnej úrovni.

V rámci strategických cieľov PHRSR PSK sa počíta s využívaním nasledovných zdrojov financovania:

- z vlastných zdrojov,
- zo štátneho rozpočtu,
- z rozpočtov samospráv,
- zo zdrojov EÚ
a iných zdrojov.

Prepojenia na možnosti financovania PHRSR PSK z európskych zdrojov:

- Operačný program Slovensko 2021 – 2027
- Plán obnovy a odolnosti SR
- Plán obnovy a udržateľnosti SR
- Interreg PL – SR 2021 – 2027
- Program rozvoja vidieka 2023 -2027
- Program cezhraničnej spolupráce Interreg Poľsko-Slovensko 2021-2027
- Program LIFE 2021-2027 – finančný nástroj Európskej únie pre oblasť životného prostredia a ochrany klímy
- Európsky sociálny fond v rámci Operačného programu Efektívna verejná správa, Prioritná os 1 Posilnené inštitucionálne kapacity a efektívna verejná správa.

Je predpoklad, že implementácia PHRSR PSK bude vyžadovať aj zvýšenie kapacít na úrovni riadenia, resp. manažmentu pri implementácii. Tento program kladie vysoké nároky na kvalifikačné, organizačné a riadiace kapacity ľudských zdrojov samosprávy a štátnej správy na všetkých hierarchických úrovniach. K napĺňaniu cieľov strategického dokumentu bude potrebný efektívny manažment a dobrá spolupráca so všetkými zainteresovanými stranami, ale najmä s kľúčovými aktérmi.

Zoznam riešiteľov a organizácií, ktoré sa na vypracovaní správy o hodnotení strategického dokumentu podieľali, ich podpis (pečiatka)

1. Meno spracovateľa Správy o hodnotení

Spracovateľom Správy o hodnotení je firma EKOJET, s.r.o., Staré Grunty 9A, 841 04 Bratislava

2. Zoznam riešiteľov

Zodpovedný riešiteľ:

Mgr. Tomáš Šembera
Ing. Ivan Šembera, CSc.

Spoluriešitelia:

Mgr. Ľubomír Modrík
Ing. Ján Schvarcz
Mgr. Juraj Nechaj

Potvrdzujem správnosť údajov.

.....
Mgr. Tomáš Šembera
za spracovateľa správy o hodnotení
strategického dokumentu

V Bratislave, 21.07.2023

Dátum a potvrdenie správnosti a úplnosti údajov podpisom (pečiatkou) oprávneného zástupcu obstarávateľa

Potvrdzujem správnosť údajov.

.....
PaedDr. Martina Slivková, PhD., MBA
Vedúca odboru strategického rozvoja Prešovského samosprávneho kraja,
oprávnený zástupca navrhovateľa

V Prešove, 21.07.2023

Zoznam doplňujúcich analytických správ a štúdií, ktoré boli podkladom pre vypracovanie správy o hodnotení

1. Zoznam textovej a grafickej dokumentácie

- Atlas krajiny Slovenskej republiky. MŽP SR, Bratislava, 2002, Esprit spol. s r.o. Banská Štiavnica, 2002
- Environmentálna databáza firmy EKOJET, s.r.o. a jej dokumentácie hodnotenia vplyvov činností na životné prostredie – Zámery alebo Správy E.I.A., S.E.A.
- Interreg PL – SR 2021 – 2027
- Generel dopravnej infraštruktúry Prešovského kraja, 2015
- Hodnotenie kvality životného prostredia, J. Stred'anský, SPU v Nitre, 2010
- Hydrologická ročenka, Povrchové vody 2020, SHMÚ, Bratislava, 2022
- Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v Prešovskom samosprávnom kraji na roky 2020 – 2025
- Program Slovensko 2021-2027
- Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja 2021 – 2030
- Operačný program Slovensko 2021 – 2027
- Plán obnovy a odolnosti SR
- Plán obnovy a udržateľnosti SR
- Plán udržateľnej mobility Prešovského samosprávneho kraja, NDCon s.r.o.
- Program rozvoja vidieka 2023 -2027
- Program cezhraničnej spolupráce Interreg Poľsko-Slovensko 2021-2027
- Program LIFE 2021-2027 – finančný nástroj Európskej únie pre oblasť životného prostredia a ochrany klímy
- Správy o stave životného prostredia Slovenskej republiky. MŽP SR, SAŽP
- Štatistická ročenka o pôdnom fonde v SR, 2021
- Zdravotnícka ročenka Slovenskej republiky 2021, Národné centrum zdravotníckych informácií, Bratislava 2022
- www.po-kraj.sk, www.statistics.sk, www.sopsr.sk, www.shmu.sk, www.enviroportal.sk,
www.geoportal.sk, www.data.gov.sk, www.vupop.sk, www.vuvh.sk, www.forestportal.sk,
www.climateadap.eea.europa.eu, www.cms.enviroportal.sk.

PRÍLOHY

V prílohe tejto Správy o hodnotení strategického dokumentu sa nachádzajú:

Textová dokumentácia

- Príloha č.1: Vyhodnotenie pripomienok k oznámeniu o strategickom dokumente „Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja 2021 – 2030“, (09/2021).
- Príloha č.2: Primerané posúdenie vplyvu plánu na dotknuté územia sústavy Natura 2000.
- Príloha č.3 Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja 2021 – 2030.

(PHRSR PSK je zverejnený na <https://www.po-kraj.sk/sk/samosprava/vyzvy-granty/programove-obdobie-2021-2027/phrsr-psk-2021-2030.html>)